

Region Gotland

Långsiktig finansiell analys **Rapport**

Mars 2025

Region Gotland
Att: Ulrika Jansson
Visborgsallén 19
621 50 Visby

Långsiktig finansiell analys

PwC har på uppdrag av Region Gotland genomfört en långsiktig finansiell analys av regionens långsiktiga ekonomiska förutsättningar. Region Gotland står, likt många av Sveriges kommuner och regioner, inför stora framtida utmaningar. Demografiska förändringar kommer innebära en högre andel äldre i befolkningen samtidigt som antalet barn och unga förväntas minska. Utvecklingen kommer att leda till finansiella utmaningar kopplat till kostnadsutvecklingen, möjligt behov av resursomfördelning och även demografiskt motiverade investeringar. Samtidigt behöver Region Gotland säkerställa adekvat utrymme för att finansiera behov av löpande investeringar.

För att analysera hur ekonomin kommer att utvecklas de kommande åren har PwC genomfört en oberoende analys som belyser Region Gotlands framtida finansiella förutsättningar.

Resultatet utgör ett oberoende faktaunderlag för dialog om regionens framtid, vilka vägval som behöver göras för att möta framtida utmaningar och vilket utrymme som finns för eventuella satsningar. Analysen bygger på ett grundscenari som har tagits fram i samråd med regionen, samt två scenarion där Region Gotland dels delas upp i en kommunal verksamhetsdel, dels i en regional verksamhetsdel på basis av framtagna fördelningsnycklar för uppdelning.

Vår förhoppning är att underlaget ska ge Region Gotland ett stöd i det fortsatta arbetet med långsiktig planering.

Med vänlig hälsning,

Per Larson, projektledare

Susanna Collijn
070 929 20 04
susanna.collijn@pwc.com

Per Larson
072 997 27 63
per.larson@pwc.com

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB
556029-6740
PwC, Torsgatan 21,
113 97 Stockholm

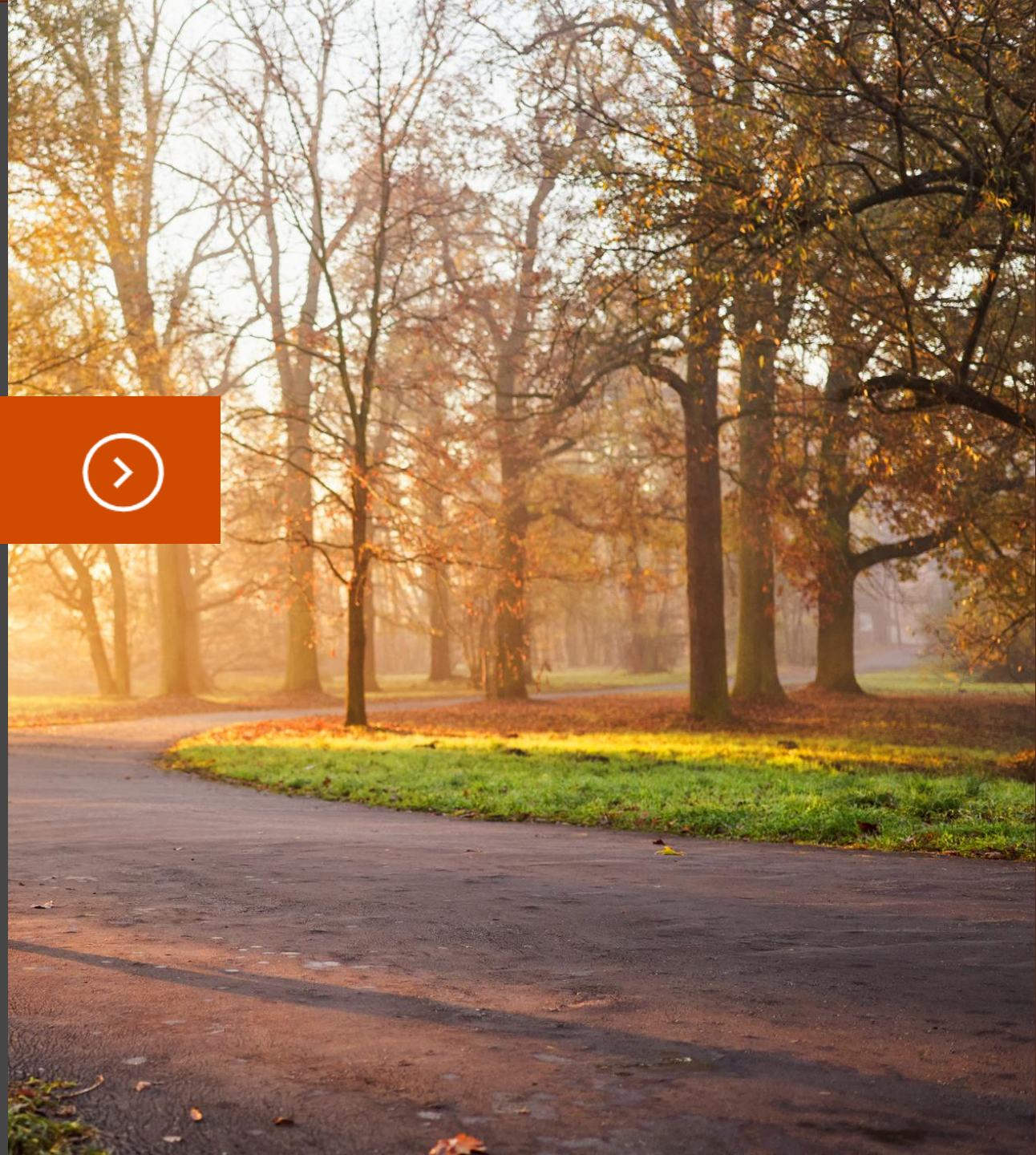
Innehållsförteckning

Långsiktig finansiell analys

Introduktion	4
Befolkning	7
Investeringar och platsbehov	14
Skatt och utjämning	27
Framskrivning av kostnader	39
Utveckling av kostnader och intäkter	49
Balansräkning och kassaflöde	55
Metod för uppdelning kommun och region	59
Redogörelse för kommundel	67
Redogörelse för regiondel	70
Sammanfattande analys	73
Appendix	76

Introduktion

Introduktion

Allmänt om långsiktig finansiell analys

Analysen är inte en prognos, det är snarare kalkyler för olika alternativa scenarier och handlingsalternativ som ger underlag för planering och beslutsfattande. Analysen tar inte med eventuella ambitionsförändringar. En långsiktig finansiell analys syftar till att ge en oberoende och objektiv bild av de ekonomiska förutsättningar till och med så långt befolkningsprognosen sträcker sig. Modellen beaktar konsekvenserna av de investeringar som krävs för att hantera befolkningsförändringen eller de förändrade ambitionerna.

Uppdatering av föregående års långsiktiga finansiella analyser

Region Gotland står inför finansiella utmaningar utifrån demografiska förändringar, investeringar och tillhörande kostnadsutveckling. Det finns goda skäl att utifrån förväntad demografisk utveckling, med en större andel av befolkningen med behov av service, anta en påverkan på regionens finansiella utveckling. För att möta dessa utmaningar och analysera dess effekt har regionen tillsammans med PwC under år 2023 genomfört en långsiktig finansiell analys. PwC har under hösten 2024 uppdragits att uppdatera föregående års finansiella framskrivning med en ny, där hänsyn tas till förändrad befolkningsprognos, investerings- och kostnadsnivåer.

Uppdelning av Region Gotland i en regional och kommunal del

Uppdraget inkluderar även att genomföra en uppdelning av kostnader och intäkter med hänsyn till den regionala och kommunala verksamheten. Med utgångspunkt i denna uppdelning görs två separata framskrivningar (region/kommun) som ska visa på kostnads- och intäktsutvecklingen inom de olika verksamheterna, med hänsyn tagen till respektive verksamhets identifierade investeringar.

PwC:s modell för strategisk ekonomisk planering

Analys av driftsekonomi

- Modellen tar sin utgångspunkt i regionens befolkningsprognos
- Den framtida befolkningen efterfrågar kommunal och regional service i alla dess olika former
- Demografisk framskrivning: det underliggande kostnadstrycket totalt samt vilka verksamheter som behöver mer eller mindre resurser
- Det framtida kostnadstrycket ställs mot framtida intäkter från skatter, statsbidrag och utjämning
- Beräkningen kompletteras med uppgifter avseende pensioner
- Resultatet av denna del visar skillnaden mellan framtida kostnader och intäkter och visar framtida effektiviseringskrav utifrån antagna finansiella mål

Investeringsvolym

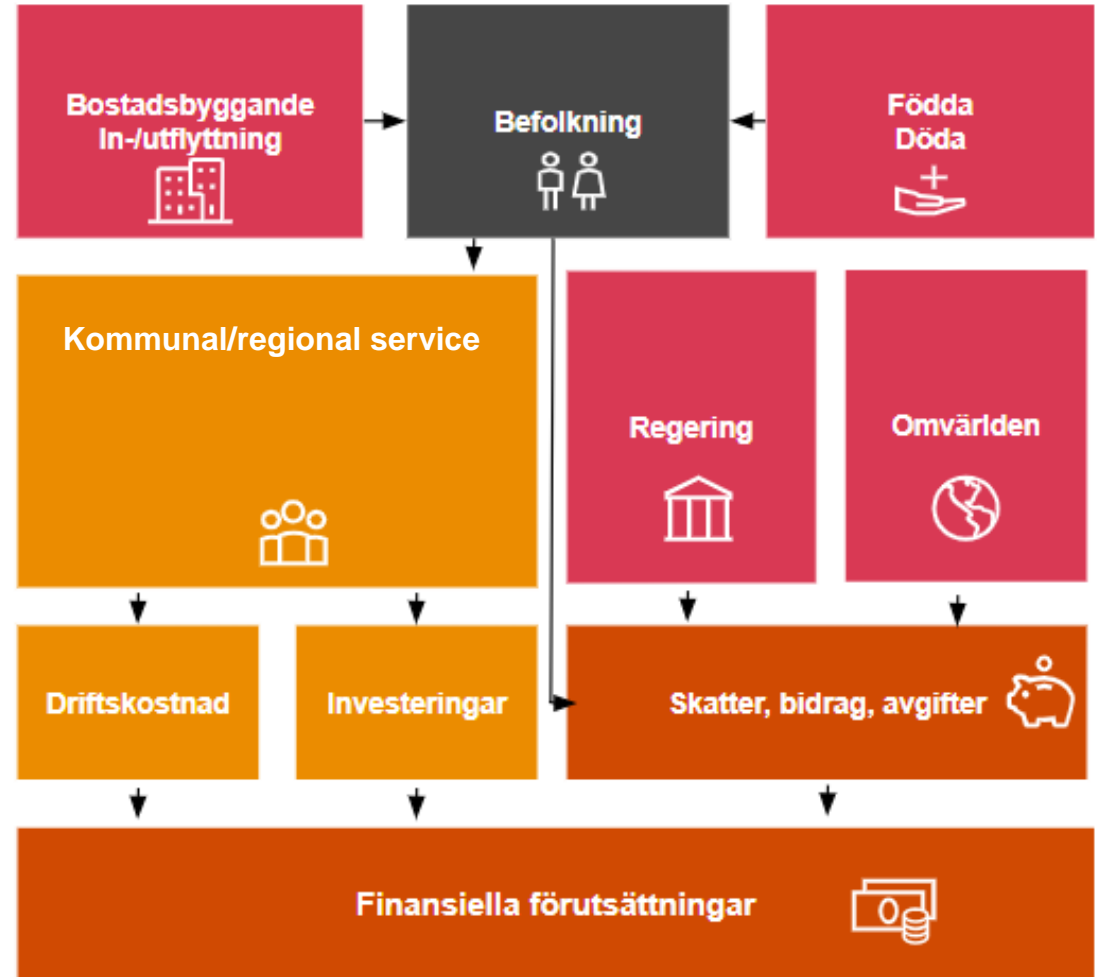
- En långsiktig investeringsnivå
- Utgångspunkt i regionens investeringsprognos
- Kommande behov av verksamhetslokaler utifrån demografi

Finansiering

- Investeringsvolym går in i kalkylen och påverkar upplåning och räntekostnader (investeringar i egen regi)
- Avstämning mot regionens finansiella mål och god ekonomisk hushållning

Känslighetsanalyser/Scenarioanalys

- Modellen tillåter scenarioanalys där känsligheten i resultaten kan testas med avseende på olika variabler, vilka bestäms i dialog med regionen

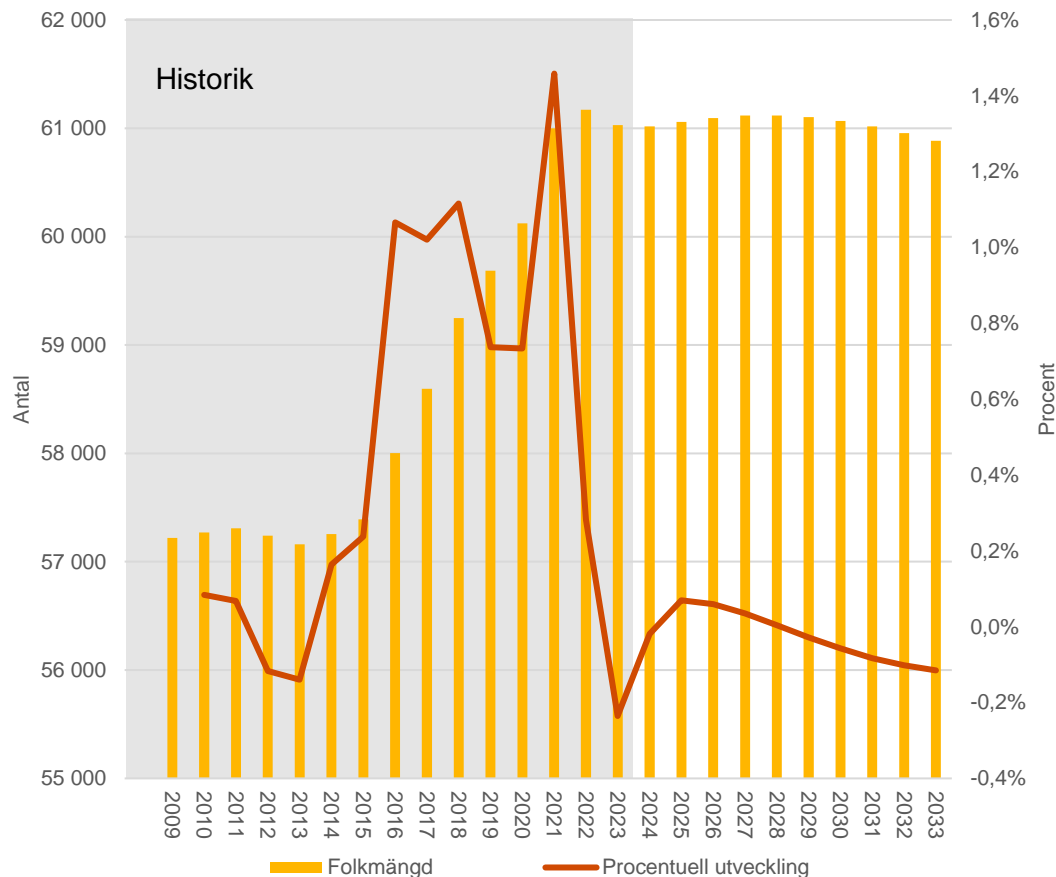
Befolkning

Befolkningsutveckling

Utfall 2009-2023 samt regionens prognos till 2033

Befolkningsutveckling

Historik

Sett över hela perioden 2009 till 2023 har Gotlands befolkning ökat. Mest ökade befolkningen år 2021, då antalet invånare ökade med 877 invånare. Totalt har befolkningen ökat med 3 808 invånare under mätperioden, vilket motsvarar 6,7 procent (0,4 procent årligen i genomsnitt). Den 31 december 2023 hade regionen 61 029 invånare.

Prognos

Enligt Region Gotlands befolkningsprognos förväntas befolkningen minska något fram till 2033. Den prognostiserade tillväxttakten är svagt positiv i början av perioden, men antalet invånare förväntas minska från år 2029 och framåt. År 2033 beräknas Region Gotland vara 60 885 invånare.

Jämfört med förra årets befolkningsprognos har tillväxtsiffrorna nedreviderats, från en prognos på närmare 65 000 invånare år 2032 till strax under 61 000 i nuvarande befolkningsprognos.

Kommunal/regional verksamhet och befolkningsförändringar

Att en kommun/region med stor befolkning har "mer" kommunal/regional verksamhet än vid en liten befolkning är tämligen självklart. Två lika stora kommuner/regioner kan dock ha olika utbyggd kommunal/regional verksamhet.

Skillnader kan förklaras av:

- Åldersstrukturen
- Socioekonomiska strukturen
- Graden av "frivillig" verksamhet
- Ambitionsnivån i obligatorisk verksamhet
- Inslag av entreprenad (påverkar nivån på den verksamhet där kommunen/regionen är huvudman)

Den enklaste kommunen/regionen att driva är den där befolkningsutvecklingen är stabil och där ålderskullarna är ungefär lika stora mellan åren. Verkligheten är dock en annan!

Både minskande och växande kommuner/regioner upplever svängningar i ålderskullarnas storlek på grund av historiska variationer av födelsetalen (40-talet, 60-talet, 90-talet).

Efterfrågan på kommunens och regionens tjänster behöver nödvändigtvis inte öka eller minska i samma takt som antalet invånare förändras. Alla invånare efterfrågar inte alla delar av kommunernas och regionernas tjänsteutbud.

Efterfrågan på verksamhetslokaler beror framför allt av utvecklingen för de specifika åldersgrupper som verksamheterna vänder sig till och av statliga reformer eller samhällsförändringar som påverkar målgruppernas efterfrågan.

För de individuella tjänsterna kostar nya lokaler och anläggningar mer än gamla. Finns det ledig kapacitet kan exempelvis en ytterligare elev kosta mindre än genomsnittet (marginalkostnaden). När kommunen/regionen slår i kapacitetstaket kan den extra eleven bli väldigt dyr.

För de kollektiva tjänsterna bör det dock finnas stordriftsfördelar för vissa verksamheter där kostnaden kan öka mindre än vad som följer av befolkningstillväxten.

Viktiga verktyg för att hantera expansionen är:

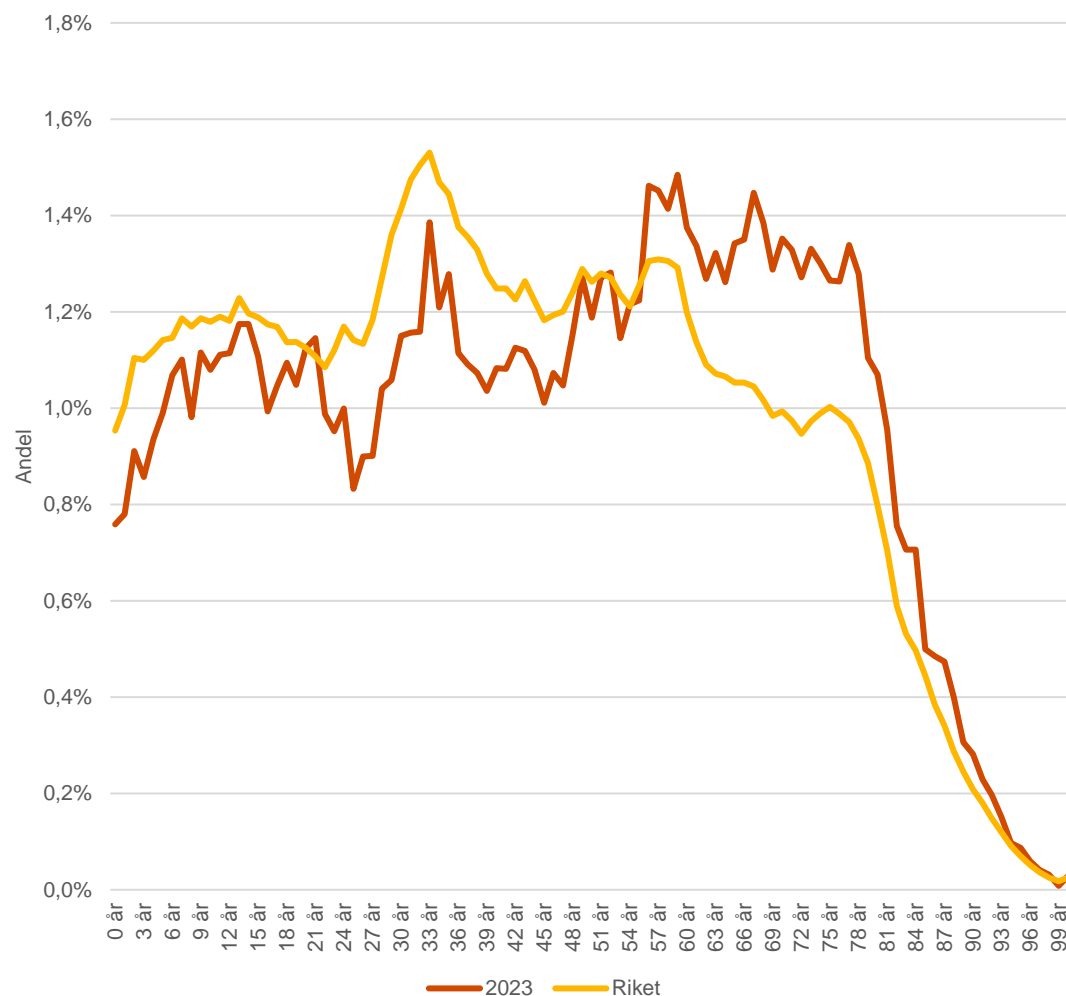
- Bostadsbyggnadsprognos
- Befolkningsprognos
- Lokalresursplan
- En adekvat resursfördelningsmodell i budgetprocessen

Befolkningsstruktur

Region Gotland jämfört med riket 2023

Åldersstruktur jämfört med riket

Relativ befolkningsstruktur

Region Gotland har likt riket som helhet en variation i åldersgruppernas storlek. I riket finns tre tydliga toppar. De handlar om de som är födda på 1940-, 1960- samt 1990-talet och som nu är cirka 30, 50 och 70 år gamla.

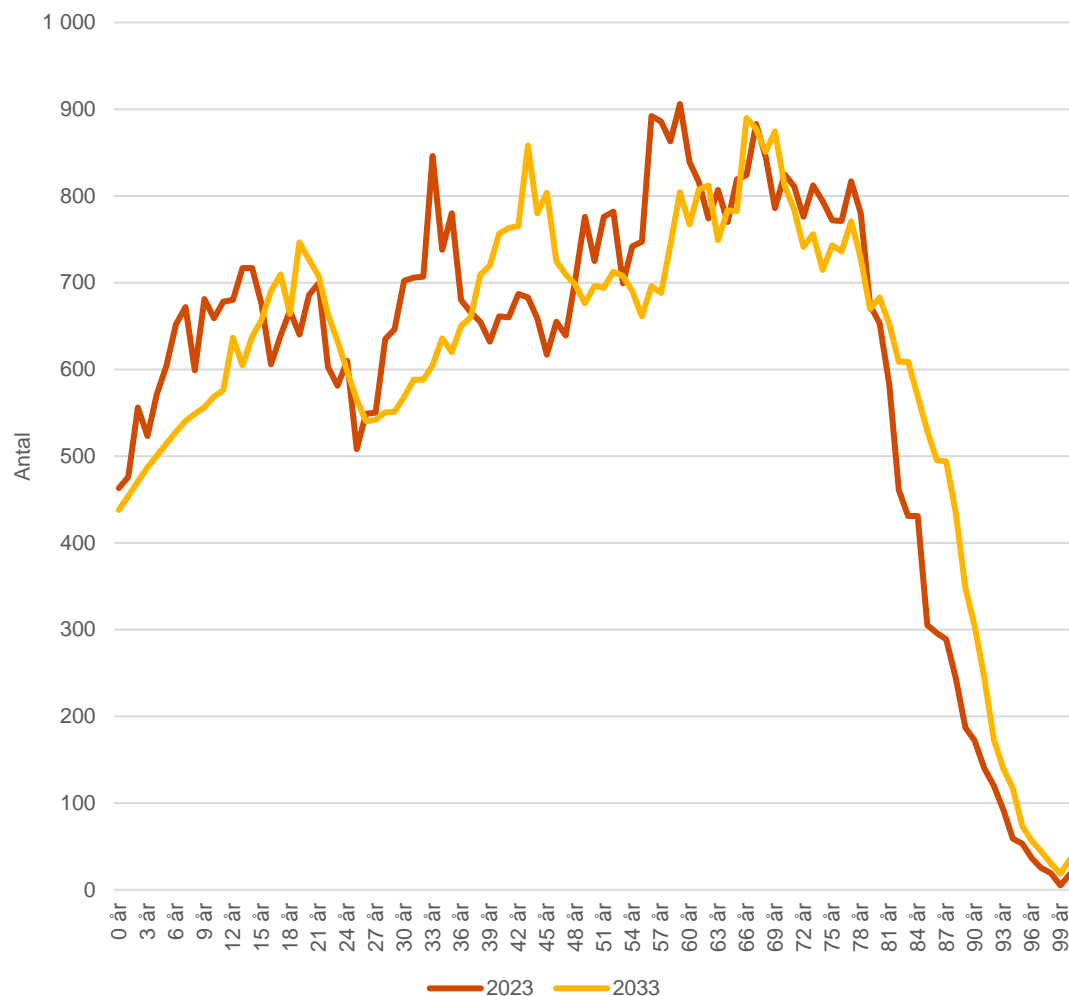
Dessa toppar återfinns även på Gotland. Region Gotland har dock en något lägre andel invånare i ålderskategorin 0-19 år samt i arbetsför ålder 22-50 år. Till skillnad från rikets demografi har Region Gotland en högre andel i åldersgruppen 55+ år, särskilt i åldrarna 65-80 år.

Regionens befolkningsstruktur relativt riket får ekonomiska konsekvenser i kostnadsutjämnningen. Exempelvis har Region Gotland en högre andel invånare som är över 65 år, vilket förklarar kommunens bidrag i delmodellen för äldreomsorg om totalt 3 608 kronor per invånare.

Åldersstruktur

2023 jämfört med 2033

Åldersstruktur jämfört med basåret

Åldersstruktur

Utvecklingen av befolkningsstrukturen fram till 2033 är en förskjutning av dagens struktur samt förväntningar med avseende på framtidens flyttmönster och födelsetal.

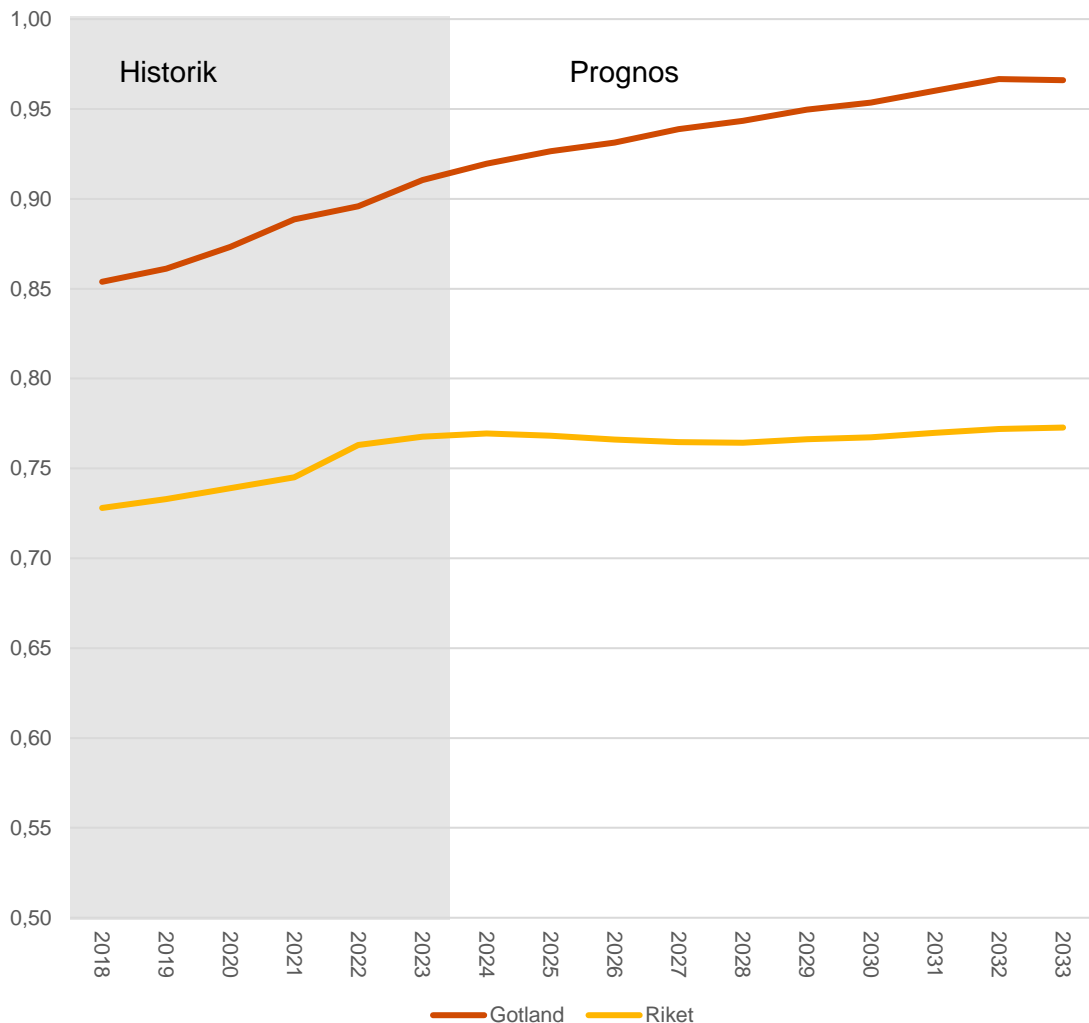
Fram till 2033 kommer Region Gotlands befolkning att öka primärt i åldrarna 38-48 år samt 80+ år. Största relativa minskningen förväntas inom åldrarna 0-14 år, 28-36 år samt 55-60 år.

Sammantaget förväntas detta resultera i en avtagande avgift inom den kommunala delen av kostnadsutjämningen, vilket huvudsakligen förklaras av ett ökat bidrag inom delmodellen för äldreomsorgen.

Denna utveckling påverkar den så kallade försörjningskvoten, se nästa bild.

Försörjningskvot

Försörjningskvot

Definition

Försörjningskvoten är ett viktigt demografiskt nyckeltal. Den belyser något förenklat relationen mellan utgifter för vård och omsorg samt skola i förhållande till skattebasens storlek.

Kvoten kan definieras som kvoten mellan den befolkning som inte är ekonomiskt aktiv och den ekonomiskt aktiva befolkningen. En kvot lägre än 1 innebär fler som jobbar än som inte jobbar och omvänt om kvoten är högre än 1.

Historik

Sverige har de senaste åren haft en mycket gynnsam situation eftersom stora åldersgrupper (40-talister, 60-talister) har varit i arbetsför ålder. Försörjningskvoten uppgick år 2023 till 0,77.

Region Gotland har historiskt haft en högre försörjningskvot än riket. År 2023 uppgick den till 0,91. Kvoten har successivt ökat sedan år 2018 då försörjningskvoten var 0,86.

Prognos

Det ökade antalet invånare i icke-arbetsför ålder kommer höja försörjningskvoten framöver på Gotland. Avståndet mellan Gotlands försörjningskvot och rikets kommer att öka mellan 2023 och 2033. Jämfört med förra årets befolkningsprognos förväntas försörjningskvoten öka. I förra prognosen prognostiserades försörjningskvoten år 2032 vara 0,94 istället för 0,97 i nuvarande befolkningsprognos.

Skillnader från föregående års kalkyl

Nedreviderad befolkningsprognos

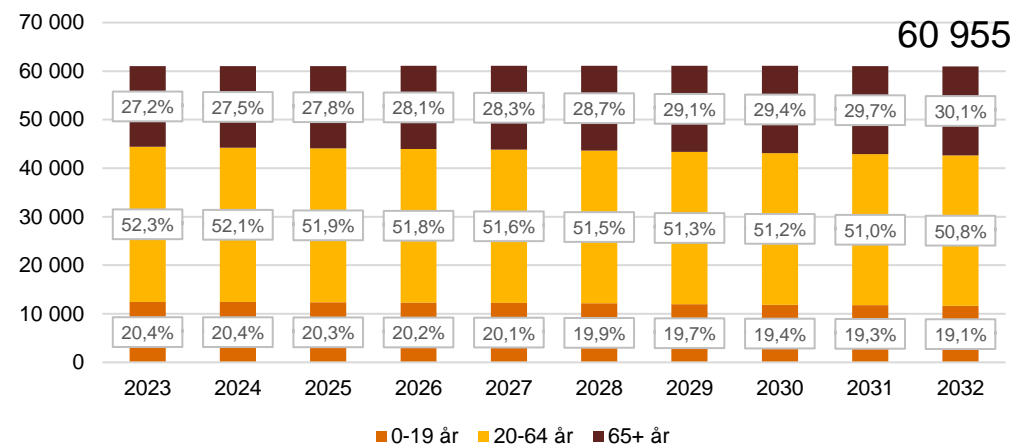
I jämförelse med föregående års kalkyl är befolkningsprognosen för Region Gotland nedreviderad. I nuvarande befolkningsprognos förväntas antalet invånare vara 60 955 år 2032. I förra årets befolkningsprognos förväntades Gotland vara 64 789 invånare år 2032, vilket innebär en minskning med 3 834 invånare.

Högre försörjningskvot i nuvarande befolkningsprognos

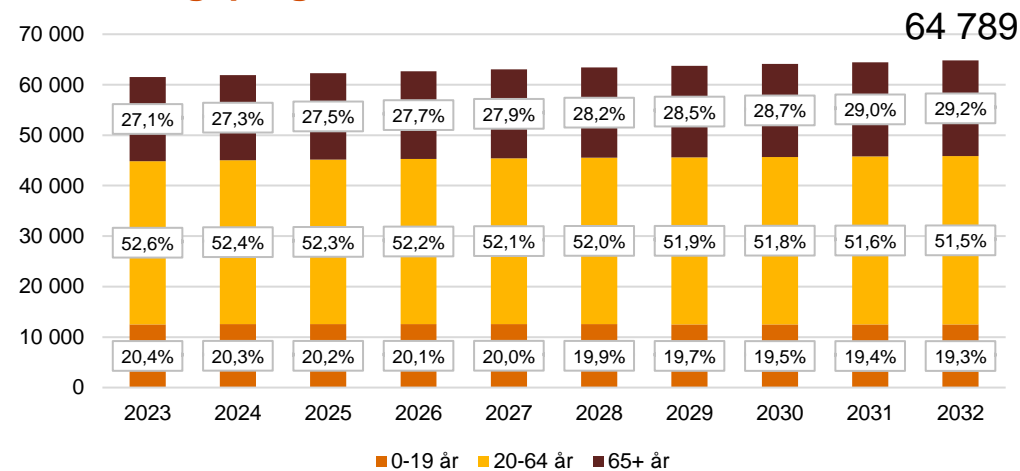
I båda befolkningsprognoserna förväntades andelen mellan 20-64 år att minska perioden 2023-2032. I nuvarande befolkningsprognos minskar andelen något snabbare. År 2032 förväntas andelen i åldrarna 20-64 år vara 50,8 procent enligt nuvarande befolkningsprognos, vilket kan jämföras med 51,5 procent i förra årets befolkningsprognos.

Antalet invånare i åldern 0-19 år samt 65+ år förväntas vara 29 960 i nuvarande befolkningsprognos, vilket kan jämföras med 31 446 i förra årets befolkningsprognos.

Befolkningsprognos 2024

Befolkningsprognos 2023

Investeringar och platsbehov

Allmänt om strategisk lokalförsörjning

Lokalförsörjning

De kommunala och regionala verksamheternas behov av lokaler förändras över tid. Ibland handlar det om att undvika kostnader för outnyttjade lokaler. I andra fall handlar det om att minimera risken för att stå utan nödvändiga lokaler när det behövs. Därför är det angeläget att ständigt behovsanpassa regionens utbud av lokaler. Utöver detta finns det alltid behov av underhåll.

Att växa innebär en utmaning när det gäller den strategiska lokalförsörjningen. Det finns en risk att stå utan nödvändiga lokaler och tvingas till dyra tillfälliga lösningar. Samtidigt är det inte önskvärt att stå med ett överskott på lokaler om man bygger för tidigt och för mycket.

Detta förutsätter en strategisk lokalresursplanering. Resultatet av lokalresursplaneringen kan innebära investeringar av skiftande storlek. Utmaningen för den strategiska lokalresursplaneringen är att matcha den framtida demografiska utmaningen med ändamålsenliga lokaler.

”

Investeringsbehovet i verksamhetslokaler blir således en viktig del i regionens budget- och planeringsarbete. Dels i form av investeringsutgifter och därmed finansierings- och likviditetsfrågor, dels i form av tillkommande drifts- och kapitalkostnader.

Behovsutveckling samt antaganden till 2033

Vilka behov finns av platser och därmed investeringar utifrån den demografiska utvecklingen

Observera att det är platsbehov och därmed tillkommande investeringar utifrån den demografiska utvecklingen som analyseras. Inga antaganden om förändrade servicenivåer eller relationen mellan kommunal och fristående verksamhet har gjorts. Rådande nivå beräknas gälla fram till 2033.

Investeringarna som redovisas på nästföljande sida utgår från Region Gotlands demografiska investeringar enligt befolkningsprognosen, det vill säga Region Gotlands behov av verksamhetslokaler utifrån den demografiska utvecklingen. Detta förutsätter att inga ersättande investeringar genomförs samt att nuvarande platsbehov är i linje med utbudet. På nästa sida redovisas våra schablonvärden för verksamhetslokaler.

Förändringstrycket totalt påverkar regionens kostnadssida genom ökade löner och hyror (egen regi) och genom ökade utgifter för entreprenader (extern regi).

Relationen mellan egen regi kontra entreprenad är intressant utifrån ett lokalförsörjningsperspektiv.

En ökning av antalet brukare i egen regi kan skapa behov av nyinvesteringar. En ökning av antalet brukare i extern regi skapar inte motsvarande behov då den externa utföraren antas lösa lokalfrågan.

Behovsutvecklingen illustreras både i form av platser i regionens egen regi samt totalt platsbehov för verksamheten (oavsett regi).

Utvecklingen redovisas för:

- Förskola
- Grundskola
- Gymnasieskola
- Särskilt boende (äldreomsorg)
- LSS-boende

Utöver behovet av nya verksamhetslokaler till följd av volymökning har vi även beräknat en basnivå/reinvesteringsnivå utifrån avskrivningar och 1 procent av skatter och bidrag.

Demografiska investeringar, schabloner

Förskola	Mellan
Antal barn per enhet	125
Kostnad per plats (tkr)	440
Typkostnad, mnkr	55
Kvadrat per barn	11
Yta	1 818
Kostnad per kvadrat	30 253

Skola (F-9)	3 par.
Antal elever per enhet	600
Kostnad per plats (tkr)	390
Typkostnad, mnkr	234
Kvadrat per barn	15
Yta	8 299
Kostnad per kvadrat	28 196

Gymnasieskola	12 pr
Antal elever per enhet	900
Kostnad per plats (tkr)	500
Typkostnad, mnkr	450
Kvadrat per elev	12
Yta	10 800
Kostnad per kvadrat	41 667

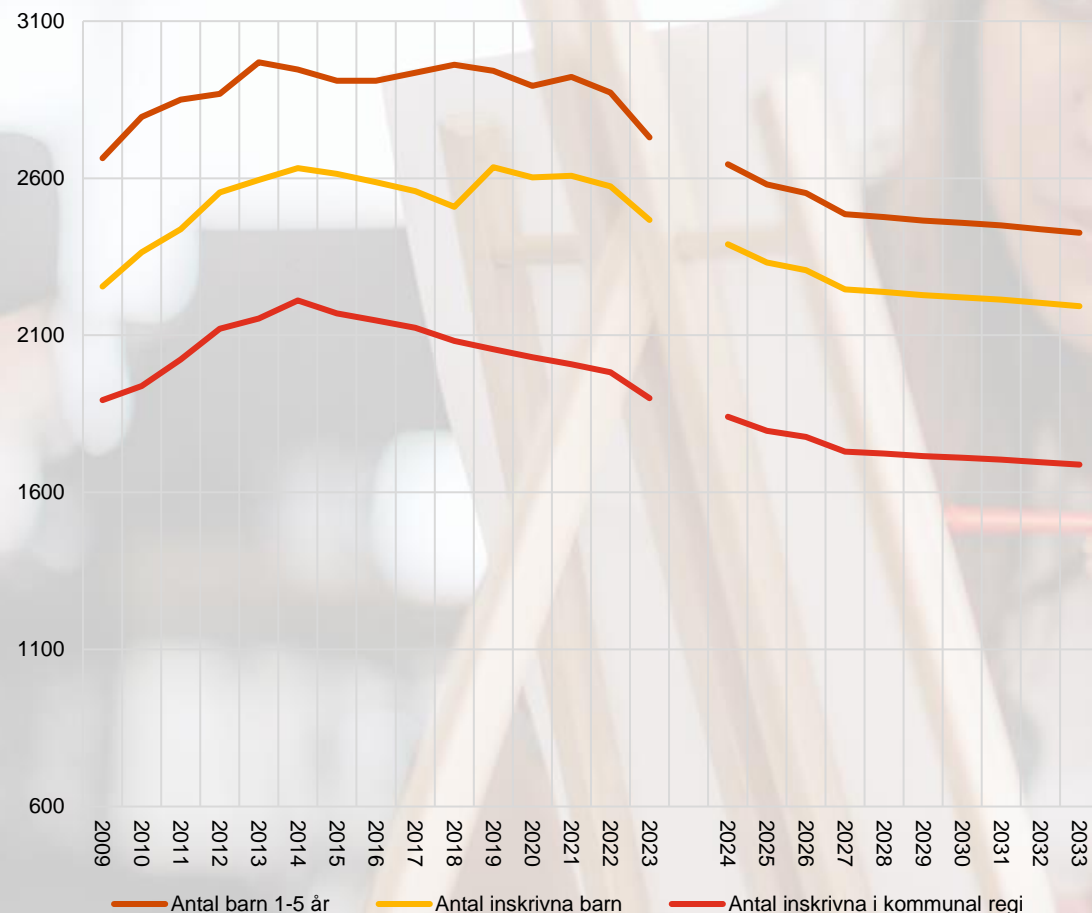
LSS-boende	Gruppboend
Antal boende per enhet	6
Kostnad per plats (tkr)	4 000
Typkostnad, mnkr	24
Yta	823
Kostnad per kvadrat	29 162

Äldreboende	2 våning
Antal äldre per enhet	90
Kostnad per plats (tkr)	3 000
Typkostnad, mnkr	270
Yta	8 950
Kostnad per kvadrat	30 168

Förskola

Utfall 2009-2023 samt prognos 2023-2033

Förskola, platsbehov

2009-2023

Antal barn 1-5 år: +66

Antal inskrivna barn: +212 varav +5 i kommunal regi

Inskrivningsgrad: +6 procentenheter

Andel i kommunal regi: -7 procentenheter

2023-2033

Antal barn 1-5 år: -304

Antal inskrivna barn: -274 varav antagande om -211 i kommunal regi

Inskrivningsgrad och andel i kommunal regi: 90 procent respektive 77 procent

Antaganden om demografiska investeringar

Antal barn per förskola: 125

Pris per plats: 440 tkr

Typkostnad per förskola: 55 mnkr

Yta per barn: 11 kvm

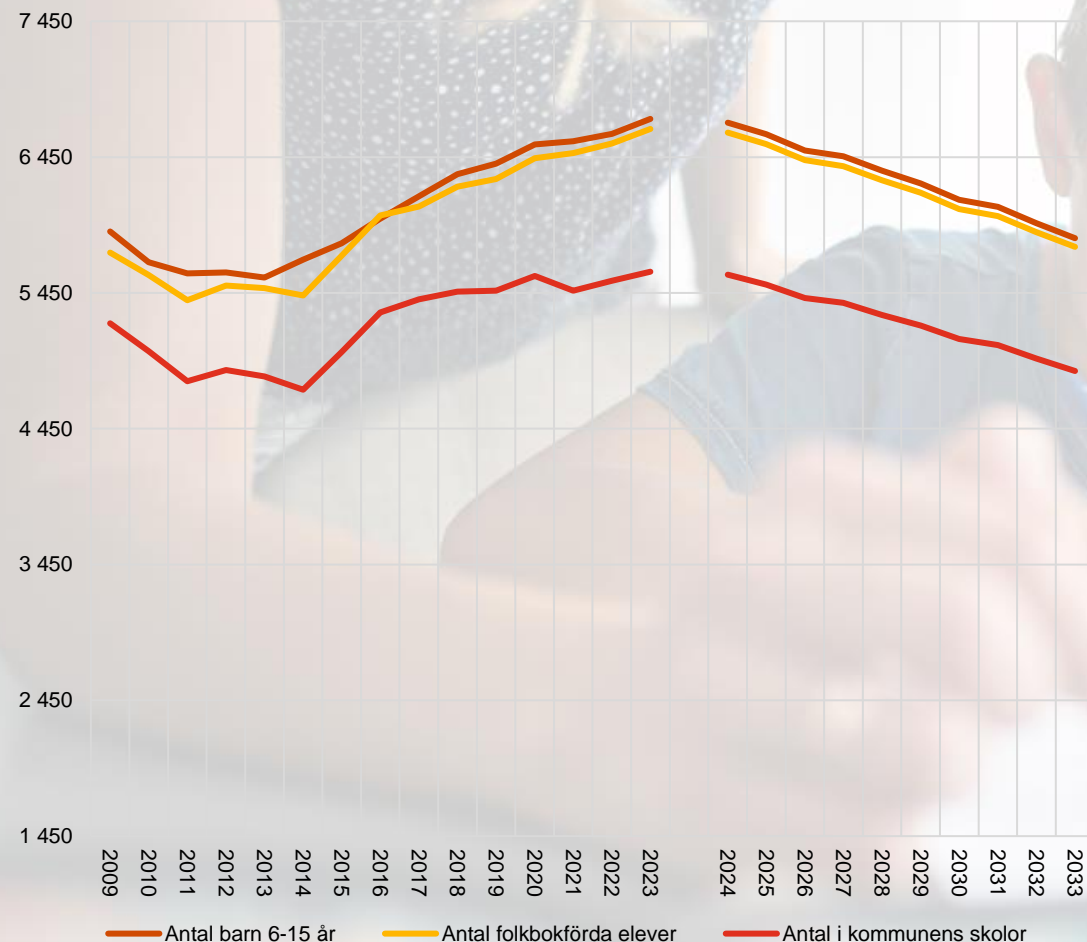
Yta per förskola: 1 818 kvm

Kostnad per kvm: 30 tkr

Grundskola

Utfall 2009-2023 samt prognos 2023-2033

Grundskola, platsbehov

2009-2023

Antal barn 6-15 år: +828

Antal folkbokförda elever: +910 varav +379 i kommunal regi

Andel i kommunal regi: -7 procentenheter

2023-2033

Antal barn 6-15 år: -877

Antal folkbokförda elever: -868 varav -731 i kommunal regi

Andel i kommunal regi: 84 procent

Antaganden om demografiska investeringar (F-9)

Antal paralleller: 3

Antal elever per enhet: 600

Kostnad per plats: 390 tkr

Typkostnad per enhet: 234 mnkr

Yta per elev: 15 kvm

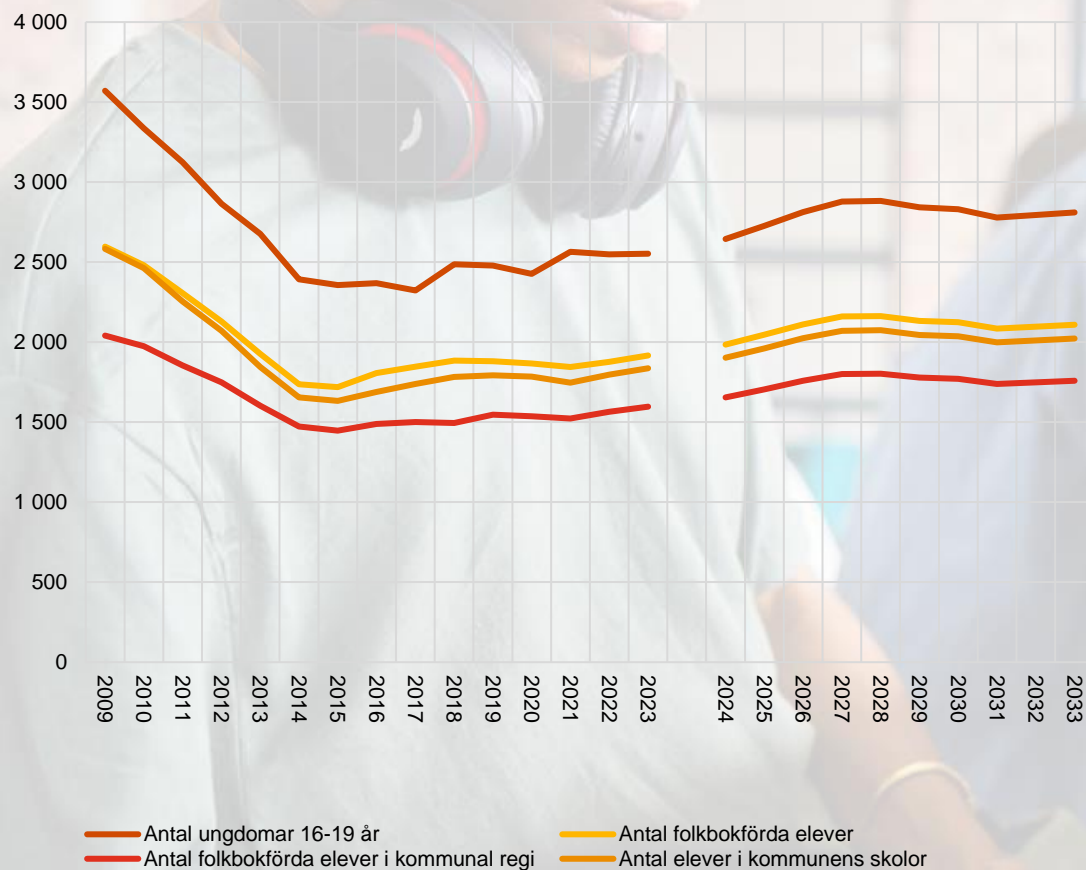
Yta per enhet: 8 299 kvm

Kostnad per kvadrat: 29 tkr

Gymnasieskola

Utfall 2009-2023 samt prognos 2023-2033

Gymnasieskola, platsbehov

2009-2023

Antal ungdomar 16-19 år: -1 018

Antal folkbokförda elever: -681 varav -418 i kommunal regi

Andel i kommunal regi av folkbokförda elever: +3 procentenheter

2023-2033

Antal ungdomar 16-19 år: +257

Antal folkbokförda elever: +193 varav +185 elever i kommunal regi

Andel i kommunal regi av folkbokförda elever: 87 procent

Antaganden om demografiska investeringar

Antal program: 12

Antal elever per enhet: 900

Kostnad per plats: 500 tkr

Typkostnad per enhet: 450 mnkr

Yta per elev: 12 kvm

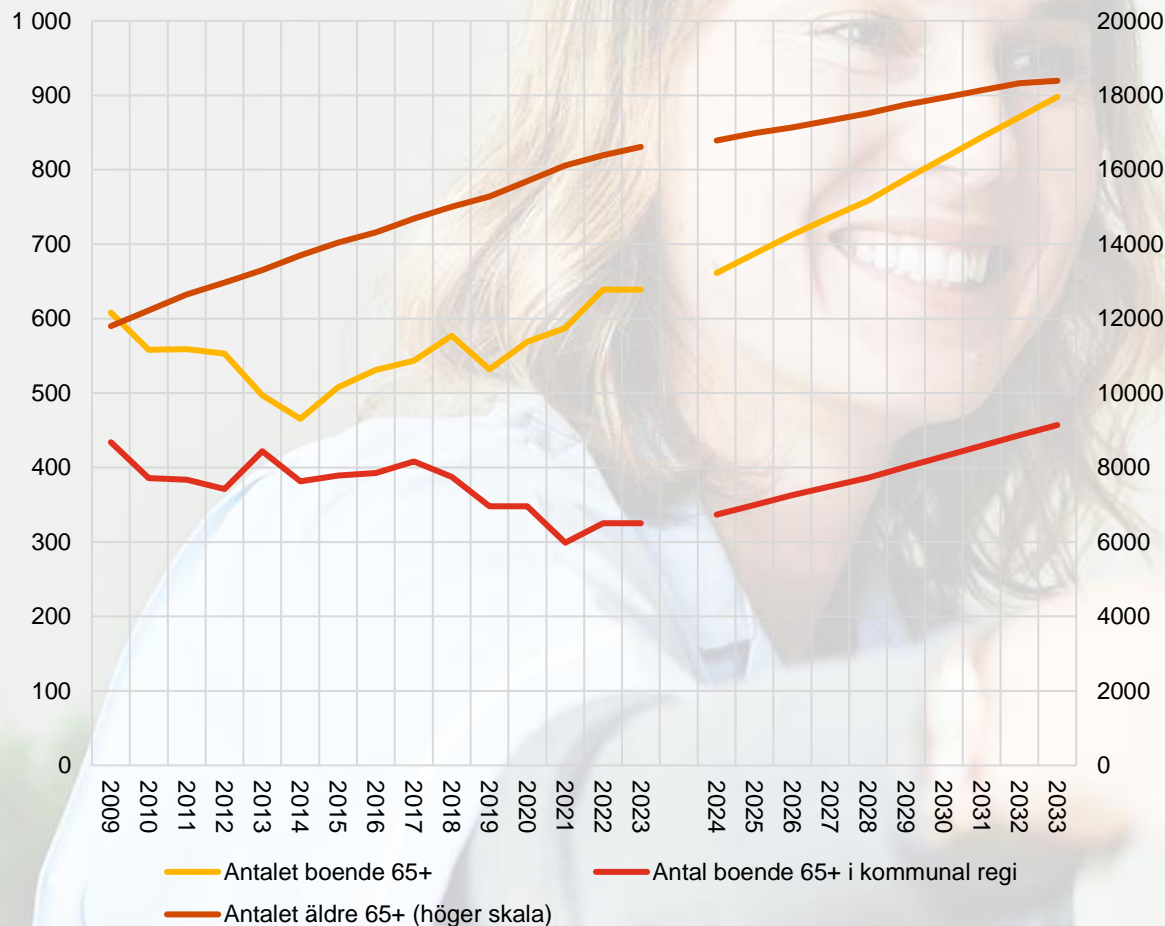
Yta per enhet: 10 800 kvm

Kostnad per kvadrat: 42 tkr

Äldreboende

Utfall 2009-2023 samt prognos 2023-2033

Äldreboende, platsbehov

2009-2023

Antal 65+ år: +4 809

Antal boende: +31 varav -109 i kommunal regi

Frekvens: Från 5,2 till 3,8 procent

Andel i kommunal regi: -20 procentenheter

2023-2033

Antal 65+ år: +1 780

Antal boende: +259 varav +132 i kommunal regi

Frekvens: Från 3,8 till 4,8 procent; Andel i kommunal regi: 51 procent

Antaganden om demografiska investeringar

Antal våningar: 2

Antal brukare per enhet: 90

Kostnad per plats: 3 000 tkr

Typkostnad per enhet: 270 mnkr

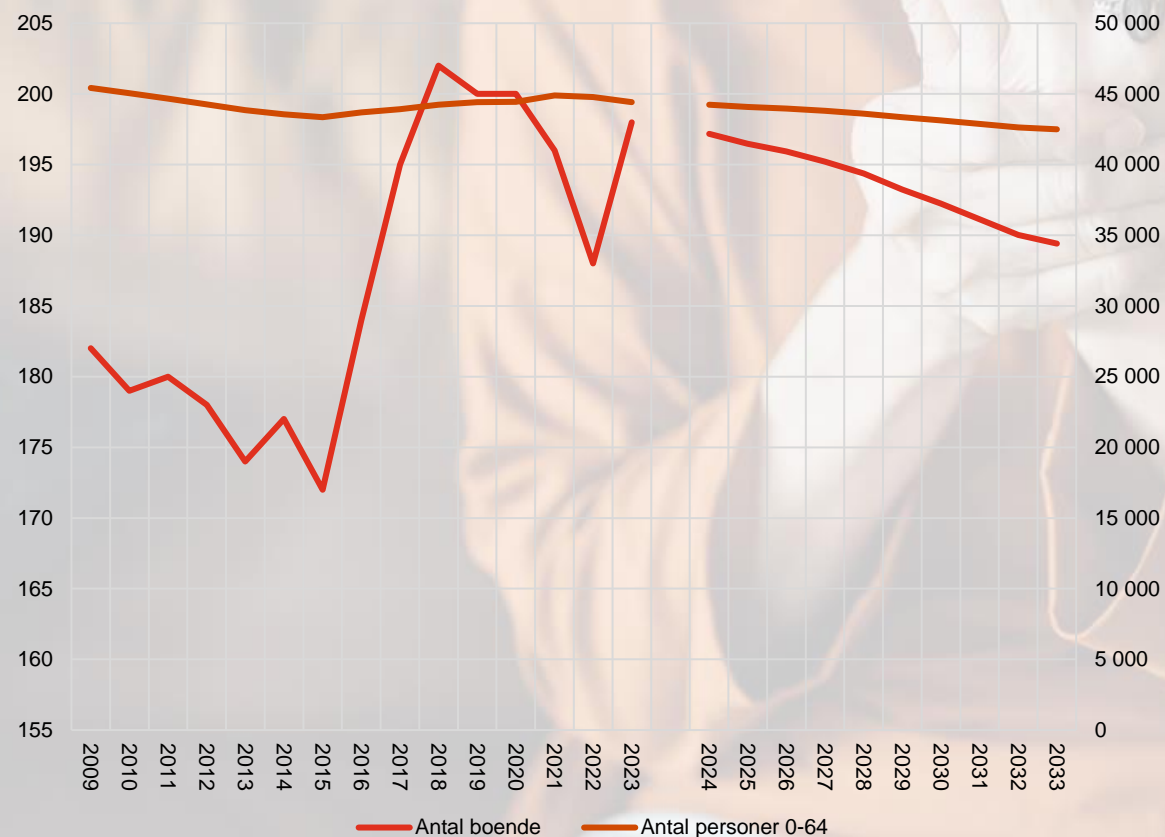
Yta per enhet: 8 950 kvm

Kostnad per kvadrat: 30 tkr

LSS-boende

Utfall 2009-2023 samt prognos 2023-2033

LSS-boende, platsbehov

2009-2023

Antal personer 0-64 år: -1 001

Antal boende: +16

Frekvens: +0,5 procentenheter

2023-2033

Antal personer 0-64 år: -1 925

Antal boende: -9

Frekvens: 0,45 procent

Antaganden om demografiska investeringar

Antal boende per enhet: 6

Kostnad per plats: 4 000 tkr

Typkostnad per enhet: 24 mnkr

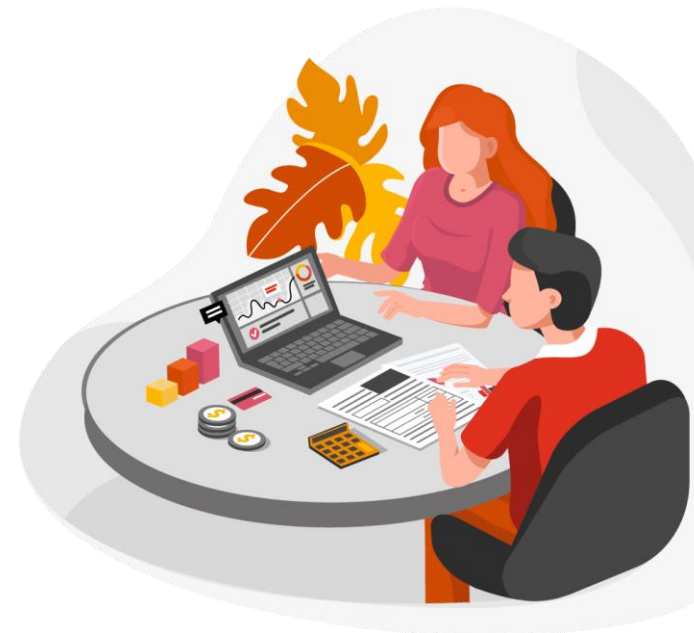
Yta: 823 kvm

Kostnad per kvadrat: 29 tkr

Investeringar enligt demografiskt tryck

Behovsutvecklingen på föregående sidor redovisar demografiskt behov av framtida särskilda boenden. Sammantaget ser vi behov av tre särskilda boenden. I övrigt indikerar befolkningsprognosen inget behov av volyminvesteringar för verksamheter mot barn och unga eller inom omsorg för personer med funktionsnedsättning.

Basnivån för att upprätthålla befintliga tillgångar utgör merparten av investeringsbehovet. **Totalt motsvarar investeringsbehovet utifrån den demografiska framskrivningen 5 342 miljoner kronor i fasta priser**, varav 4 532 miljoner kronor avser basnivå/reinvesteringar.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskola										
Grundskola										
Gymnasium										
Äldreomsorg		270				270			270	
LSS-boende										
Basnivå/ reinvesteringar	398	416	432	450	458	465	471	476	479	487
Totalt	398	686	432	450	458	735	471	476	749	487

Region Gotlands investeringar

Investeringar fram till och med 2033

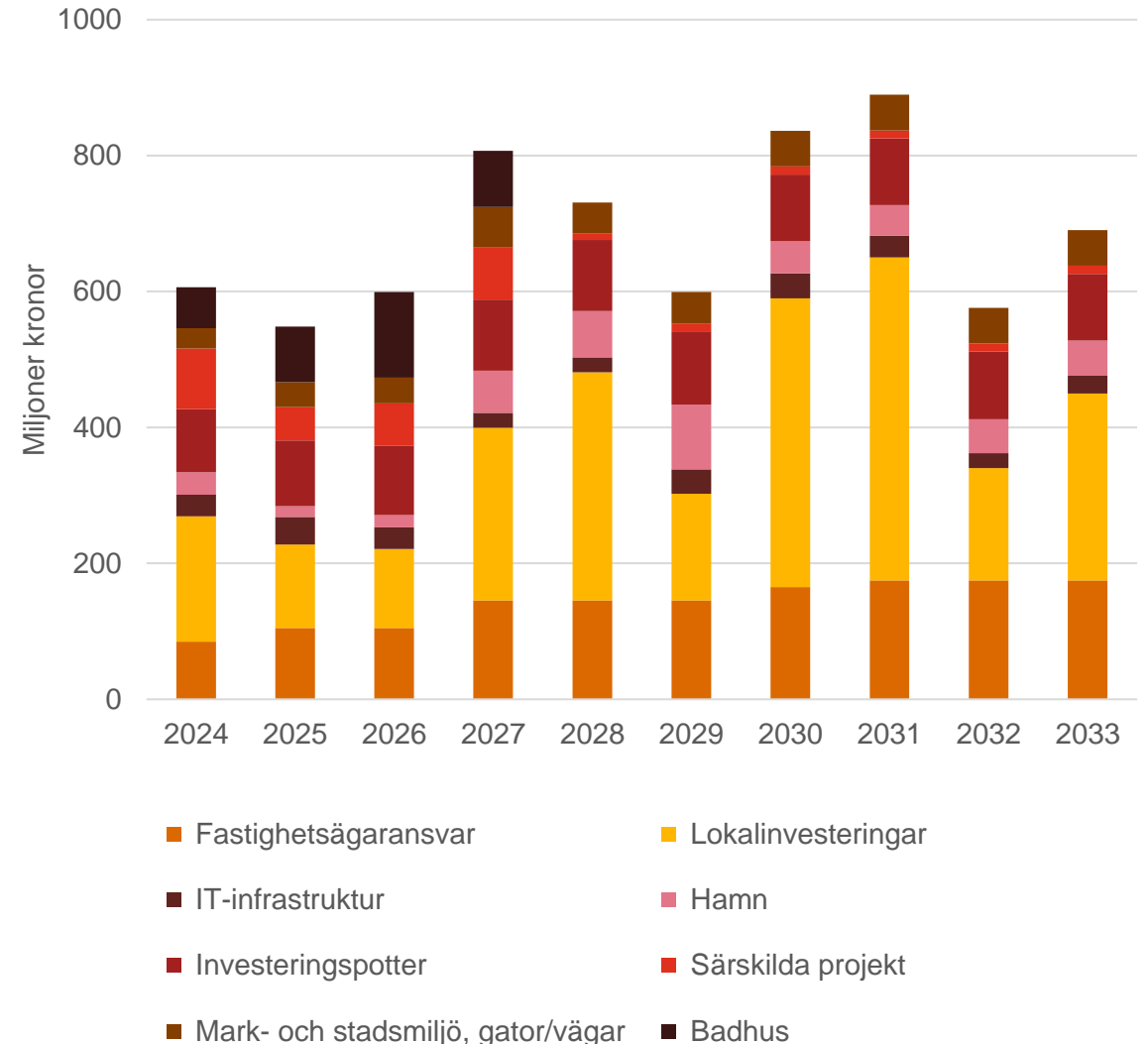
Investeringsprognosen för Region Gotlands skattefinansierade verksamhet uppgår till 7,57 miljarder kronor under perioden 2024-2033. Beräkningen är i fasta priser. Den genomsnittliga investeringsnivån uppgår till 688 miljoner kronor per år.

Större investeringar utgörs bland annat av investeringar i förskolor och äldreboenden samt investeringar i badhus. Fastighetsinvesteringar utgör i genomsnitt 57 procent av regionens totala investeringar för perioden.

Regionens investeringsnivå är 1,54 miljarder kronor högre än de demografiskt motiverade investeringarna (inkl. basnivå) under samma period. Fortsättningsvis i kalkylen utgår vi från regionens investeringsprognos inklusive inflation när vi exempelvis beräknar framtida driftskostnadskonsekvenser och skuldsättningsnivå.

Investeringsnivån något lägre jämfört med förra årets kalkyl

I förra kalkylen var den genomsnittliga investeringsnivån 769 miljoner kronor per år. Den nuvarande investeringsnivån är 688 miljoner, det vill säga 81 miljoner kronor lägre än förra kalkylen.

Jämförelse

Prognos 2024-2033, investeringsprognos och demografiska investeringar

Demografiskt motiverade investeringar

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	S:A
Förskola											0
Grundskola											0
Gymnasieskola											0
Särskilt boende		270				270			270		810
LSS											0
Basnivå	398	416	432	450	458	465	471	476	479	487	4532
Totalt	398	686	432	450	458	735	471	476	749	487	5342

Regionens investeringsprognos

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	S:A
Investeringspotter	93	97	102	105	105	108	98	98	100	98	1 002
Fastighetsägaransvar	85	105	105	146	146	146	165	175	175	175	1 422
Lokalinvesteringar	184	123	116	254	336	157	425	475	165	275	2 509
Gemensam IT infrastruktur	32	41	32	22	22	36	37	32	22	26	302
Hamnar	33	16	18	62	69	95	47	45	50	52	486
Mark- och stadsmiljö, gator och vägar	30	37	38	60	46	46	53	53	53	53	467
Särskilda projekt	89	49	62	77	9	12	12	12	12	12	346
Badhus	60	82	126	83							351
Totalt	606	548	599	807	731	599	837	890	576	691	6 884

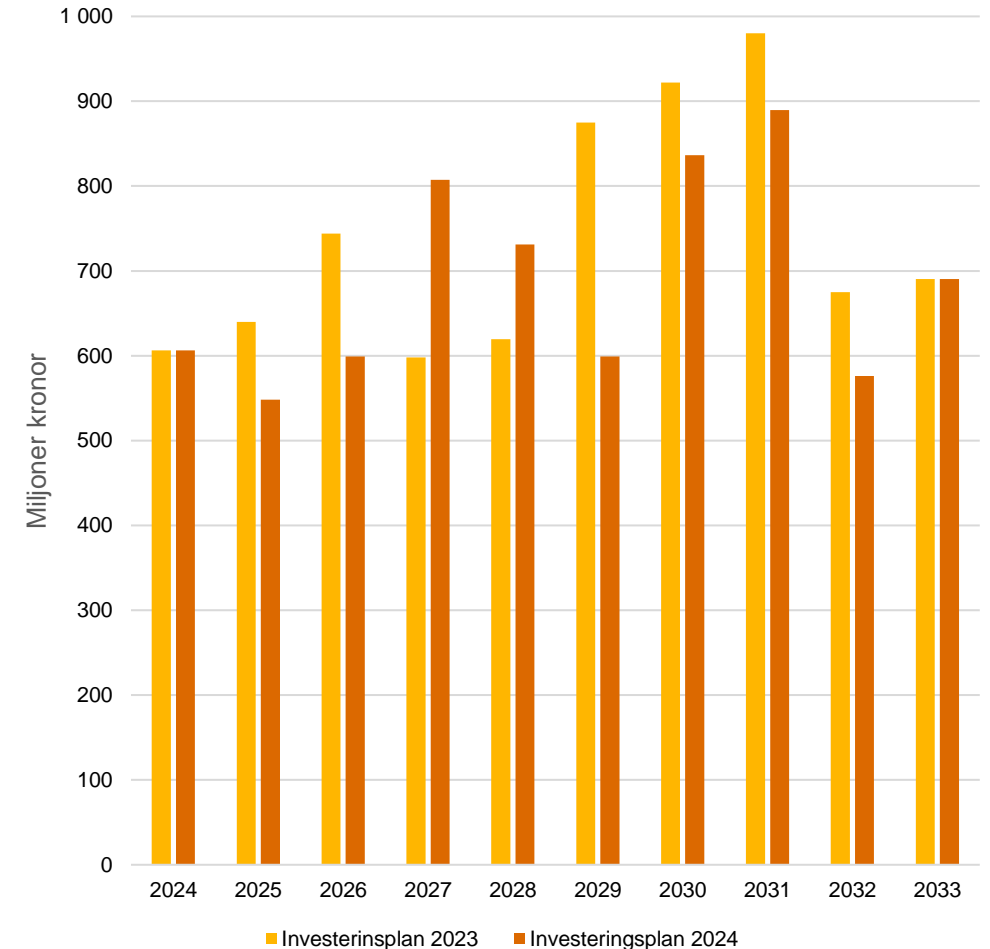
Skillnader från föregående års kalkyl

Något lägre investeringsnivåer

Jämfört med föregående års kalkyl har planerade investeringar minskat något i omfattning, från i genomsnitt 735 till 688 miljoner kronor årligen. De största skillnaderna finns inom planerade lokalinvesteringar som minskat i synnerhet perioden 2029-2032.

Minskat platsbehov inom den kommunala verksamhet och i synnerhet inom pedagogisk verksamhet

Till följd av den nya befolkningsprognosen med lägre prognos avseende barn och unga så minskar platsbehovet inom den kommunal verksamhet jämfört med föregående års kalkyl. Detta gäller framför allt förskola och grundskola.

Skatt och utjämning

Skatteunderlagets utveckling

Utveckling av skatteunderlaget

Skatteunderlaget varierar med konjunkturen. Skatteunderlaget i relation till antalet bosatta i regionen ger regionens skattekraft. Gotlands skattekraft uppgår inkomståret 2024 till 234 408 kronor per invånare. Vanligtvis stiger skattekraften (mätt i kronor) mellan åren eftersom skatteunderlaget ökar över tid. I relation till genomsnittet i riket uppgår skattekraften i Gotland till 86,6 procent. Den relativa skattekraften har legat omkring 85-87 procent av medelskattekraften sedan 2012. Utvecklingen av regionens eget skatteunderlag är dock av underordnad betydelse för regionens finansiering då skillnaden till största delen utjämnas via den kommunalekonomiska utjämningen.

Regionens skatteintäkter är skatteunderlaget multiplicerat med den av regionen beslutade skattesatsen. Skattesatsen har varit oförändrad på Gotland sedan 2014, då skattesatsen ökade från 33,1 till 33,6 procent.

Fakta om skatteunderlaget

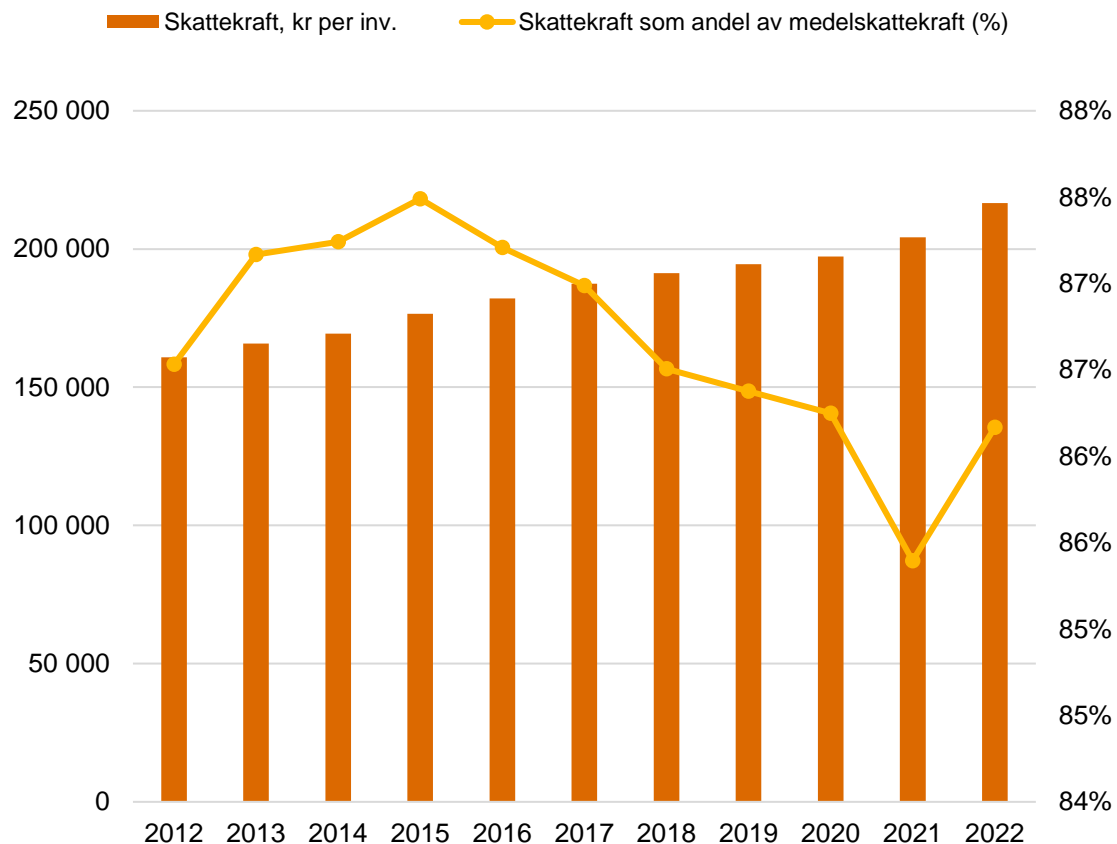
Basen för skatten är invånarnas förvärvsinkomster. Till förvärvsinkomsterna räknas förutom löner även löneförmåner, sjukpenning, a-kassa, pensioner etc. Dessutom ingår inkomst av näringsverksamhet för de företagare som inte bedriver verksamheten i aktiebolagsform. Lönerna är den dominerande delen av skattebasen. Därefter kommer pensioner och andra skattepliktiga ersättningar från staten (transfereringar). På sikt är sysselsättningen avgörande för skattebasens utveckling. Längre arbetsliv (tidigare inträde och senare utträde) bedöms vara av stor vikt för den framtida försörjningskvoten i riket.

Även högre förvärvsgrad bland utrikesfödda är av vikt. Lönernas dominerande roll i skattebasen gör att utvecklingen av sysselsättning och lönenivåer är av avgörande betydelse för hur skattebasen utvecklas. Löneökningar i sig ger inte så mycket mer resurser över till verksamheten. Ökade skatteintäkter till följd av löneökningar i samhället motsvaras normalt av ungefär lika stora löneökningar också för de anställda. Det är därför sysselsättningen, räknat i antalet arbetade timmar, som i praktiken bestämmer vad löneinkomsterna i skattebasen ger för resurser till verksamheten.

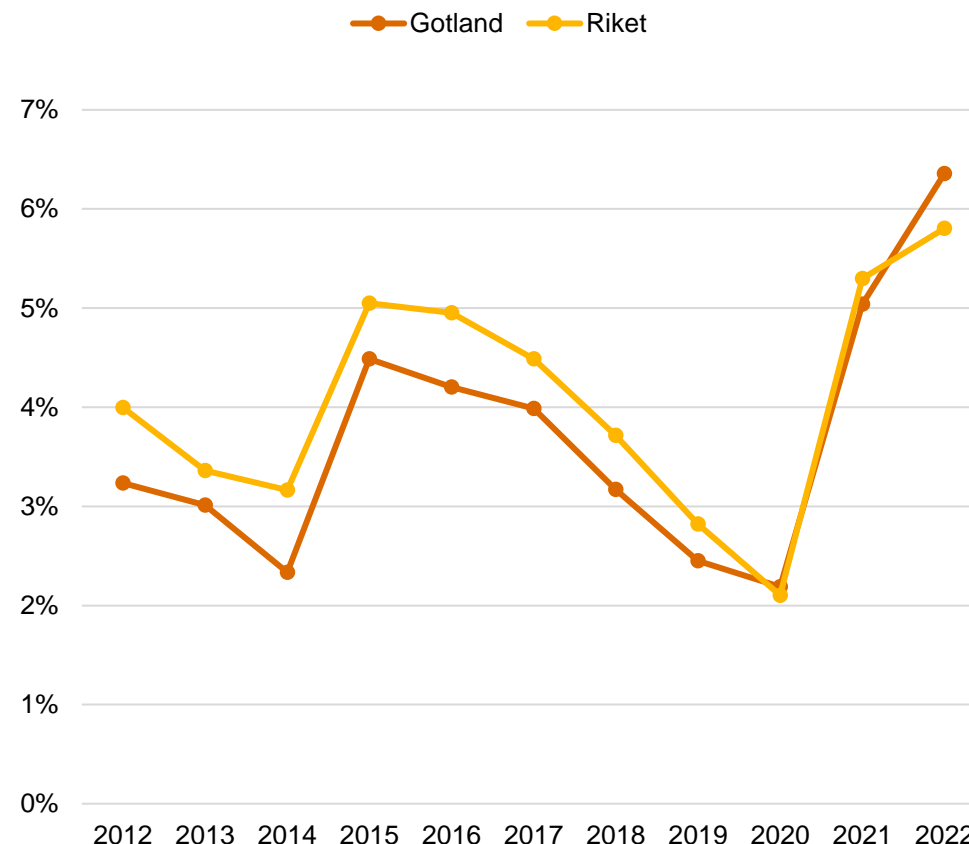
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Skattesats	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60

Regionens skattekraft och utveckling av skatteunderlaget

Regionens skattekraft

Utveckling av skatteunderlaget

Utjämning mellan kommuner respektive regioner

Inkomstutjämning

I inkomstutjämningen utjämnas skatteinkomster mellan kommuner och regioner. Den är i huvudsak statligt finansierad. Inkomstutjämningsbidraget beräknas utifrån skillnaden mellan den egna beskattningsbara inkomsten och ett skatteutjämningsunderlag som motsvarar 115 procent av den genomsnittliga skattekraften i landet. Kommuner eller regioner vars beskattningsbara inkomster överstiger dessa nivåer ska i stället betala en inkomst-utjämningsavgift till staten.

Inkomstutjämningen är långtgående, det vill säga skillnaderna i skatteintäkter efter utjämning är relativt små, givet en genomsnittlig skattesats. Detta ger att utvecklingen av kommunens och regionens eget skatteunderlag är av mindre betydelse för kommunens totala intäkter. Om kommunens/regionens skattekraft ökar mer än genomsnittet får den enskilda kommunen/regionen lämna ifrån sig merparten av skillnaden och vice versa.

Kostnadsutjämning

I kostnadsutjämningen utjämnas för strukturella kostnadsskillnader av två slag: behovet av kommunal/regional verksamhet och kostnaden för att producera en viss service. Kommuner/regioner med en ogynnsam kostnadsstruktur får ett bidrag. De som har en gynnsam struktur får betala en avgift.

Kostnadsutjämningen är statsfinansiellt neutral, då summan av bidrag och avgifter är lika stora och därför tar ut varandra. Det tillförs inga nya resurser via kostnadsutjämningen. Över tid innebär detta att endast den kommun/region som möter en demografisk utveckling som är mer utmanande än genomsnittet i riket kommer få ett ökat bidrag alternativt en minskad avgift. En kommun/region med den omvända situationen kommer få se ett minskat bidrag alternativt ökad avgift.

Kostnadsutjämningen sker enligt den så kallade standardkostnadsmetoden där varje verksamhet eller område behandlas separat.

LSS-utjämning

Sedan 2004 finns ett nationellt kostnadsutjämningsystem för kommunernas LSS-kostnader. Som motiv för ett utjämningsystem angavs att det finns stora kostnadsskillnader mellan kommunerna samt att det behövs en utjämning för att ge alla kommuner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att kunna bedriva verksamhet enligt LSS.

Systemet är skilt från det ordinarie kostnadsutjämningsystemet för kommuner. Skälet är att underlagen inte på samma sätt som i det ordinarie systemet kan anses uppfylla kriteriet att vara opåverkbara för den enskilda kommunen. Till skillnad från den ordinarie kostnadsutjämningen används faktiskt antal beslutade insatser.

Precis som i det ordinarie kostnadsutjämningsystemet beräknas en standardkostnad för kommunen. Via LSS-utjämningen omfördelas kommunernas strukturella kostnader för LSS-verksamheten.

Region Gotlands utfall i utjämningsystem 2024

Inkomstutjämnning

Region Gotland erhåller sammantaget ett bidrag i inkomstutjämnningen på 22 324 kronor per invånare (cirka 1 364 miljoner kronor) då man har en egen skattekraft som understiger garantinivån. Samtidigt har regionen en högre totalskattesats – 33,60 procent - jämfört med rikssnittet.

Inkomstutjämnning	Gotland	Riket	Andel i %
Skattekraft kr/invånare	234 408	270 753	86,6
Genomsnittlig skattesats	33,24	33,24	
Skatteintäkter kr/invånare	77 923	90 005	86,6
Inkomstutjämnning kr/invånare	22 324	11 915	
Skatteintäkter efter utjämnning kr/invånare	100 247	101 920	98,4
Skillnad i vald skattesats, procent	0,36		
Skillnad i kronor, kr/invånare	838		
Totalt faktiskt utfall, kr/invånare	101 085	101 920	99,2

Kostnadsutjämnning

Kommuner/regioner med en gynnsam kostnadsstruktur får betala en avgift. Kommuner/regioner som har en ogynnsam struktur erhåller ett bidrag. Totalt erhåller Gotland bidrag om 226 kronor per invånare (cirka 14 miljoner kronor). Inom kommunmodellen betalar Gotland en avgift men i regionmodellen erhåller regionen ett bidrag.

Kostnadsutjämnning	Bidrag/ avgift kr/ invånare
Region	2 932
Hälso-och sjukvård	4 294
Kollektivtrafik	-1 280
Befolkningsförändringar	-82
Kommun	-2 706
Barnomsorg	-1 923
Grundskola	-1 173
Gymnasieskola	-385
Individ- och familjeomsorg	-1 101
Kommunal vuxenutbildning	-199
Äldreomsorg	3 608
Verksamhetsövergripande	-326
Övrigt	-1 206
Totalsumma	226

* Övrigt = infrastruktur och skydd

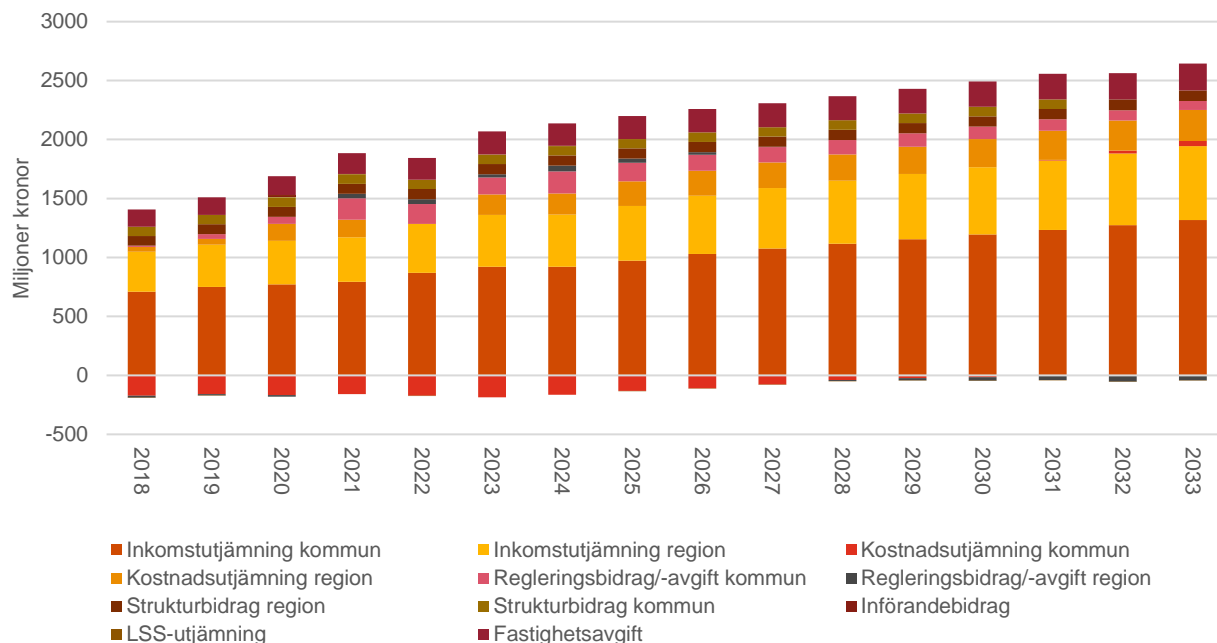
LSS-utjämnning

Gotland har fler LSS-insatser i förhållande till befolkningen i riket. De insatser som finns bedöms vara något lättare än genomsnittet (vårdtyngd <1). Sammantaget bedöms kommunen ha en gynnsam struktur och betalar därför en avgift i LSS-utjämnningen. Avgiften år 2024 uppgår till 28 kronor per invånare (cirka 2 miljoner kronor).

LSS-utjämnning	2024
Grundläggande standardkostnad	6453
Vårdtyngd	0,98
Standardkostnad	6318
Genomsnitt i riket	6346
Bidrag (+)/avgift(-)	-28

Kommunal- och regionalekonomisk utjämning

Statsbidrag, utjämning samt fastighetsavgift

Inkomstutjämning

Regionens bidrag från inkomst-utjämningen kommer att öka. Vi har antagit en relativt oförändrad skattekraft.

Kostnadsutjämning

Bidraget i den regionala kostnadsutjämningen kommer att öka över perioden samtidigt som avgiften i den kommunala kostnadsutjämningen kommer att minska.

LSS-utjämning

Avgiften i LSS utjämningen minskar 2024 och ytterligare år 2025. År 2025 och framåt förväntas kommunen få ett litet bidrag.

Total nivå

Totalt beräknas generella statsbidrag, utjämning och fastighetsavgift i Region Gotland uppgå till 2 601 miljoner kronor år 2033, vilket är cirka 38 procent högre än utfallet 2023.

Region Gotland förväntas under perioden erhålla ett allt större bidrag inom inkomstutjämningen. Bidraget i den regionala kostnadsutjämningen förväntas öka över perioden medan avgiften i den kommunala kostnadsutjämningen förväntas minska, för att övergå till bidrag framåt 2031.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Inkomstutjämning kommun	711	751	773	793	870	921	922	972	1030	1076	1117	1156	1194	1232	1274	1318
Inkomstutjämning region	339	358	369	378	415	440	442	464	493	514	533	552	570	589	608	627
Kostnadsutjämning kommun	-171	-158	-166	-158	-172	-187	-165	-131	-110	-77	-39	-24	-15	6	25	42
Kostnadsutjämning region	41	47	143	149	1	174	179	208	212	216	223	231	238	246	254	262
Regleringsbidrag/-avgift kommun	9	42	62	181	169	143	187	160	138	129	121	114	106	99	88	76
Regleringsbidrag/-avgift region	-18	-12	-15	39	40	26	48	33	21	3	-8	-18	-29	-39	-52	-43
Strukturbidrag region	82	84	84	84	87	87	87	87	87	87	87	87	87	87	91	92
Strukturbidrag kommun	78	79	79	80	81	80	80	80	80	80	81	81	80	80	0	0
Införandebidrag	0	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LSS-utjämning	-2	-1	5	3	-1	1	1	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2
Fastighetsavgift	146	150	160	177	182	197	192	196	199	202	206	210	215	219	223	228
TOTALT	1215	1340	1509	1727	1670	1883	1973	2068	2147	2229	2321	2387	2446	2518	2509	2601

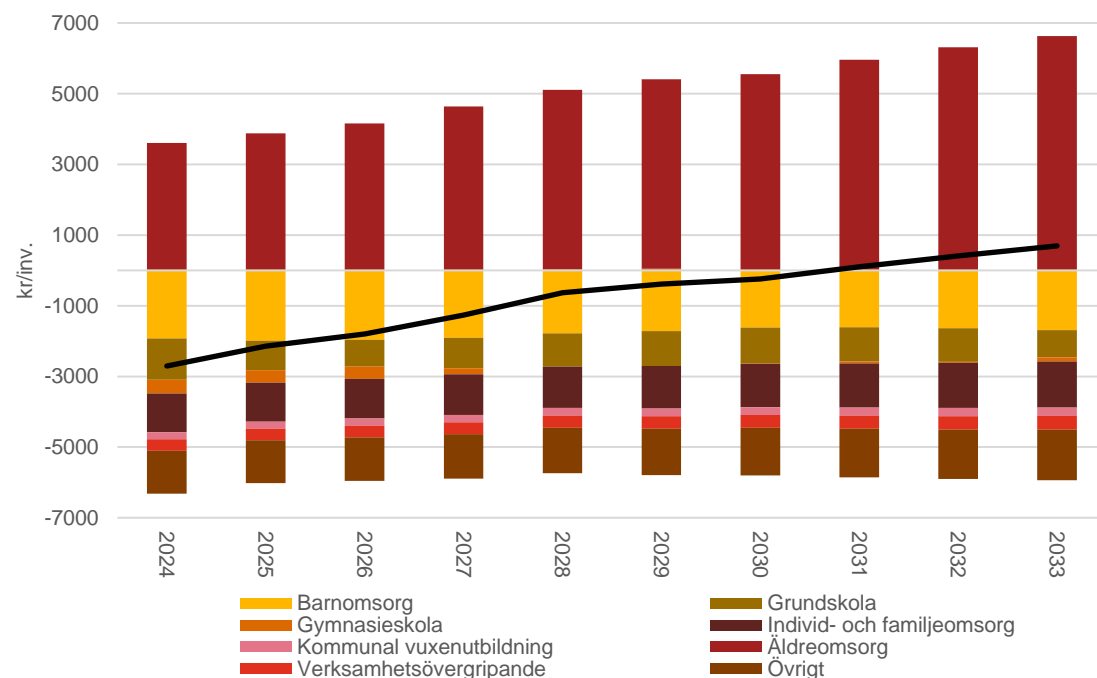
Kommunal och regional kostnadsutjämning

Framskrivning

Kostnadsutjämning - kommun

Region Gotland har en relativt gynnsam struktur som kommun och betalar därför en avgift i kostnadsutjämningen. Den enda verksamheten där kommunen har ogynnsamma förutsättningar är äldreomsorgen. Fram till år 2031 minskar kommunens avgift då andelen äldre ökar snabbare än i riket, och 2032-2033 blir kommunen nettobidragstagare i kostnadsutjämningen.

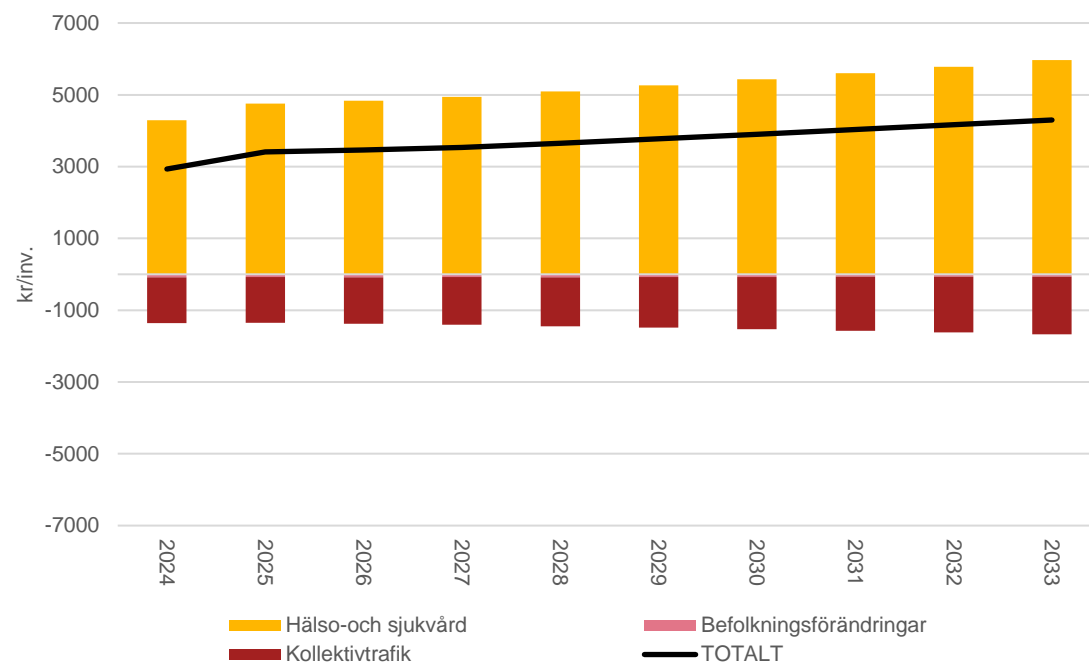
Kostnadsutjämning - kommun

Kostnadsutjämning - region

Region Gotland har en relativt ogynnsam struktur som region och erhåller därför ett bidrag i kostnadsutjämningen. Det är inom hälso- och sjukvården som regionen har ogynnsamma förutsättningar. Inom delmodellen för kollektivtrafiken betalar regionen en avgift. Fram till 2033 kommer regionens bidrag att öka givet en ökning av bidraget inom delmodellen för hälso- och sjukvård.

Kostnadsutjämning - region

Marginaleffekter i systemet för kommunalekonomisk utjämning

Gotland 2024 (kommunal del)

	Skatte- intäkter	Inkomst- utjämning	Skatter och inkomst- utjämning	Kostnads- utjämning	Struktur- bidrag	Reglerings- post	Totalt
1-5 år	0	61 028	61 028	90 248	1 316	3 055	155 646
6 år	0	61 028	61 028	47 547	1 316	3 055	112 946
7-12 år	0	61 028	61 028	104 471	1 316	3 055	169 869
13-15 år	0	61 028	61 028	83 720	1 316	3 055	149 119
16-18 år	0	61 028	61 028	94 335	1 316	3 055	159 734
19-64 år ink 0 kr	0	61 028	61 028	-45 898	1 316	3 055	19 501
19-64 år ink 200 000 kr	67 200	18 589	85 789	-45 898	1 316	3 055	44 261
19-64 år ink 500 000 kr	168 000	-45 070	122 930	-45 898	1 316	3 055	81 403
19-64 år ink 800 000 kr	268 800	-108 729	160 071	-45 898	1 316	3 055	118 544
65-79 år, sambo, ink 200 000 kr	67 200	18 589	85 789	-35 742	1 316	3 055	54 417
80-89 år, sambo, ink 200 000 kr	67 200	18 589	85 789	24 197	1 316	3 055	114 357
90+ år, sambo, ink 200 000 kr	67 200	18 589	85 789	142 737	1 316	3 055	232 896

Slutsatser

Grundtanken med utjämningsystemet är att alla kommuner ska ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar, oavsett befolkningens storlek eller sammansättning. Av detta följer att resurser som omfördelas ska motsvara de förändringar av kostnaderna som befolkningsförändringen genererar. Detta gäller vid genomsnittlig avgifts-, ambitions- och effektivitetsnivå (allt annat lika).

Detta medför att den inflyttade personen som ger kommunen störst intäkt inte är höginkomsttagaren, utan kanske skoleleven eller den äldre kvinnan. Exemplet till vänster visar att utfallet varierar kraftigt beroende på vilken ålder personen som flyttar har, och att personens inkomst har en mindre betydelse. Ytterligare tillägg tillkommer i kostnadsutjämningen om personen är ogift 65+.

Marginaleffekter i systemet för kommunalekonomisk utjämning

Gotland 2024 (regional del)

	Skatte- intäkter	Inkomst- utjämning	Skatter och inkomst- utjämning	Kostnads- utjämning	Struktur- bidrag	Reglerings- post	Totalt
0 år, ink. 0 kr	0	29 518	29 518	22 675	1 426	730	54 348
1-5 år, ink. 0 kr	0	29 518	29 518	-11 097	1 426	730	20 576
6-18 år, ink. 0 kr	0	29 518	29 518	-15 439	1 426	730	16 234
19-49 år ink. 150 000 kr	17 025	15 298	32 323	-4 896	1 426	730	29 582
19-49 år ink. 500 000 kr	56 750	-17 882	38 868	-14 380	1 426	730	26 643
50-69 år ink. 200 000 kr	22 700	10 558	33 258	15 375	1 426	730	50 788
50-69 år ink. 800 000 kr	90 800	-46 322	44 478	-2 632	1 426	730	44 001
70-79 år ink. 100 000 kr	11 350	20 038	31 388	33 238	1 426	730	66 781
70-79 år ink. 300 000 kr	34 050	1 078	35 128	24 321	1 426	730	61 604
80-89 år ensamstående ink. 200 000 kr	22 700	10 558	33 258	52 809	1 426	730	88 222
90+ år ensamstående ink. 200 000 kr	22 700	10 558	33 258	59 014	1 426	729	94 427

Slutsatser

Grundtanken med utjämningsystemet är att alla kommuner ska ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar, oavsett befolkningens storlek eller sammansättning. Av detta följer att resurser som omfördelas ska motsvara de förändringar av kostnaderna som befolkningsförändringen genererar. Detta gäller vid genomsnittlig avgifts-, ambitions- och effektivitetsnivå (allt annat lika).

Detta medför att den inflyttade personen som ger regionen störst intäkt inte är hög-inkomsttagaren, utan kanske den nyfödde eller den äldre kvinnan. Exemplet till vänster visar att utfallet varierar kraftigt beroende på vilken ålder personen som flyttar har, och att personens inkomst har en mindre betydelse.

Intäkter

Årlig förändring

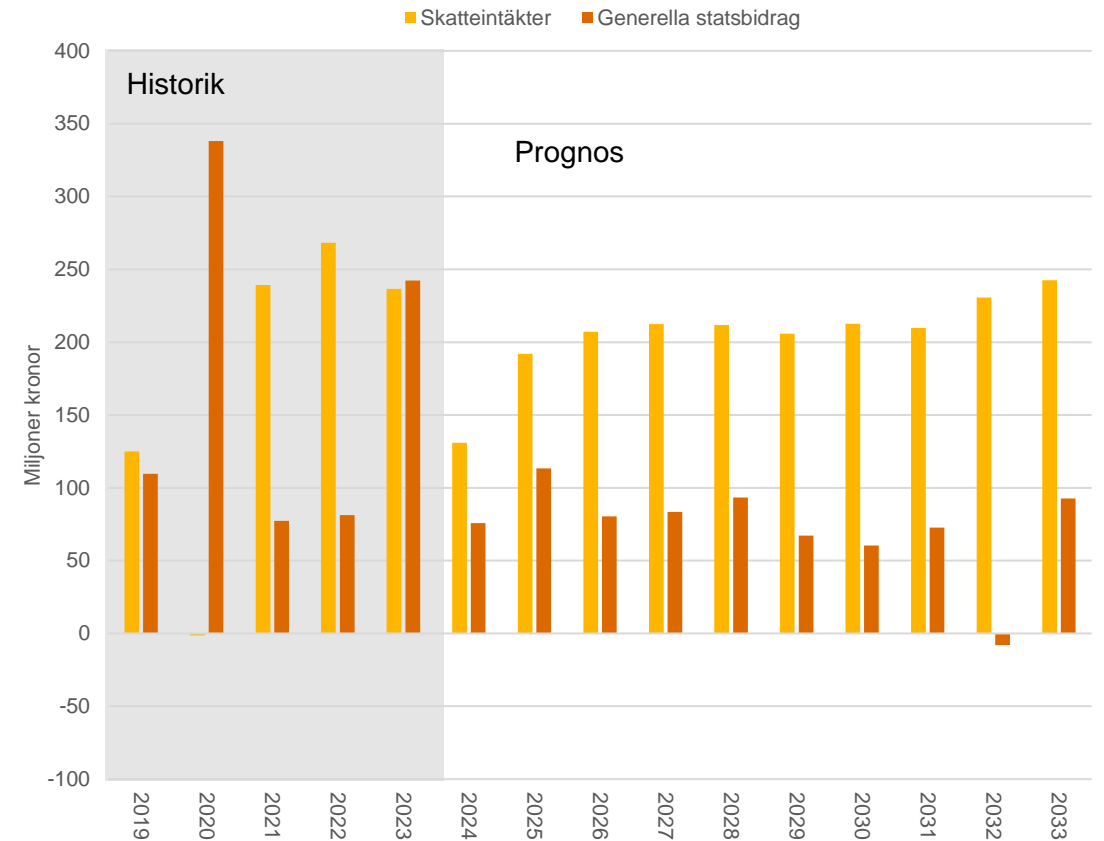
År 2020 minskade skatteintäkterna med 1 miljon kronor samtidigt som de generella statsbidragen ökade med 338 miljoner kronor. År 2021 ökade skatteintäkterna med 239 miljoner kronor samtidigt som de generella statsbidrag ökade med 77 miljoner kronor. År 2022 ökade de generella statsbidragen med 81 miljoner kronor och skatteintäkterna ökade med 268 miljoner kronor. År 2023 ökade skatteintäkterna med 237 miljoner kronor.

Skatteunderlaget och därmed utvecklingen av regionens skatteintäkter förväntas öka under perioden. I beräkningen har vi antagit oförändrad skattekraft fram till 2033. Även skattesatsen ligger på samma nivå - 33,60 - som år 2023.

Utvecklingen av skatteintäkter förväntas ligga under riksgenomsnittet eftersom vi har antagit en oförändrad skattekraft (86,6 procent av medelskattekraften) jämfört med riket. Regionen förväntas ha en högre andel i icke-arbetsför ålder än historiskt (ökning av försörjningskvoten), vilket ökar regionens generella statsbidrag. Den stora ökningen i generella statsbidrag från 2022 till 2023 och beror på att räkenskapssammandraget har reviderats och läkemedelsbidrag räknats med som generellt statsbidrag från 2023.

Konjunkturutsikterna påverkar den framtida skatteprognosen.

Årlig förändring av intäkter

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Skatteintäkter, %	3,3%	0,0%	6,1%	6,4%	5,3%	2,8%	4,0%	4,1%	4,1%	3,9%	3,6%	3,6%	3,5%	3,7%	3,7%
Generella statsbidrag, %	8,4%	23,8%	4,4%	4,4%	12,6%	3,5%	5,1%	3,4%	3,4%	3,7%	2,6%	2,3%	2,7%	-0,3%	3,3%
Skatteintäkter, årlig förändring	125	-1	239	268	237	131	192	207	212	212	206	213	210	231	242
Generella statsbidrag, årlig förändring	110	338	77	81	242	76	113	80	83	93	67	60	73	-8	93

Skillnader från föregående års kalkyl – del 1

RS 2023 ändras så att läkemedelsbidraget redovisas som ett generellt statsbidrag istället för övriga externa intäkter inom hälso- och sjukvård

Detta höjer nettokostnaderna för hälso- och sjukvård i kommun-RS. Ändringen medför att generella statsbidrag markant ökar mellan 2022 och 2023. Då läkemedelsbidraget inte redovisas som ett generellt statsbidrag i skatteunderlagsprognosen har läkemedelsbidraget skrivits fram utifrån samma metod som om läkemedelsbidraget varit under övriga externa intäkter inom hälso- och sjukvård.

Modelltekniskt spelar ändringen av läkemedelsbidraget från intäkt inom hälso- och sjukvård till generellt statsbidrag en viktig roll i framskrivningen av nettokostnaderna inom hälso- och sjukvården, då dessa har reviderats upp så att de redovisade nettokostnaderna i det kommunala räkenskapssammandraget bättre stämmer överens med det regionala räkenskapssammandraget. Resultatet blir att de generella statsbidragen och verksamhetens intäkter att justeras mellan 2022 och 2023.

Statsbidragen och utjämningen ökar jämfört med föregående års kalkyl, men skatteunderlaget minskar

I detta inkluderar vi inte läkemedelsbidraget. Generellt ser vi en höjd nivå avseende generella statsbidrag och utjämning (e.g. åtgärder för att stärka samhällsvårdens innehåll, ytterligare förstärkning av det förhöjda grundavdraget, regleringar enligt finansieringsprincipen). I SKR:s skatteunderlagsprognos skrevs dessa upp mot bakgrund av meddelade satsningar i regeringens höstbudget.

Skatteintäkterna minskar jämfört med föregående års kalkyl vilket beror på att det prognostiserade invånarantalet generellt liksom i arbetsför ålder minskar i regionen. Bortsett från detta har generella skatteunderlaget skrivits upp av SKR med 0,4 procentenheter perioden 2024-2027, mot bakgrund av förändrade antaganden kring den makroekonomiska utvecklingen.

-18,4 miljoner kronor

Är den genomsnittliga skillnaden i årliga skatteintäkter perioden 2024-2032, vid jämförelse mellan årets kalkyl och förra årets kalkyl.

57,4 miljoner kronor

Är den genomsnittliga skillnaden i årliga intäkter (exklusive läkemedelsbidrag) sett till generella statsbidrag och utjämning perioden 2024-2032, vid jämförelse mellan årets kalkyl och förra årets kalkyl.

Skillnader från föregående års kalkyl – del 2

Stärkt relativ skattekraft mellan 2023 och 2024

Jämfört med föregående års kalkyl har regionens skattekraft per invånare, uttryckt som andel av den genomsnittliga skattekräften per invånare i riket, ökat från 85,7 procent till 86,6 procent, det vill säga en ökning med 0,9 procentenheter.

Regionen har gått från givare till tagare i kostnadsutjämningen

Inom kostnadsutjämningens regionala utjämningsdel har bidraget ökat från 2 858 kronor per invånare till 2 932 kronor per invånare, och inom den kommunala utjämningsdelen har avgiften minskat från 3 059 kronor per invånare till 2 706 kronor per invånare. Resultatet är att Region Gotland som helhet tar emot 226 kronor per invånare genom kostnadsutjämningen 2024, vilket kan jämföras med en avgift om 201 kronor per invånare år 2023.

Framskrivning av kostnader

Demografisk framskrivning

Metod – kostnadsberäkning per ålderskategori

Den framtida underliggande efterfrågan av kommunal och regional verksamhet kan uppskattas genom en så kallad demografisk framskrivning. Uppskattningen bygger på befolkningsprognosen och ett konstant utnyttjandemönster av kommunens tjänster.

Utifrån kommunens redovisade kostnader beräknas de olika åldersgruppernas genomsnittliga nyttjande och kostnad för de olika verksamheterna fram (se sida 38 och 39). De framräknade "prislapparna" skrivs sedan fram med utvecklingen av de olika åldersgrupperna enligt kommunens befolkningsprognos.

Utnyttjandemönstret antas vara konstant över tid, det vill säga:

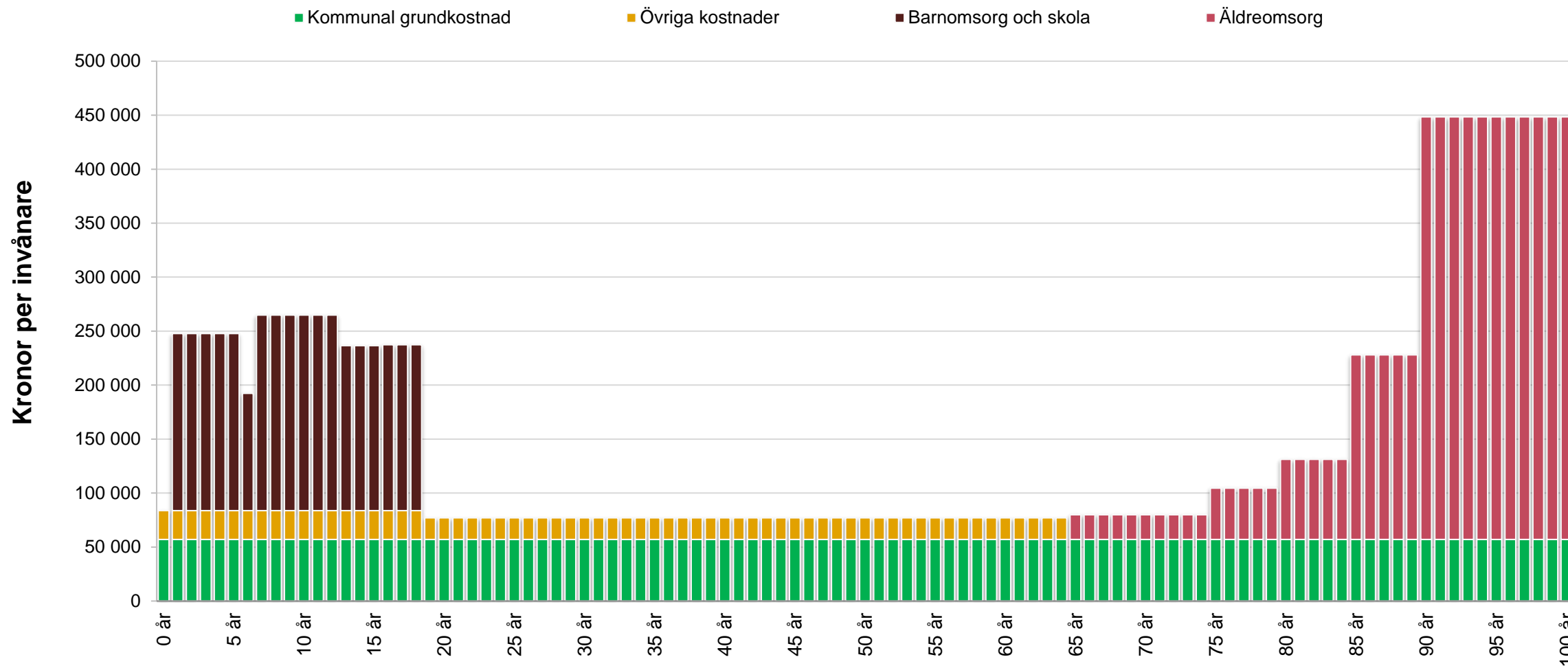
- Servicenivå, andelen som nyttjar verksamheten
- Kostnad per person i åldersgruppen, resurstilldelning

Antagandet om konstant utnyttjandemönster kan ifrågasättas. Det finns många icke demografiska faktorer som påverkar efterfrågan på kommunala tjänster, till exempel politiska reformer.

Kommunernas kostnader har historisk ökat snabbare än vad som har varit motiverat av demografin. Det har handlat om ambitionshöjningar både från kommunernas sida samt från staten (genom olika reformer).

Kommunal verksamhet

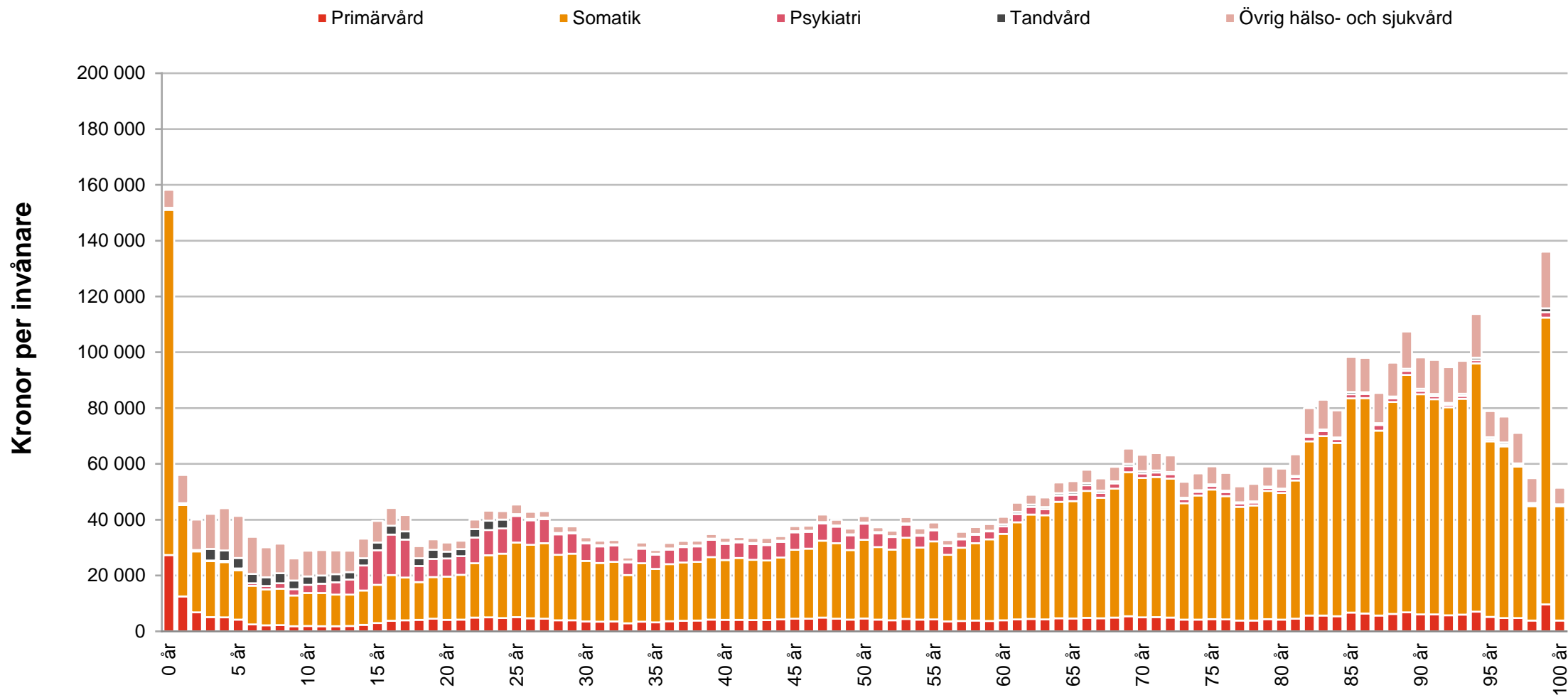
Kostnader kommunal verksamhet Gotland 2023, kronor per person

Regional verksamhet

Region Gotlands kostnader för hälso- och sjukvård per åldersgrupp är beräknat utifrån redovisade kostnader i räkenskapssammandraget 2023, och fördelat per åldersgrupp baserat på kostnadsfördelningen mellan åldersgrupper i Västra Götalandsregionen 2014.

Kostnader regional verksamhet Gotland 2023, kronor per person

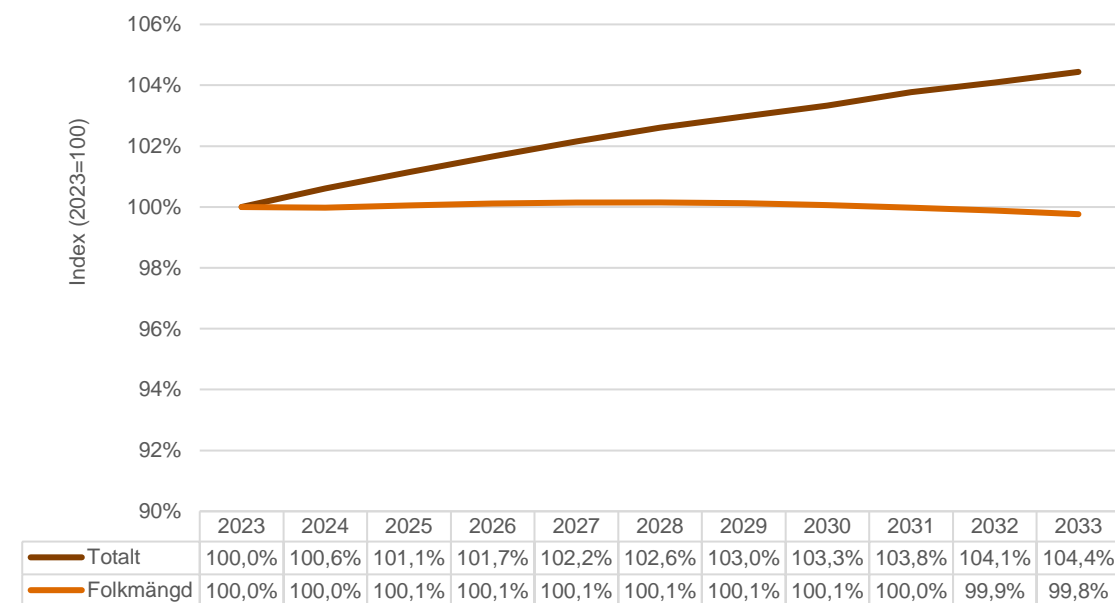
Kostnadstryck till 2033

Sammantaget och årlig förändring

Total kostnadsutveckling utifrån demografin

Givet Gotlands befolkningsprognos och de antaganden som har gjorts avseende servicenivåer med mera ökar det totala kostnadstrycket med 4,4 procent (327 miljoner kronor) fram till år 2033. Det ska jämföras med en minskning av totalbefolkningen med 0,2 procent.

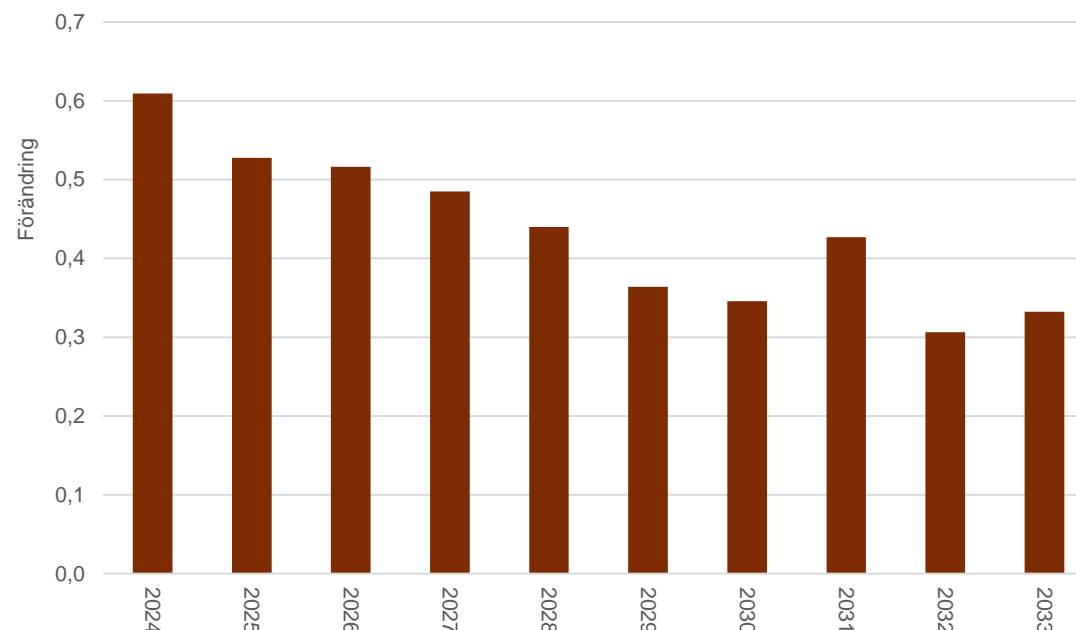
Demografiskt tryck och befolkning

Årlig förändring av kostnaderna utifrån demografin

Det demografiska trycket varierar något över mätperioden. Enligt kalkylen kommer det demografiska trycket vara som högst år 2024, för att sedan falla till 2030. Som lägst kommer trycket vara mellan år 2032. I genomsnitt uppgår den årliga ökningen av det demografiska trycket till 0,35 procent per år.

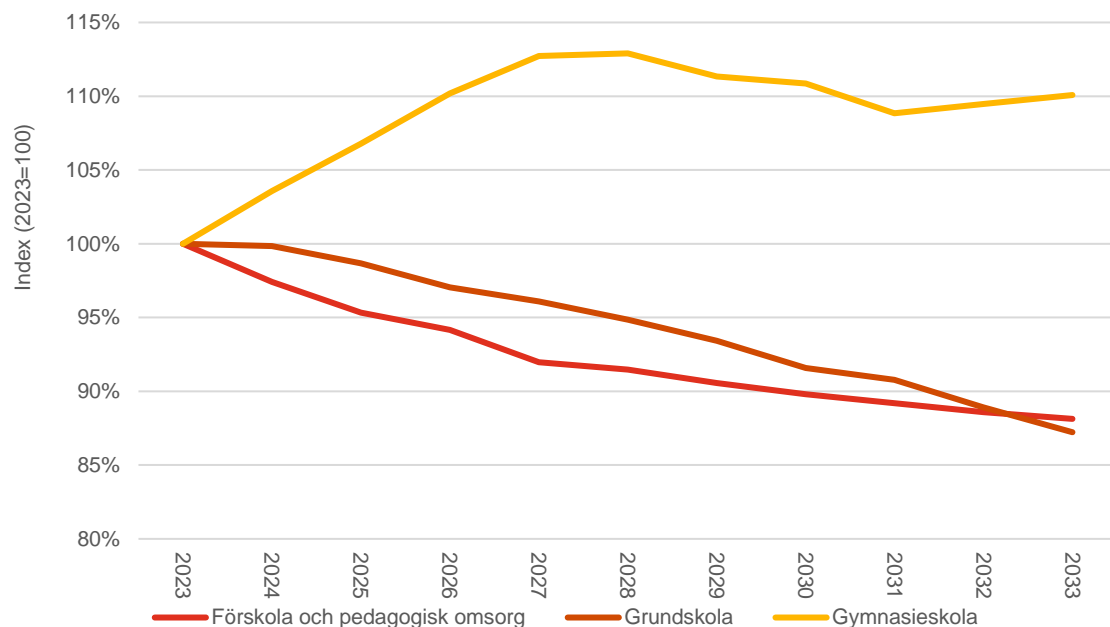
Demografiskt tryck, årlig förändring

Kostnadstryck till 2033 för huvudverksamheterna

Förskola, grundskola samt gymnasieskola

Demografiskt tryck, förskola, grundskola samt gymnasieskola

Förskola, grundskola samt gymnasieskola

En utveckling enligt befolkningsprognosen skapar ett kostnadstryck på verksamheterna för barn och unga fram till 2033 enligt nedan:

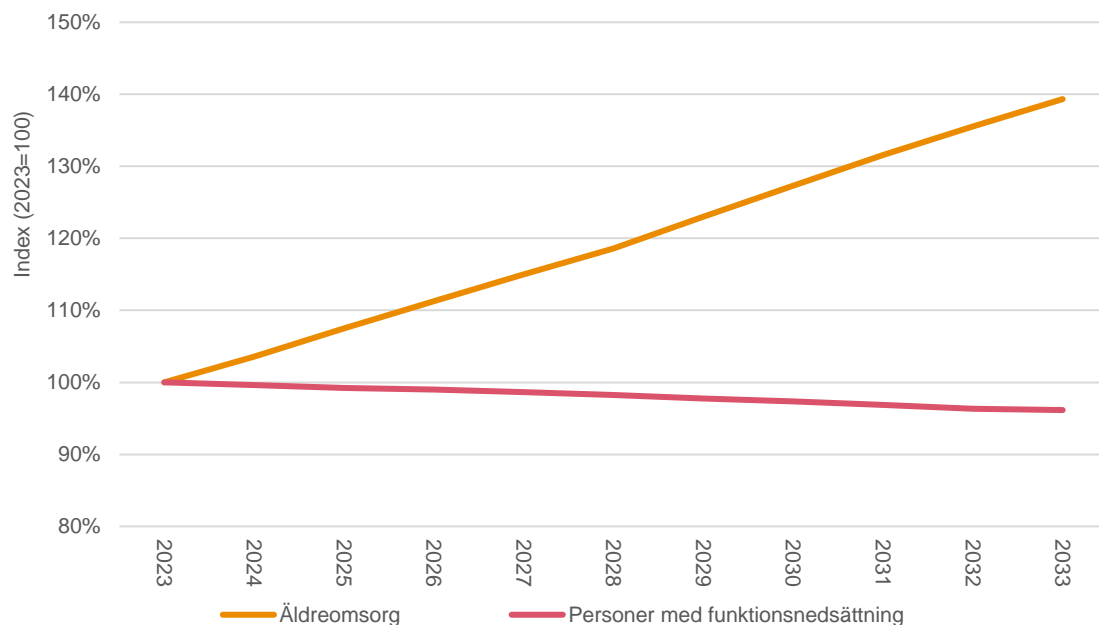
- Kostnadstryck förskola – **-11,9** procent
- Kostnadstryck grundskola – **-12,8** procent
- Kostnadstryck gymnasieskola – **11,1** procent

Utvecklingen av kostnadstrycket skiljer sig åt mellan verksamheterna. Inom förskolan och grundskolan kommer kostnadstrycket att minska varje år fram till 2033. Det högsta kostnadstrycket återfinns inom gymnasieskolan. Inom denna verksamhet förväntas kostnadstrycket att öka fram till 2028 och sedan mattas kostnadstrycket av något.

Kostnadstryck till 2033 för huvudverksamheterna

Äldreomsorg och omsorg för personer med funktionsnedsättning

Demografiskt tryck, äldreomsorg och personer med funktionsnedsättning

Äldreomsorg och omsorg för personer med funktionsnedsättning

En utveckling enligt befolkningsprognosen skapar ett kostnadstryck på verksamheterna för äldre och personer med funktionsnedsättning fram till 2033 enligt nedan:

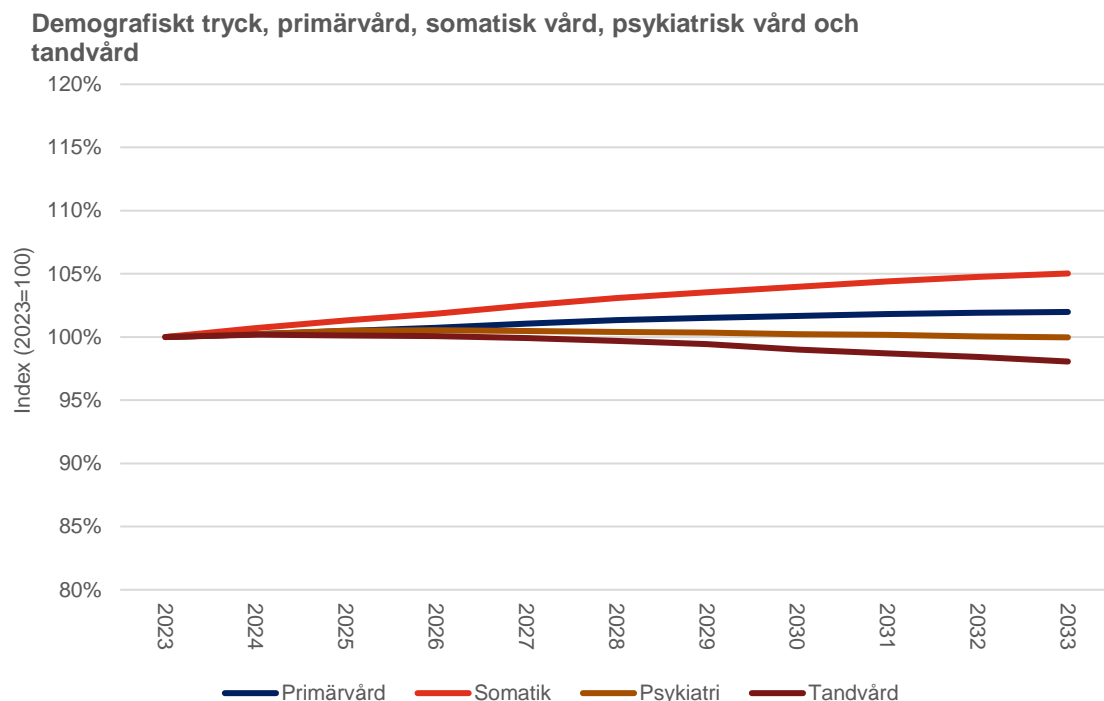
- Kostnadstryck äldreomsorgen – 39,3 procent
- Kostnadstryck omsorg för personer med funktionsnedsättning – -3,8 procent

Kostnadstrycket inom äldreomsorgen öka succesivt under hela mätperioden. Omsorg för personer med funktionsnedsättning förväntas minska utifrån den negativa tillväxten bland åldersgruppen 0-64 år.

Således kan vi konstatera att det inom kommunens verksamheter främst är gymnasieskolan och äldreomsorgen som bidrar till det totala kostnadstrycket för regionen.

Kostnadstryck till 2033 för huvudverksamheterna

Primärvård, somatisk vård, psykiatrisk vård och tandvård

Primärvård, somatisk vård, psykiatrisk vård och tandvård

En utveckling enligt befolkningsprognosen skapar ett kostnadstryck på verksamheterna primärvård, somatisk vård, psykiatrisk vård och tandvård fram till 2033 enligt nedan:

- Kostnadstryck primärvården – 2,0 procent
- Kostnadstryck somatisk vård – 5,0 procent
- Kostnadstryck psykiatrisk vård – 0,0 procent
- Kostnadstryck tandvård – -1,9 procent

Kostnadstrycket inom primärvård, somatisk vård, psykiatrisk vård och tandvård förväntas öka succesivt under hela mätperioden. Kostnadstrycket inom somatisk vård förväntas vara högst.

Utifrån detta kan vi konstatera att den verksamhet som bidrar mest till det demografiska kostnadstrycket är äldreomsorgen följt av gymnasieskolan och den somatiska vården.

Även om kostnaderna ökar mycket behöver inte bidraget till det totala kostnadstrycket öka lika mycket, detta beroende på hur stor andelen av de totala kostnaderna verksamheten utgör.

Kostnadstryck per verksamhet och dess påverkan på totalen

Regionens kostnader ökar på grund av det så kallade demografiska trycket med 4,4 procent (327,1 miljoner kronor) under perioden 2023 till 2033. Under samma period beräknas totalbefolkningen minska med 0,2 procent. Beräkningen är i fasta priser.

Även om kostnaderna ökar behöver inte bidraget till det totala kostnadstrycket öka lika mycket, detta beroende på hur stor andelen av de totala kostnaderna verksamheten utgör. I tabellen till höger visas hur stor påverkan respektive utgiftsslag har på kostnadstrycket. I tabellen syns att kostnadstrycket är högst inom äldreomsorgen. Det är även inom äldreomsorgen som det högsta kostnadstrycket i miljoner kronor uppstår. Andelsmässigt ökar äldreomsorgen fram till 2033 medan de andra verksamheterna kommer få en lägre eller likvärdig andel av de totala resurserna.

Förskola och grundskola skrivs fram och antas minska med omkring 12-13 procent under perioden. Några antaganden om förändrade servicenivåer eller andra förändringar har inte gjorts. Totalt minskar kostnaderna i förskola och grundskola med 69 respektive 117 miljoner kronor i fasta priser under perioden. Detta innebära att regionen kommer behöva omfördela resurser från förskola och grundskola till äldreomsorg, hälso- och sjukvård samt gymnasieverksamheten.

Utgiftsslag	Andel 2023, %	Andel 2033, %	Kostnads-tryck, effekt %	Kostnads-tryck, effekt mnkr
Förskola och skolbarnsomsorg	7,87%	6,64%	-11,87%	-68,8
Grundskola	12,43%	10,38%	-12,77%	-117,0
Gymnasieskola	3,67%	3,87%	10,07%	27,2
Äldreomsorg	14,55%	19,42%	39,33%	421,8
Funktionsnedsatta	6,48%	5,96%	-3,85%	-18,4
Hälso- och sjukvård	37,59%	37,39%	3,89%	107,7
Övrigt	17,41%	16,34%	-1,99%	-25,5
Totalt	100,00%	100,00%	4,44%	327,1

Skillnader från föregående års kalkyl

Vård- och omsorgskostnader högre än prognostiserat

Det är stor skillnad i utfall jämfört med prognosen för 2023 i föregående års kalkyl gällande vård- och omsorgskostnader. Utfallet för 2023 som fastställdes i årets kalkyl visar att kostnaderna för vård och omsorg var 111 miljoner kronor högre än vad som prognostiserades, varav 70 miljoner kronor avsåg hälso- och sjukvård inklusive primärvård. Detta visar att kostnader för vård och omsorg ökat i högre utsträckning än vad som har varit demografiskt motiverat utifrån framskrivningen som gjordes i föregående års kalkyl.

Höga kostnadsökningar för pedagogisk verksamhet, men kultur och fritid minskar

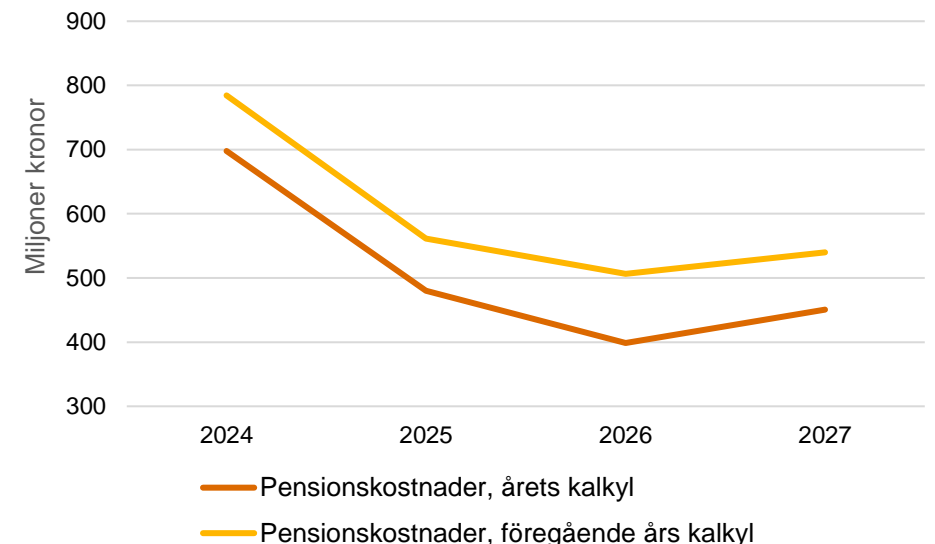
Inom pedagogisk verksamhet prognostiserades lägre kostnader 2023 i föregående års kalkyl än vad som blev det faktiska utfallet. Skillnaden mellan prognosen och utfallet var närmare 48 miljoner kronor. Inom kultur och fritid var kostnaden 29 miljoner kronor lägre än prognostiserat. I räkenskapssammandraget för 2022 var lämnade bidrag 29 miljoner kronor högre än i räkenskapssammandraget 2023, vilket kan förklara varför kostnaderna för 2023 prognosticerades vara högre än det faktiska utfallet.

Pensioner lägre än prognostiserade

Prognosen för pensionskostnader har minskat med i genomsnitt 91 miljoner kronor årligen perioden 2024-2027 i nuvarande kalkyl jämfört med föregående års kalkyl. Största skillnaden mellan kalkylerna finns år 2026, där nuvarande pensionsprognos prognostiserar pensionskostnader på 399 miljoner kronor, jämfört med 506 miljoner kronor i föregående års pensionsprognos.

Kostnadsskillnad för 2023, årets kalkyl jämfört med föregående års kalkylprognos för 2023 (miljoner kronor)

KULTUR OCH FRITID, TOTALT	-28,7
SÄRSKILT RIKTADE INSATSER INKL UTBETALT BIDRAG	-14
INFRASTRUKTUR, SKYDD mm TOTALT	-3,8
PEDAGOGISK VERKSAMHET, TOTALT	47,7
VÅRD OCH OMSORG INKL REFORMER OCH EXKL SOCIALBIDRAG	111,1

Utveckling av kostnader och intäkter

```
def mirror_mod(mod):
    """Mirror modifier"""
    # Mirror modifier
    mirror_mod = bpy.context.object.modifiers["Mirror"]
    mirror_mod.use_x = True
    mirror_mod.use_y = True
    mirror_mod.use_z = True
    elif_operation == "MIRROR_Y":
        mirror_mod.use_x = False
        mirror_mod.use_y = True
        mirror_mod.use_z = False
    elif_operation == "MIRROR_Z":
        mirror_mod.use_x = False
        mirror_mod.use_y = False
        mirror_mod.use_z = True

    #selection at the end -add back the des
    mirror_ob.select= 1
    modifier_ob.select=1
    bpy.context.scene.objects.active = modifier_ob
    print("Selected" + str(modifier_ob)) # modi
    #mirror_ob.select = 0
    done = bpy.context.selected_objects[0]
    bpy.data.objects[done.name].select = 1
    except:
        print("Please select exactly two objects")
```

Utveckling av nettokostnader och intäkter

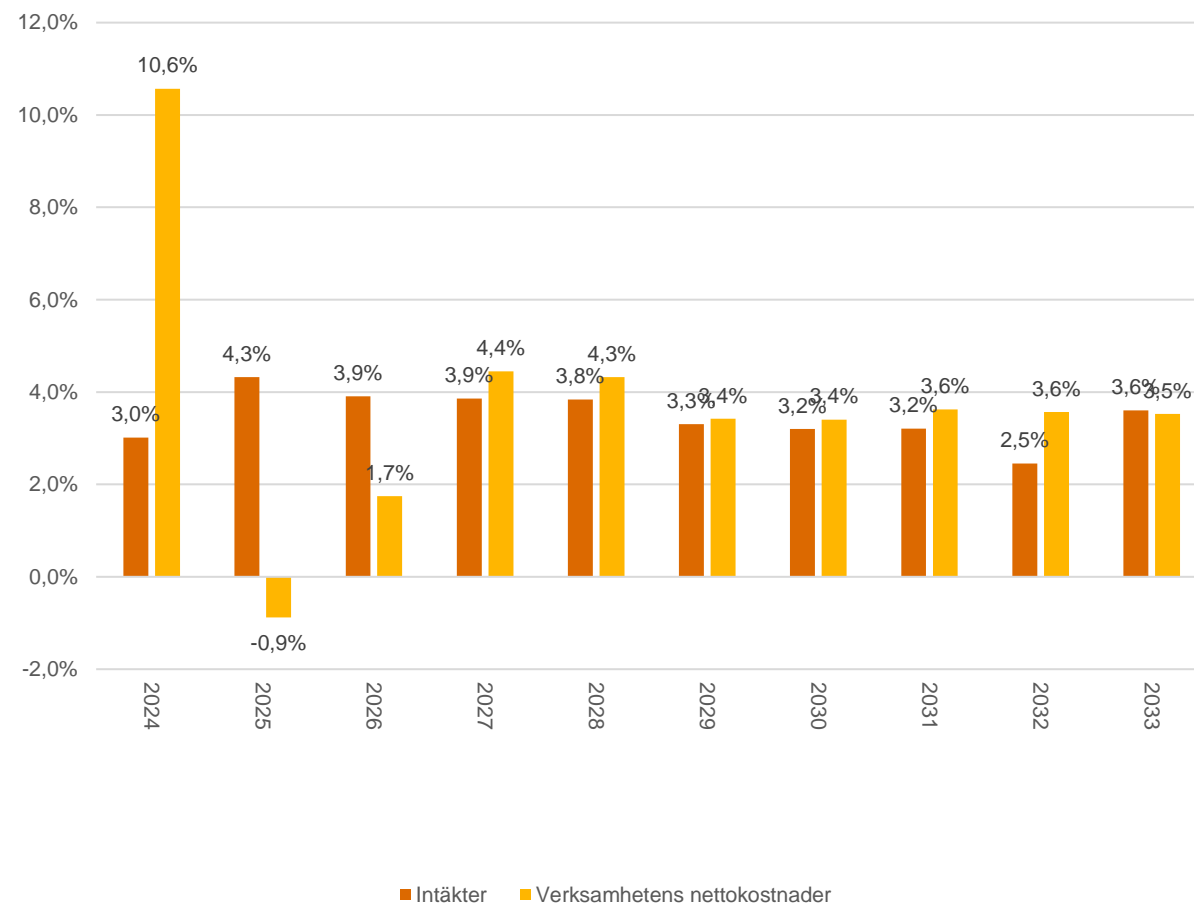
Region Gotland prognostiseras ha förhållandevis höga nettokostnadsökningar under prognosperioden. Särskilt hög är nettokostnadsökningen år 2024. Detta beror bland annat på ökade pensionskostnader, ett högt demografiskt tryck samt relativt höga kostnader till följd av genomförda investeringar.

Kostnadsökningarna som har lagts in i kalkylen avser demografi, pris och löner, kapitaltjänstkostnader samt pensioner. Inga förändringar avseende regionens ambitioner i övrigt ligger med i kalkylen.

Även intäkterna prognostiseras öka, men inte i samma takt. Den genomsnittliga årliga intäktsökningen under perioden uppgår till 3,5 procent och den genomsnittliga kostnadsökningen motsvarar 3,8 procent. Således ökar kostnaderna snabbare än intäkterna.

Den framtida utvecklingen av konjunkturutsikterna kan påverka utvecklingen av regionens intäkter.

Utveckling nettokostnader och intäkter (%)

Utveckling av kostnader och intäkter

Ackumulerat

Gapet mellan intäkter och kostnader innebär att regionen inte har möjlighet att fullt ut finansiera det demografiska trycket (inklusive ökade kapitaltjänstkostnader), en full löne- och prisuppräknung samt uppnå det finansiella resultatmålet på 2 procent av skatter och bidrag fram till år 2033.

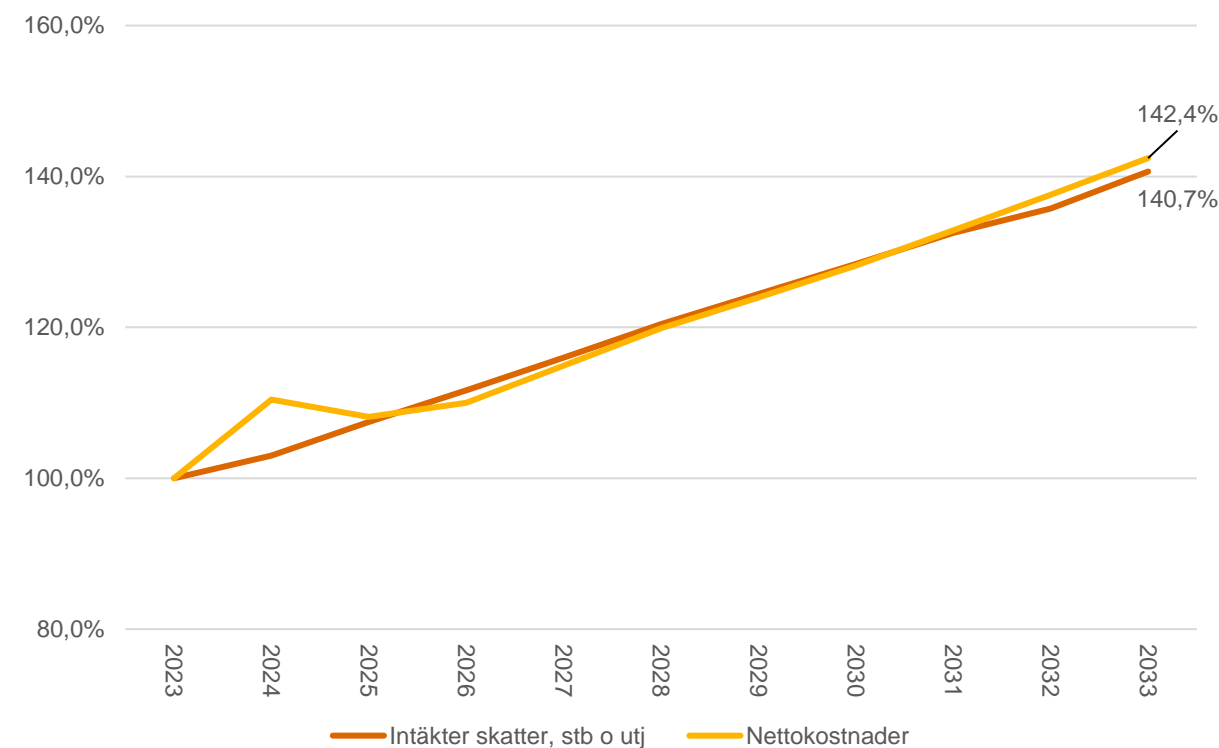
För att få intäkter och kostnader i balans och uppnå ett resultat enligt målet kan regionen:

- succesivt höja skatten med totalt 2,14 skattekrönor fram till 2033, eller
- årligen effektivisera i genomsnitt med 1,49 procent, eller
- kombinera ovanstående i olika utsträckning.

Effektiviseringsbehovet är högst år 2024. År 2025 minskar effektiviseringsbehovet givet lägre pensionskostnader. Från år 2027 tilltar åter effektiviseringsbehovet givet ett högre demografiskt tryck samt ökade kostnader till följd av genomförda investeringar.

Notera att detta är effektiviseringsbehovet utöver omställningen till följd av demografin. Kalkylen förutsätter att regionen kan minska väsentligt inom bland annat barn och unga, vilket är en anpassning och inte en effektivisering.

Utveckling nettokostnader och intäkter (index)

Lägre effektiviseringsstryck förutsätter omställning för att dra nytta av ljusare tider

- PwC noterar att effektiviseringsstrycket har minskat i många kommuner och regioner. Förklaringen till ett lågt effektiviseringsstryck är en kombination av en lägre kostnadsutveckling och en högre intäktsutveckling. I Region Gotland uppgår det årliga genomsnittliga effektiviseringskravet till 1,49 procent årligen, vilket kan jämföras med föregående års kalkyls effektiviseringsbehov om 1,62 procent.

Kostnader

- Många kommuner och regioner har nedreviderat sina befolkningsprognoser, primärt hänförligt till en lägre prognos för utvecklingen av barn och unga. Den lägre prognosen leder till en lägre kostnadsutveckling hänförlig till den demografiska utvecklingen. I analysen förutsätts att Region Gotlands kostnader ökar hänförligt till befolkningsutvecklingen samt med full löne- och priskompensation. Likaledes förutsätter analysverktyget att Region Gotland minskar sina kostnader motsvarande befolkningsminskningar inom berörda åldersgrupper. Skulle regionens kostnader inte minskas med motsvarande kommer den totala kostnadsökningen överstiga det som antas i analysen. I analysen förutsätts att Region Gotlands kostnader nästkommande år inte ökar om resultatet överstiger resultatmålet. PwC noterar att historiskt har kostnadsnivån i många av Sveriges kommuner och regioner ökat mer än som varit demografiskt motiverat. Så även inom vård och omsorg på Region Gotland som ökade mer än vad som var demografiskt prognostiserat mellan 2022 och 2023. Den faktiska kostnadsutvecklingen framåt kan således komma att överstiga framskrivningen i denna analys.
- Under år 2025 förväntas pensionskostnaderna, som varit särskilt höga under år 2023 och år 2024, minska. Den lägre prognosen för pensionskostnaderna leder till att kostnaderna ser ut att minska detta år. Enligt Region Gotlands prognos sjunker pensionskostnaderna med 31 procent under år 2025.
- Därutöver har antaganden kring inflation, löne- och ränteutveckling nedreviderats i SKR:s makroekonomiska bedömning, vilket allt annat lika bidrar till en lägre kostnadsutveckling än i tidigare prognoser.

Intäkter

- Utöver minskade kostnader förväntas intäkterna öka i högre utsträckning än tidigare. Ökade statsbidrag år 2024 i kombination med nedreviderad befolkningsutveckling leder till att avståndet mellan kostnader och intäkter minskar. Trots den något ljusare ekonomiska situationen under år 2024 än tidigare befarat kommer många kommuner och regioner att behöva genomföra stora effektiviseringar under år 2024. Effektiviseringar som inte genomförs kommer leda till en högre kostnadsutveckling än prognostiserat och ett större avstånd mellan kostnader och intäkter under år 2025.

Kombination av kostnader och intäkter

- Enligt SKR förväntas intäktsökningen överstiga prisökningen år 2025 och år 2026. Resultaten åren 2025–2027 prognostiseras vara ungefär i nivå med genomsnittet de senaste tio åren, vilket är knappt 4 procent av skatter och bidrag för kommunal sektor.

Stort omställningsbehov och omfattande investeringar framåt

- Trots ett lägre effektiviseringsstryck de kommande åren än tidigare befarat förutsätter prognosen för kostnadsutvecklingen att en stor anpassning av verksamheten genomförs för att effekten ska uppnås. Särskild omställning krävs inom den verksamhet där det noteras en minskande volymer såsom förskola och grundskola. Som noterats ovan krävs också att kostnadsökningen inte överstiger vad som är demografiskt motiverat för att fullt ut kompensera för pris- och löneutvecklingen.
- Att resultatet i sektorn förväntas vara högre de kommande åren är dock en välkommen nyhet. De kommande åren behöver omfattande investeringar genomföras, hänförligt till en stor underhållsskuld. Behovet av omfattande investeringar motiverar att kommunerna och regionerna de kommande åren för en ambitiös ekonomisk politik för att undvika att investeringsbehovet får stor inverkan på självfinansieringsgrad, låneskuld och soliditet.

Sammanfattning regionens driftsekonomi

Kostnader och intäkter

- Region Gotlands kostnader för verksamheten ökar i takt med demografin samt förändringen av priser och löner. Utöver detta tillkommer ökade avskrivningar. Den underliggande kostnadsökningen till följd av demografin uppgår till 4,4 procent under perioden (327 miljoner kronor).
- Intäkterna ökar i takt med utvecklingen av samhällsekonomin och arbetsmarknaden. Effekterna på intäkterna för Sveriges regioner till följd av konjunkturutsikterna är ännu okänd, med ljusning har redan börjat ses (se nästa sida). Vi har räknat med att en viss urholkning sker av statens bidrag då de inte fullt ut räknas upp med hänsyn till löner, priser samt demografi.
- Via kostnadsutjämningen omfördelas kostnadstrycket så att alla kommuner/regioner – något förenklat – möter samma finansiella utmaning (givet genomsnittlig ambition och effektivitet). Region Gotland beräknas få ett högre bidrag inom den regionala kostnadsutjämningen samt betala en mindre avgift inom den kommunala kostnadsutjämningen. Samlat innebär detta att Region Gotlands avgift i kostnadsutjämningen kommer att övergå i ett bidrag.

Behov av effektivisering och anpassning

- Region Gotlands förväntade intäkter räcker inte för att finansiera en full uppräknings med demografi, lön samt pris av regionens verksamheter.
- Gapet mellan intäkter och kostnader år 2033 motsvarar en skattehöjning på 2,14 kronor. För att hålla tillbaka kostnadsökningen till en nivå som matchar intäkterna krävs en årlig genomsnittlig effektivisering på 1,49 procent.
- Stora behov av effektiviseringar kan tänkas uppstå till följd av ökade räntekostnader, varför det är angeläget att regionen så snart som möjligt dimensionerar organisationen enligt demografin. Detta är särskilt gällande på Gotland, eftersom nuvarande befolkningsprognos indikerar en väsentlig minskning bland barn och unga.
- Notera att effektiviseringsbehovet är beräknat exklusive omställningen till följd av demografin. Kalkylen förutsätter att regionen kan minska väsentligt inom bland annat barn och unga, vilket är en omställning snarare än en effektivisering. Om omställningen inte genomförs kommer effektiviseringsbehovet att vara väsentligt högre än 1,49 procent.

Skillnader från föregående års kalkyl

Ett lägre effektiviseringsbehov

Det lägre effektiviseringsbehovet i nuvarande kalkyl kan kopplas till minskade trycket på välfärdstjänster i och med det nedreviderade befolkningsprognosen. Vi ser dock att kostnaderna inom vård- och omsorgsverksamheten samt pedagogisk verksamhet vuxit snabbare än demografiskt motiverat mellan 2022 och 2023.

Det lägre effektiviseringsbehovet beror även på justerade makroekonomiska antaganden som påverkar skatteintäkter per invånare positivt samt höjda statsbidrag.

Verksamhetens nettokostnad särskilt hög 2024 till följd av höga pensionskostnader

I kalkylen ökar nettokostnaderna kraftigt mellan 2023 och 2024 för att sedan minska något mellan 2024 och 2025. För Region Gotland innebär detta att pensionskostnaderna går från 698 miljoner kronor år 2024 för att sedan minska till 480 miljoner kronor 2025.

Det genomsnittliga effektiviseringsbehovet har minskat från 1,62 till 1,49 procent

Utveckling av kostnader och intäkter

Ackumulerat

Kostnader och intäkter fram till 2032

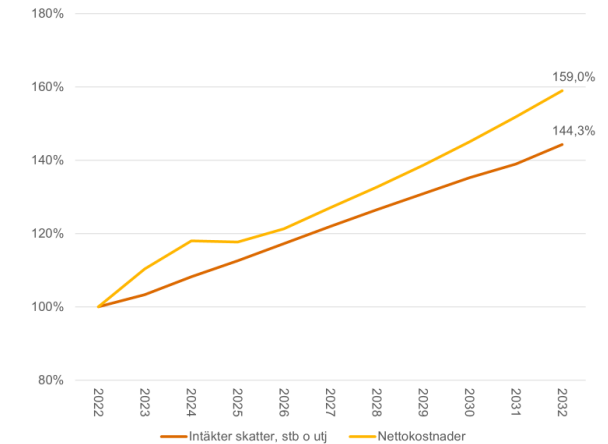
Gapet mellan intäkter och kostnader innebär att regionen inte har möjlighet att fullt ut finansiera det demografiska trycket (inklusive ökade kostnader för avskrivningar), en full löne- och prisuppräknings samt uppnå det finansiella resultatmålet på 2 procent av skatter och bidrag fram till år 2032.

För att få intäkter och kostnader i balans och uppnå ett resultat enligt målet kan regionen:

- succesivt höja skatten med totalt 3,59 kronor fram till 2032 (motsvarande 0,4 kronor årligen), eller
- årligen effektivisera i genomsnitt med 1,62 procent, eller
- kombinera ovanstående i olika utsträckning.

Effektiviseringsbehovet är högst år 2023 och 2024. År 2025 minskar effektiviseringsbehovet givet lägre pensionskostnader. Från 2027 tilltar åter effektiviseringsbehovet givet ett högt demografiskt tryck samt ökade kostnader till följd av genomförda investeringar.

Utveckling nettokostnader och intäkter (index)

PwC

november 2023
56

Balansräkning och kassaflöde

Balansräkning - aggregerad

Miljoner kronor

Utveckling av tillgångar, skulder, avsättningar och eget kapital

Region Gotlands materiella tillgångar växer i takt med att regionen investerar. Samtidigt minskar tillgångarna med årets avskrivningar.

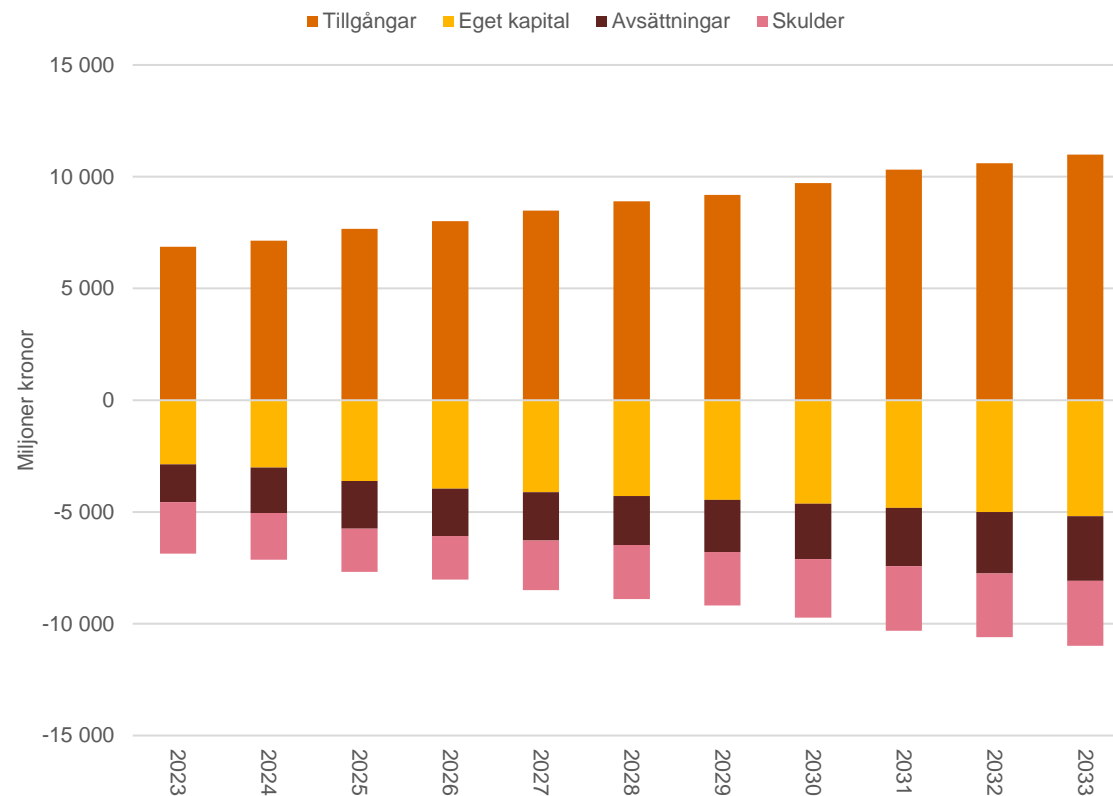
Det egna kapitalet ökar med årets resultat (2 procent fram till år 2033).

Regionens skulder ökar i takt med den ökade upplåningen.

Balansomslutningen ökat med 60 procent från år 2023 till 2033.

Balansräkningen ökar främst mot slutet av perioden vilket förklaras av en förhållandevis högre investeringstakt under denna del av prognosperioden.

Balansräkning

Kassaflöde och finansiering av investeringar

Region Gotland

regionens investeringsutrymme utgörs av regionens resultat och årets avskrivningar.

I kalkylen har vi utgått från ett resultatmål om 2 procent fram till år 2033. För att uppnå detta krävs en årlig effektivisering på i genomsnitt 1,49 procent.

Om Region Gotlands planerade investeringar är större än den likviditet som regionen skapar via resultat och avskrivningar uppstår ett finansieringsbehov.

Finansieringsbehovet kan lösas genom en kombination av följande:

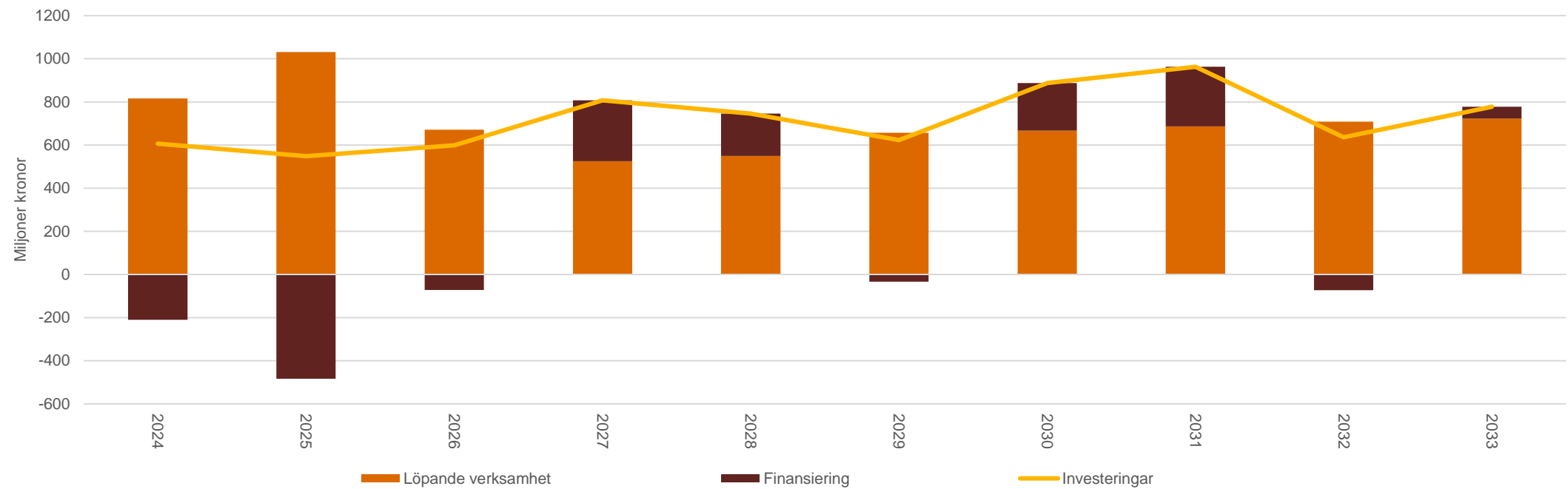
1. sälja tillgångar (finansiella och/eller materiella)
2. ta upp lån till motsvarande belopp
3. höja resultatmålet och öka den egna finansieringen
4. omprioritera/minska investeringsutgifter över tid
5. inhyrning av lokaler, leasing

Kassaflöde

givet resultatmål om 2 procent av intäkter från skatter och bidrag fram till år 2033

Investeringar och finansiering

	Miljarder kronor
Löpande verksamhet	7,036
Investeringar	-7,194
Finansiering	0,204

Metod för uppdelning kommun och region

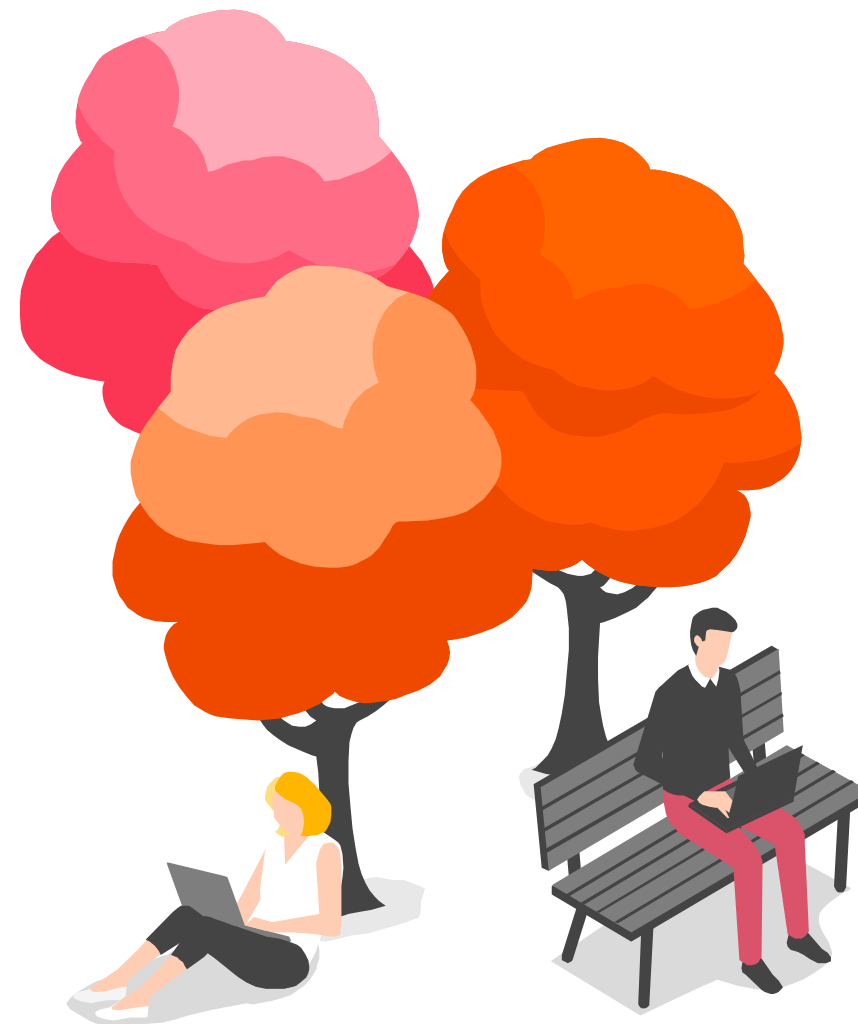

Region Gotland har delats upp i en kommunal och en regional del utifrån fördelningsnycklar

I detta avsnitt redogör vi för

- Uppdelning av skatt i kommunalskatt och regionskatt
- Uppdelning av pensionskostnader
- Uppdelning av investeringar
- Uppdelning av kostnader
- Uppdelning av intäkter
- Uppdelning av balansräkning

Samtliga antaganden om fördelning mellan region och kommun har gjorts av Region Gotland. Simuleringen bygger på fördelningar och uppskattningar som regionen har tillhandahållit PwC.

Uppdelning av skattesats i kommunalskatt och regionskatt

Skattesatsen delas upp enligt skatteunderlagsprognosen

I regionens skatteunderlagsprognos (SKR) framgår att regionens skattesats är 11,35 procent. Då den totala skattesatsen för regionen är 33,6 procent resulterar detta i en kommunalskatt på 22,25 procent.

	Skattesats	Andel
Regionskatt	11,35%	33,8%
Kommunskatt	22,25%	66,2%

I prognosen av effektiviseringsbehov för Region Gotlands kommun- respektive regiondel används 65/35-fördelning som princip för grundindexering

Med grundindexering (100 procent) menas att 65 procent av verksamhetens nettokostnader avser kommun och 35 procent avser region. Detta används för att beräkna och illustrera hur kommun- och regiondelens nettokostnader förhåller sig mot denna nivå, när uppdelningen av kommun- respektive regiondelen delas upp enligt de fördelningsnycklar som återges i detta kapitel.

Skattefördelning i Sverige 2024

Kommun	Regional skattesats som andel av total skattesats	Skattesats till kommun	Skattesats till region
Österåkers kommun	42,7%	16,6%	12,4%
Solna kommun	41,6%	17,4%	12,4%
Täby kommun	41,4%	17,6%	12,4%
Lidingö kommun	41,0%	17,8%	12,4%
Nacka kommun	40,9%	17,9%	12,4%
Stockholms kommun	40,8%	18,0%	12,4%
Sollentuna kommun	40,6%	18,1%	12,4%
Danderyds kommun	40,4%	18,3%	12,4%
Vallentuna kommun	39,6%	18,9%	12,4%
Värmdö kommun	39,5%	19,0%	12,4%
Skinnskattebergs kommun	32,6%	22,5%	10,9%
Ånge kommun	32,6%	23,3%	11,3%
Härnösands kommun	32,6%	23,3%	11,3%
Sollefteå kommun	32,6%	23,4%	11,3%
Arjeplogs kommun	32,5%	23,5%	11,3%
Sorsele kommun	32,5%	23,6%	11,4%
Åsele kommun	32,5%	23,6%	11,4%
Norbergs kommun	32,4%	22,7%	10,9%
Vingåkers kommun	32,3%	22,7%	10,8%
Dorotea kommun	32,3%	23,8%	11,4%
Genomsnitt i Sverige	34,8%	21,7%	11,6%
Gotland	33,8%	22,25%	11,35%

	Max	75:e percentilen	Median	25:e percentilen	Min	Genomsnitt
Kommunal skattesats	23,80%	22,40%	22,00%	21,30%	16,60%	21,70%
Skattesats till regionen	12,40%	11,80%	11,50%	11,30%	10,80%	11,60%

Uppdelning av pensioner

- För uppdelning av pensioner har vi använt **40/60-uppdelning** för region respektive kommun. Detta ligger i linje med SCB:s beräkningar av fördelningen av pensionskostnader, och även vad som föreslagits av Region Gotland.
- När det gäller pensionsandelen i balansräkningen så är hälso- och sjukvårdens andel 32 procent men då har individer inte kunnat identifierats som regionen har en pensionsskuld för men som inte längre är anställda av Region Gotland. Innebörden av detta är att 32 procent är för lågt räknat. Om man analyserar de årliga pensionspremierna så är hälso- och sjukvårdens andel 25 procent av de totala premierna.

I SCB:s balansräkning för region och kommun finns:

- Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser
- Avsättningar för särskild avtalspension, visstidspension och liknande
- Avsättning för särskild löneskatt på pensioner
- Upplupen pensionskostnad avgiftsbestämd del

Regionens andel av totala "Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser" enligt SCB

2018	2019	2020	2021	2022	2023
40,1%	40,1%	40,0%	40,1%	40,1%	40,1%

Från SCB:s balansräkning för region respektive kommun, Gotland

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Avsättningar för särskild avtalspension, visstidspension och liknande

Avsättning för särskild löneskatt på pensioner

Upplupen pensionskostnad avgiftsbestämd ålderspension

Summa

Region						Kommun					
2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
329000	357000	380000	428000	451000	531000	491804	533721	568825	640297	674519	793591
0	0	0	0	0	0	668	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	119473	129481	137997	155336	163638	192525
37000	38000	39000	41000	43000	40000	68250	70622	72680	76090	79058	73556
366000	395000	419000	469000	494000	571000	680195	733824	779502	871723	917215	1059672

Uppdelning av investeringar

	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Andel kommun
Regionstyrelseförvaltningen exkl badhus	57000	58000	100500	43000	57000	65%
<i>Tekniska nämnden: Fastigheter</i>	105000	136000	145500	145500	145500	75%
<i>Tekniska nämnden: Investeringspott</i>	10000	10000	10000	10000	10000	75%
Regionstyrelsen: Investering badhus	81500	126000	83000	0	0	100%
Delsumma investeringar räddningstjänsten	6750	8000	15000	15000	8000	100%
Summa investeringar miljö- och byggnadsnämnden	500	500	500	500	500	100%
Summa investeringar barn- och utbildningsnämnden	45500	88000	82000	23500	18200	100%
Summa investeringar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	6000	12000	7000	7000	7000	100%
Summa investeringar socialnämnden	73000	18000	178000	320000	150000	100%
<i>Tekniska nämnden: Mark- och stadsmiljö, gator och vägar</i>	67000	38000	59700	46000	46000	100%
<i>Hamn</i>	6 800	13 000	10 000	5 000	5 000	100%
Hälso- och sjukvårdsnämnden	76000	76000	57000	45000	55000	0%
<i>Tekniska nämnden: Kollektivtrafik</i>	4500	8700	5000	5000	5000	0%
<i>Tekniska nämnden: Landsbygdsutveckling</i>	0	2000	2000	2000	2000	0%
Totalt investeringsbudget skattefinansierad verksamhet + strategiska investeringar	539550	594200	755200	667500	509200	
Varav kommun	410350	450700	617150	561575	388375	
Varav region	129200	143500	138050	105925	120825	
Andel kommun	76,1%	75,8%	81,7%	84,1%	76,3%	

- Uppdelning av investeringar har gjorts utifrån fördelningen i kolumnen "andel kommun".
- Uppdelningen av Tekniska nämndens investeringar *Fastigheter* och *Investeringspott* har delats upp 25/75 procent för region respektive kommun.
- Summan av beräkningarna resulterar i att kommunens andel av de totala investeringarna varierar mellan 75,8 procent och 84,1 procent för perioden, med ett genomsnitt på 78,8 procent.
- Andelen på 78,8 procent har även tillämpats för investeringarna under perioden 2030-2033 då det finns mindre detaljerad information att tillgå om fördelade investeringsvolymerna i den tioåriga investeringsplanen.

Underlaget på denna sida kommer från Region Gotlands tioåriga investeringsprognos

Uppdelning av kostnader och intäkter

Följande kostnads- och intäktsposter har delats upp mellan kommun och region

- Hälso- och sjukvård inklusive primärvård
- Kollektivtrafik och färdtjänst med avdrag för skolskjutsar
- Högskola/folkhögskola
- Regional kultur
- Regionala bibliotek
- Regional utveckling
- Politisk verksamhet

Kostnads- och inkomstutjämningsredan uppdelad mellan kommun och region i skatteunderlagsprognoserna

Kostnadsutjämningsredan och fördelningen mellan region och kommun är rätt fördelad i respektive skatteunderlagsprognoserna för kommun och region. När kostnadsutjämningsreda för region och kommun beräknas separata används således de separata skatteunderlagsprognoserna.

Område	Rad RS	Verks.	Kostnader som ska tillfalla regionmodellen	Intäkter som ska tillfalla regionmodellen
Hälso och sjukvård	500, 505	8	Hela kostnaden	Hela intäkten
Kollektivtrafik	832		112 512 kr	12 010 kr
Färdtjänst	513		39 210 kr	3 836 kr
- Skolskjutsar			-65 011 kr	0 kr
Högskola/folkhögskola			55 730 kr	30 559 kr
Regional kultur	315	319	59 563 kr	35 126 kr
Regional bibliotek		351	2 424 kr	2 444 kr
Regional utveckling, 50%			35 846 kr	6 110 kr
Politisk verksamhet 35%			25 744 kr	1 846 kr

Uppdelning av balansräkning

För uppdelning av balansräkning mellan kommun och region använder vi genomsnittet av SCB:s beräkning för perioden 2018-2023

- I tabellen till höger redogör vi för SCB:s beräkning av kommunens andel av poster i balansräkningen.
- Som framgår av tabellen till höger är de flesta poster uppdelade efter 65/35-principen. Det finns dock vissa undantag, exempelvis upplupna sociala avgifter som uppgår till 32 procent till kommunens balansräkning i genomsnitt över perioden.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Genomsnitt 2018-2023
Immateriella anläggningstillgångar	66%	65%	64%	62%	73%	72%	67%
Materiella anläggningstillgångar därav mark, byggn. och tekn. Anläggningar	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Materiella anläggningstillgångar maskiner och inventarier	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Långfristiga aktier, andelar och bostadsrätter	76%	76%	76%	77%	79%	80%	77%
Långfristiga obligationer, förlagsbevis, certifikat m.m.	100%	100%					100%
Långfristiga fordringar	15%	16%	20%	23%	19%	17%	18%
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR	63%	66%	65%	64%	62%	66%	64%
Kortfristiga förråd, lager, exploateringsfastigheter	65%	65%	65%	65%	66%	65%	65%
Kortfristiga kundfordringar	65%	65%	65%	66%	65%	65%	65%
Diverse kortfristiga fordringar	65%	66%	65%	65%	65%	65%	65%
Kortfristiga förutbet. kost. o upplupna intäkter, exkl.upplupna. skatteint.	51%	50%	65%	51%	47%	48%	52%
Kortfristiga upplupna skatteintäkter	100%	65%		65%	65%	65%	72%
Kortfristiga aktier och andelar	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Kortfristiga obligationer, förlagsbevis m.m.	66%	64%	65%	66%	67%	68%	66%
Värdereglering av kortfristiga placeringar	64%						64%
Summa kortfr. placeringar	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Kassa och bank (likvida medel)	65%	65%	65%	65%	65%	64%	65%
EGET KAPITAL	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	60%	60%	60%	60%	60%	60%	60%
Avsättningar för särskild avtalspension, visstidspension och liknande	100%						100%
Avsättning för särskild löneskatt på pensioner	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Andra avsättningar	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
SUMMA AVSÄTTNINGAR	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Långfristiga lån i banker och kreditinstitut svenska kronor	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Checkkredit, övriga långfristiga skulder	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Långfristig skuld för kostnadsersättningar och investeringsbidrag	65%	43%	65%	65%	65%	65%	61%
Långfristig leasingskuld	65%	65%	65%	66%	64%	66%	65%
Långfristiga skulder, totalt	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Kortfristiga leverantörsskulder	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Kortfristiga skulder till personalens källskatt	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Kortfristiga skulder till staten	100%		100%	100%	100%	100%	100%
Upplupna semesterlöner	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Upplupna sociala avgifter	71%	36%	36%	33%	10%	9%	32%
Upplupen pensionskostnad avgiftsbestämd ålderspension	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%
Förutbetalda skatteintäkter	16%	16%	16%	16%			16%
Övriga kortfristiga skulder	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Justering av hälso- och sjukvårdsintäkter i det kommunala räkenskaps-sammandraget

För att justera för nettokostnadsskillnader mellan kommun-RS och region-RS har kommun-RS justerats

- I den uppdaterade versionen av kommun-RS för 2023 har intäkterna inom hälso- och sjukvård minskat så att nettokostnadsgapet mellan kommun-RS och region-RS minskat till 162 miljoner kronor. Intäkterna har minskat till följd av att läkemedelsbidraget har överförts till generella statsbidrag.

Kommun-RS inskickat till SCB

Kommun-RS	Bruttkostnad 2023	Bruttointäkt 2023	Nettokostnad 2023
Primärvård	454 218	198 904	255 313
Hälso- och sjukvård, övrigt (utöver den hemsjukvård som ingår på radnr 510, 520 eller 513)	2 671 914	612 286	2 059 628
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD TOTALT	3 126 131	811 190	2 314 941

Region-RS inskickat till SCB

Region-RS	Nettokostnad 2023
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD TOTALT	2 711 000
Primärvård, totalt	462000
Specialiserad somatisk vård, totalt	1 725 000
Specialiserad psykiatrisk vård, totalt	219 000
Tandvård, totalt (exkl moms)	56 000
Övrig hälso- och sjukvård, totalt	238 000
Politisk verksamhet avs. hälso- och sjukvård	11 000

Redogörelse för kommunal

Resultaträkning Region Gotlands kommun

- Som framgår av resultaträkningen nedan bedöms kommundelen år 2023 stå för 69 procent av verksamhetens intäkter, 62 procent av verksamhetens kostnader, 65 procent av avskrivningar, 66 procent av skatteintäkterna* och 58 procent av generella statsbidrag (då läkemedelsbidraget inkluderas som generellt statsbidrag i Region Gotlands regionala verksamhetsdel). Finansiella intäkter och kostnader står kommundelen för 65 respektive 60 procent.
- Under perioden 2024-2033 bedöms kommunens andel uppgå till 61 procent i genomsnitt perioden 2024-2033, alltså en minskning från 62 procent år 2023. Vidare bedöms andelen generella statsbidrag och utjämning öka från 56 procent under 2023 till i genomsnitt 58 procent perioden 2024-2033.
- Resultatet för kommundelen visar ett överskott samtliga år förutom 2024.

Region Gotlands kommun	Utfall						Prognos										
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	
Verksamhetens intäkter	973	917	1043	1131	1182	1 088	1 051	1 073	1 098	1 124	1 153	1 182	1 213	1 245	1 277	1 311	
Verksamhetens kostnader	4015	4139	4415	4703	4854	4 953	5 373	5 340	5 438	5 670	5 901	6 094	6 296	6 511	6 728	6 957	
Avskrivningar	149	166	183	197	214	215	218	220	221	225	234	244	249	262	277	285	
Verksamhetens nettokostnader	-3 191	-3 388	-3 555	-3 769	-3 886	-4 080	-4 540	-4 487	-4 562	-4 770	-4 983	-5 156	-5 332	-5 528	-5 729	-5 931	
Skatteintäkter	2 488	2 569	2 569	2 724	2 898	3 110	3 196	3 323	3 461	3 601	3 742	3 878	4 019	4 158	4 310	4 471	
Generella statsbidrag och utjämning	814	882	1 099	1 146	1 195	1 200	1 240	1 318	1 379	1 454	1 532	1 583	1 628	1 685	1 659	1 714	
Verksamhetens resultat	111	64	114	101	208	229	-104	154	278	285	291	305	314	314	241	254	
Finansiella intäkter	23	36	20	55	11	43	0	5	6	6	6	7	7	7	8	8	
Finansiella kostnader	-14	-27	-33	-16	-64	-74	-85	-33	-11	-32	-39	-38	-42	-46	-44	-44	
Resultat efter finansiella poster	120	73	100	140	154	198	-188	126	272	259	258	274	280	276	205	217	
Extraordinära poster (netto)	0	0	0	0	0	0											
Årets resultat	120	73	100	140	154	198	-188	126	272	259	258	274	280	276	205	217	

Region Gotland totalt	Utfall						Prognos										
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	
Verksamhetens intäkter	1440	1350	1539	1668	1741	1 581	1 527	1 558	1 595	1 632	1 674	1 717	1 762	1 808	1 855	1 904	
Verksamhetens kostnader	6177	6368	6792	7235	7468	8 048	8 712	8 678	8 846	9 219	9 594	9 912	10 242	10 595	10 952	11 326	
Avskrivningar	230	166	183	197	214	331	332	332	331	332	341	349	354	368	385	393	
Verksamhetens nettokostnader	-4 967	-5 184	-5 436	-5 764	-5 941	-6 799	-7 517	-7 451	-7 581	-7 919	-8 261	-8 544	-8 835	-9 155	-9 482	-9 816	
Skatteintäkter	3 828	3 953	3 952	4 191	4 459	4 696	4 827	5 019	5 226	5 438	5 650	5 856	6 069	6 278	6 509	6 752	
Generella statsbidrag och utjämning	1 310	1 419	1 757	1 835	1 916	2 158	2 234	2 347	2 428	2 511	2 604	2 672	2 732	2 805	2 797	2 889	
Verksamhetens resultat	171	189	274	262	435	56	-456	-85	72	30	-7	-16	-34	-72	-176	-175	
Finansiella intäkter	35	56	31	85	17	66	1	7	9	9	10	11	11	11	12	12	
Finansiella kostnader	-21	-42	-51	-24	-99	-123	-141	-55	-19	-54	-65	-64	-69	-76	-74	-74	
Resultat efter finansiella poster	185	203	253	323	352	-2	-597	-134	62	-14	-62	-69	-92	-137	-238	-237	
Extraordinära poster (netto)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Årets resultat	185	203	253	323	352	-2	-597	-134	62	-14	-62	-69	-92	-137	-238	-237	

* 66 procent av skattesatsen innebär en kommunal skattesats på 22,25 procent.

Utveckling av kostnader och intäkter - kommun

Ackumulerat

I analysen har vi utgått från att 100 procent representerar nettokostnaderna startåret 2023 för kommundelen, vid antaganden att nettokostnader för kommun och region delas upp enligt 65/35-principen år 2023. Som vi ser var kommundelens kostnader 94 procent av denna nivå, om nettokostnaderna istället skattas utifrån de fördelningsnycklar som har redogjorts för på föregående sidor.

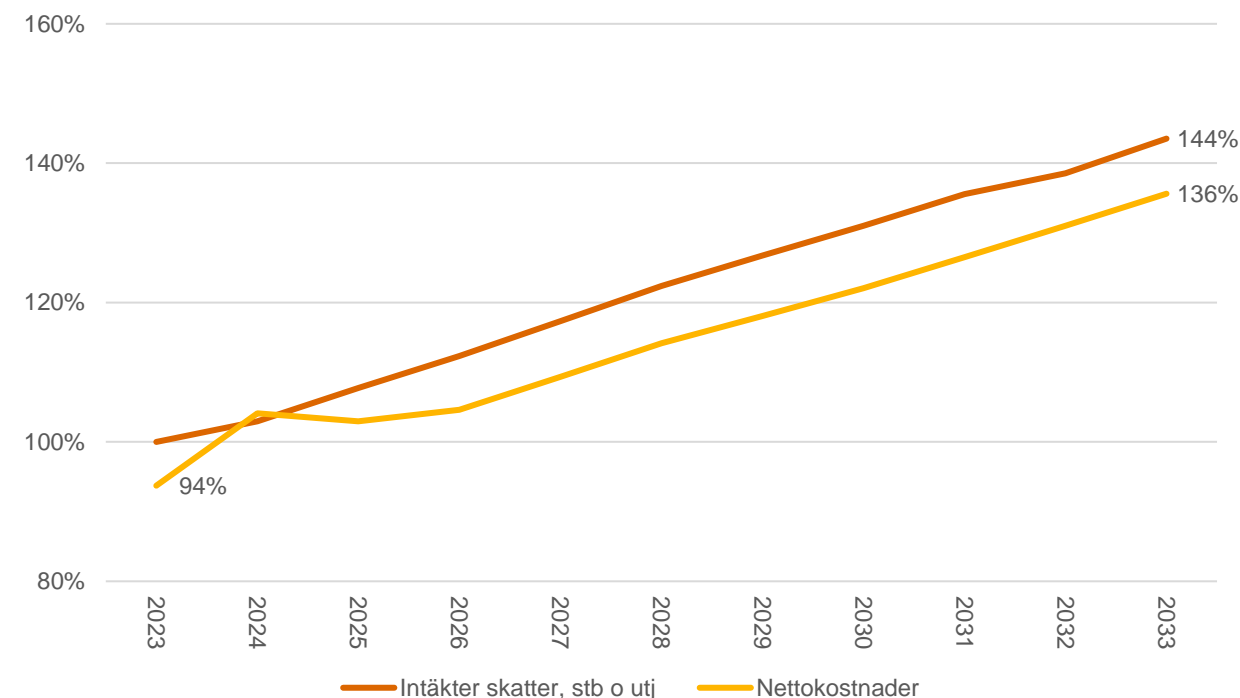
På intäktssidan är startåret 2023 redan uppdelad efter fördelningsnycklar, inklusive skattesats och kommunalekonomisk utjämning, vilket innebär att 100 procent innebär faktiska intäkter för kommundelen år 2023.

Gapet mellan intäkter och kostnader innebär att kommundelen av Region Gotland kommun har möjlighet att fullt ut finansiera det demografiska trycket (inklusive ökade kapitaltjänstkostnader), en full löne- och prisuppräknings samt uppnå det finansiella resultatmålet på 2 procent av skatter och bidrag för samtliga år från 2025 till 2033.

För 2024 överstiger nettokostnaden inom kommundelen intäkterna, vilket innebär att det finns ett effektiviseringsbehov även för kommunen. För resterande år överstiger kommundelens intäkter verksamhetens nettokostnader. Detta innebär att Region Gotlands kommun skulle kunna sänka skatten.

Denna analys är gjord med förutsättningen att den kommunala skattesatsen är 22,25 procent.

Utveckling nettokostnader och intäkter (index)

Redogörelse för regiondel

Resultaträkning Region Gotlands regiondel

- Som framgår av resultaträkningen nedan bedöms att regiondelen 2023 stå för 31 procent av verksamhetens intäkter, 28 procent av verksamhetens kostnader, 35 procent av avskrivningar, 34 procent av skatteintäkterna och 42 procent av generella statsbidrag (då läkemedelsbidraget inkluderas som generellt statsbidrag i Region Gotlands regionala verksamhetsdel). Finansiella intäkter och kostnader står regiondelen för 35 respektive 40 procent.

- Under perioden 2024-2033 bedöms regionens andel uppgå till 39 procent i genomsnitt perioden 2024-2033, alltså en ökning från 38 procent år 2023. Vidare bedöms andelen av generella statsbidrag och utjämning minska från 44 procent under 2023 till i genomsnitt 42 procent perioden 2024-2033.
- Resultatet för regiondelen visar ett underskott samtliga år.

Region Gotlands regiondel	Utfall						Prognos									
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Verksamhetens intäkter	467	433	496	537	559	492	476	485	497	508	521	535	549	563	578	593
Verksamhetens kostnader	2162	2229	2377	2532	2614	3 095	3 339	3 338	3 407	3 549	3 693	3 817	3 946	4 084	4 223	4 369
Avskrivningar	81	0	0	0	0	116	114	111	109	108	107	105	105	106	108	108
Verksamhetens nettokostnader	-1 776	-1 796	-1 881	-1 995	-2 055	-2 718	-2 977	-2 964	-3 020	-3 148	-3 278	-3 387	-3 502	-3 627	-3 753	-3 885
Skatteintäkter	1 340	1 384	1 383	1 467	1 561	1 586	1 631	1 695	1 765	1 837	1 909	1 978	2 050	2 121	2 199	2 281
Generella statsbidrag och utjämning	496	537	658	689	721	958	994	1 029	1 048	1 056	1 072	1 088	1 104	1 120	1 137	1 175
Verksamhetens resultat	60	125	160	161	227	-174	-353	-240	-206	-255	-297	-321	-348	-386	-417	-429
Finansiella intäkter	12	20	11	30	6	23	0	2	3	3	3	4	4	4	4	4
Finansiella kostnader	-7	-15	-18	-8	-35	-49	-57	-22	-8	-21	-26	-25	-28	-30	-29	-29
Resultat efter finansiella poster	65	130	153	183	198	-200	-409	-259	-210	-273	-320	-343	-372	-413	-443	-454
Extraordinära poster (netto)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Årets resultat	65	130	153	183	198	-200	-409	-259	-210	-273	-320	-343	-372	-413	-443	-454

Region Gotland totalt	Utfall						Prognos									
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Verksamhetens intäkter	1440	1350	1539	1668	1741	1 581	1 527	1 558	1 595	1 632	1 674	1 717	1 762	1 808	1 855	1 904
Verksamhetens kostnader	6177	6368	6792	7235	7468	8 048	8 712	8 678	8 846	9 219	9 594	9 912	10 242	10 595	10 952	11 326
Avskrivningar	230	166	183	197	214	331	332	332	331	332	341	349	354	368	385	393
Verksamhetens nettokostnader	-4 967	-5 184	-5 436	-5 764	-5 941	-6 799	-7 517	-7 451	-7 581	-7 919	-8 261	-8 544	-8 835	-9 155	-9 482	-9 816
Skatteintäkter	3 828	3 953	3 952	4 191	4 459	4 696	4 827	5 019	5 226	5 438	5 650	5 856	6 069	6 278	6 509	6 752
Generella statsbidrag och utjämning	1 310	1 419	1 757	1 835	1 916	2 158	2 234	2 347	2 428	2 511	2 604	2 672	2 732	2 805	2 797	2 889
Verksamhetens resultat	171	189	274	262	435	56	-456	-85	72	30	-7	-16	-34	-72	-176	-175
Finansiella intäkter	35	56	31	85	17	66	1	7	9	9	10	11	11	11	12	12
Finansiella kostnader	-21	-42	-51	-24	-99	-123	-141	-55	-19	-54	-65	-64	-69	-76	-74	-74
Resultat efter finansiella poster	185	203	253	323	352	-2	-597	-134	62	-14	-62	-69	-92	-137	-238	-237
Extraordinära poster (netto)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Årets resultat	185	203	253	323	352	-2	-597	-134	62	-14	-62	-69	-92	-137	-238	-237

* 34 procent av skattesatsen innebär en regional skattesats på 11,35 procent.

Utveckling av kostnader och intäkter - region

Ackumulerat

I analysen har vi utgått från att 100 procent representerar nettokostnaderna startåret 2023 för kommundelen, vid antaganden att nettokostnader för kommun och region delas upp enligt 65/35-principen år 2023. Som vi ser var regiondelens kostnader 116 procent av denna nivå, om nettokostnaderna istället skattas utifrån de fördelningsnycklar som har redogjorts för på föregående sidor.

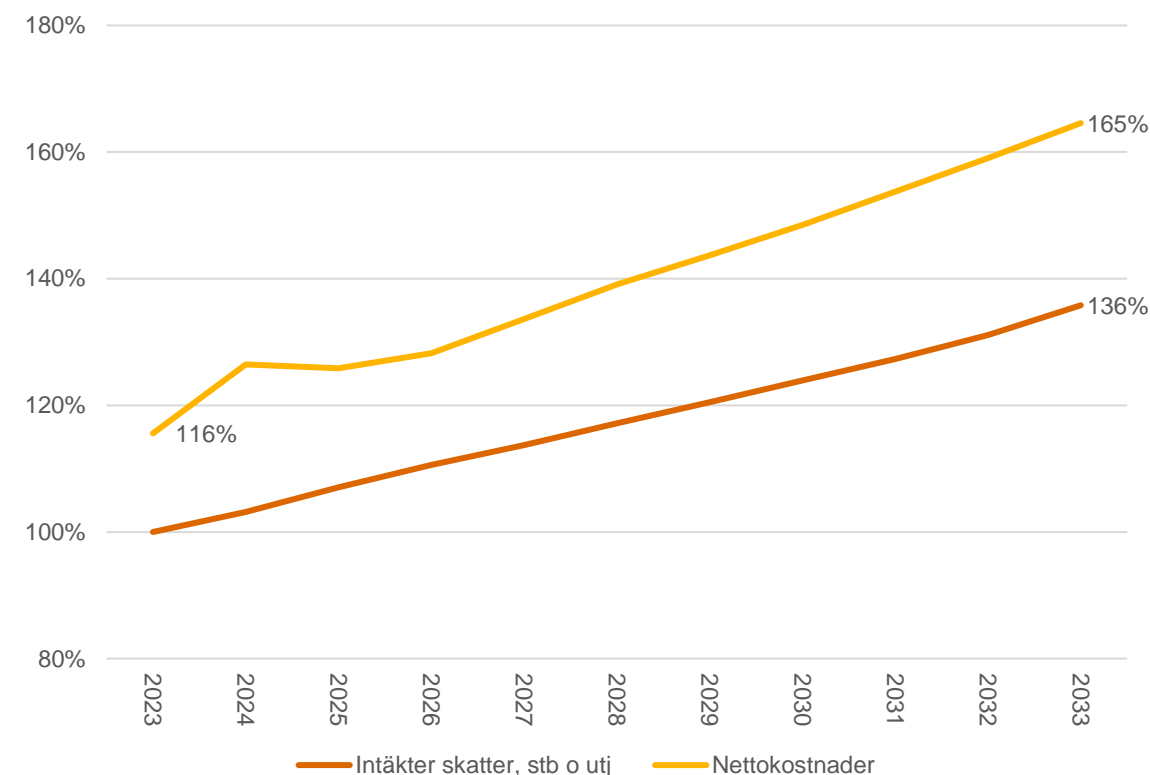
Gällande regiondelens intäkter är startåret 2023 redan uppdelad efter fördelningsnycklar, inklusive skattesats och utjämning, vilket innebär att 100 procent innebär faktiska intäkter för regiondelen år 2023.

Gapet mellan intäkter och kostnader innebär att regiondelen av Region Gotland inte har möjlighet att fullt ut finansiera det demografiska trycket (inklusive ökade kapitaltjänstkostnader), full löne- och prisuppräknings samt uppnå det finansiella resultatmålet på 2 procent av skatter och bidrag för samtliga år 2024-2033.

Region Gotlands regiondel skulle behöva höja regionskatten givet antaganden som vi har redogjort för på föregående sidor.

Denna analys är gjord med förutsättningen att den regionala skattesatsen är 11,35 procent.

Utveckling nettokostnader och intäkter (index)

Sammanfattande analys

Analys - finansierar kommunen regionen?

Kalkylen visar att Region Gotlands kommun del finansierar regiondelen vid skattesatserna 22,25 procent kommunalskatt och 11,35 procent regionskatt

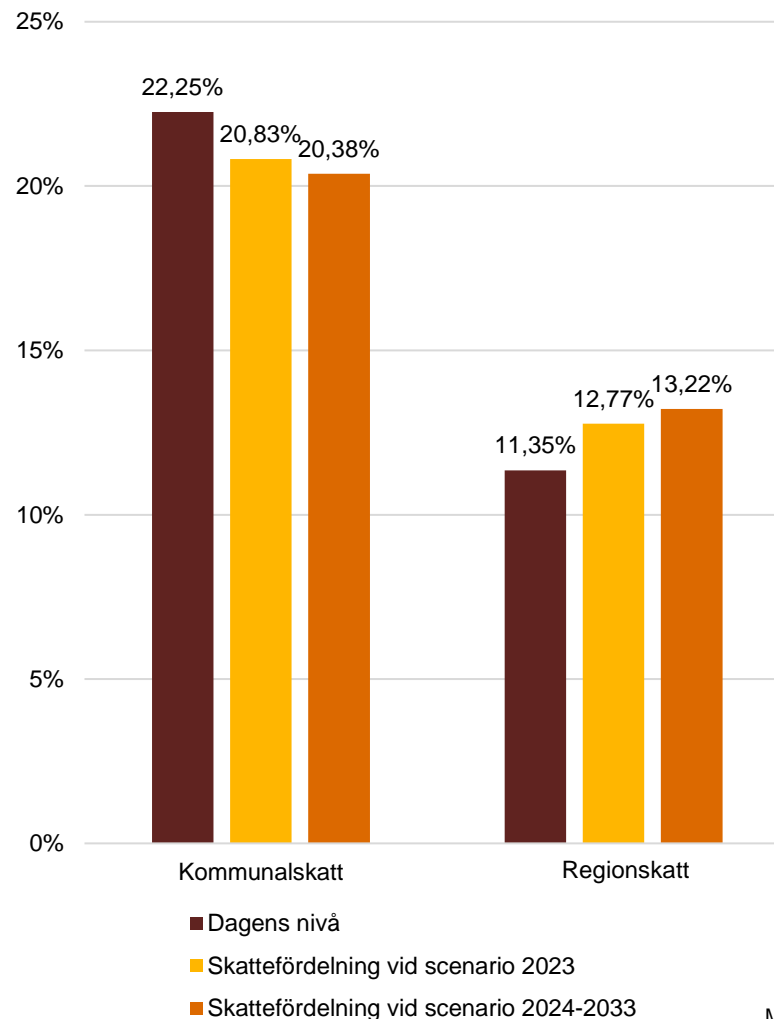
Vid tillämpning av gällande skattesatser enligt skatteunderlagsprognosen bedöms det genomsnittliga resultatet för perioden 2024-2033 vara ett överskott på 198 miljoner kronor årligen för Region Gotlands kommun del och ett underskott på 350 miljoner kronor årligen för regiondelen. År 2023 bedöms kommunresultatet vara ett överskott om 198 miljoner kronor och regionresultatet vara underskott om 200 miljoner kronor. Utifrån skattefördelningen 22,25 procent kommunalskatt och 11,35 procent regionskatt visar kalkylen alltså att Region Gotlands kommun del finansierar regiondelen. Om kalkylen istället beräknas utifrån ett annat antagande om skattefördelning, exempelvis att kommunalskatten är 21,25 procent och regionskatten är 12,35 procent, skulle kalkylen visa att kommun delen av Region Gotland inte finansierar regiondelen i samma utsträckning.

Detta under antagandet om att inga effektiviseringar eller skattehöjningar görs, men att verksamheterna klarar den omställning som följer av ett minskat demografiskt tryck inom exempelvis pedagogisk verksamhet.

En resultatfördelning om principen 65/35-principen förutsätter en skattesatsfördelning på 62 procent kommun respektive 38 procent region år 2023, och en skattesatsfördelning på 61 procent kommun och 39 procent region perioden 2024-2033

Om vi antar att resultatet mellan kommun och region ska fördelas enligt 65/35-principen innebär det att resultatet motsvarar ett årligt underskott om 98 miljoner kronor i genomsnitt för kommunen och ett årligt underskott om 53 miljoner kronor i genomsnitt för regionen. Uttryckt i skattekrönor vid en oförändrad skattesats på 33,60 procent skulle då behövas att kommunalskatten är 20,38 procent och regionskatten 13,22 procent under perioden 2024-2033, och för år 2023 en kommunalskatt på 20,83 procent och regionskatt på 12,77 procent. Detta är under förutsättning att Region Gotland klarar av att genomföra nödvändiga effektiviseringar. Vid dessa fördelningar av skattesats finansierar Region Gotlands kommun del inte längre regiondelen. Regionskattesatsen 2024-2033 skulle innebära landets högsta med 0,84 procentenheter över regionskatten i Stockholm. Kommunskatten på 20,38 procent skulle inte vara den lägsta i landet, men en bit under den 25:e percentilen.

Skattesatser om resultatfördelning 65/35 mellan kommun/region

Rekommendationer - uppdelning av Region Gotland i kommun och region

Uppdelningen av balansräkningen kan förbättras

För närvarande råder svårigheter att dela upp kassaflödet tydligt mellan kommun och region. En fråga för utredning är hur skulder och eget kapital fördelar sig i dagsläget mellan region och kommun. Vi har använt de fördelningsnycklar som tillämpas av SCB i uppdelningen av balansräkningen mellan kommun och region, men som har redogjorts för har schabloner använts för detta med fokus på uppdelning enligt principen 65/35.

Fördjupad förståelse för uppdelning av kostnader och intäkter

Vissa kostnads- och intäktsposter är särskilt svåra att skilja mellan kommunal och regional verksamhet, inkluderat regional utveckling, bibliotek, kulturverksamhet och övrig infrastruktur och skydd. Likaså sett till driftskostnader av befintliga lokaler. Vid en fördjupad uppdelning behövs en djupare kartläggning av hur exempelvis lokalbeståndet bör fördelas mellan Region Gotlands regionala och kommunala del.

Tydligare fördelning av investeringar mellan kommun och region

Märkning av investeringar, i synnerhet lokalinvesteringar, kan förenkla det framtida arbetet att fördela investeringar mellan den regionala och kommunala verksamhetsdelen.

Fördelning av skattesats mellan kommun och region

Den fördelning mellan kommunal- och regionskattesats som har tillämpats av SCB och som legat sedan 2003 kan vara i behov av att uppdateras, då i synnerhet med utgång i rådande kostnads- och intäktsnivåer för Region Gotlands kommunala och regionala del. I dagsläget används skattesatserna 22,25 procent som kommunal skattesats och 11,35 procent för regionen, vilket ger ojämnt fördelade resultat mellan region och kommun givet den kommunala respektive regionala resultaträkningsbedömningen som beräknats i denna analys.

Undersök möjligheten att ta fram kostnad per invånare för regionen

Nuvarande kostnad per invånare inom hälso- och sjukvård bygger på Region Gotlands kostnadsnivå för hälso- och sjukvård, men fördelningen per invånare är baserad på erfarenhetsvärden från andra regioner. För att ta fram en detaljerad kalkyl bör Region Gotland undersöka möjligheten att ta fram kostnad per invånare inom hälso- och sjukvården på motsvarande sätt som är möjligt för kommunen.

Appendix

Appendix: Samhällsekonomiska förutsättningar

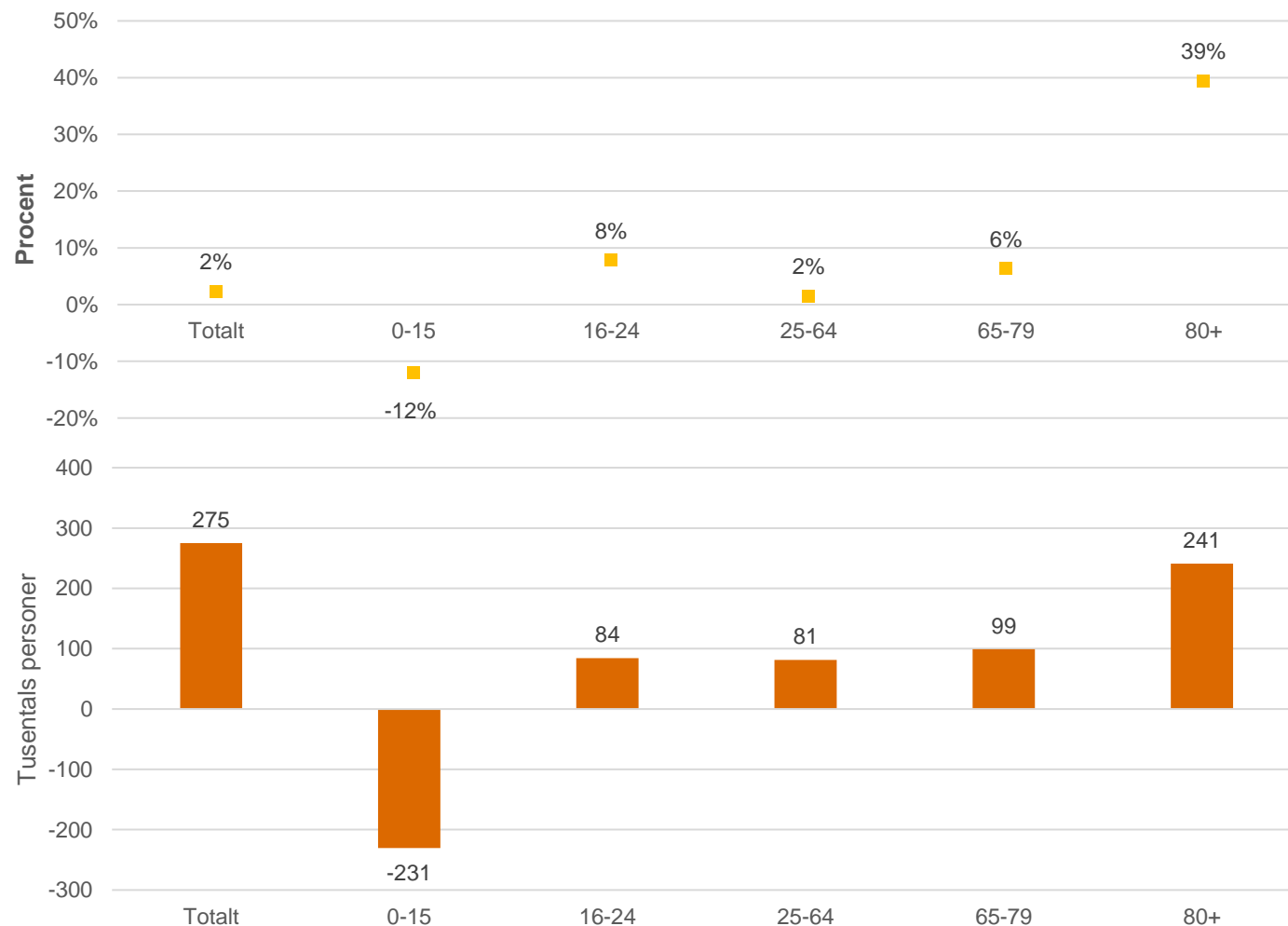

Befolkningsändringar i riket

Den demografiska utvecklingen leder till en ökad andel äldre men lägre antal barn och unga

– allt fler ska försörjas och en anpassning är nödvändig inom pedagogisk verksamhet!

Befolkningsutveckling 2023-2034

Befolkningsändringar visar på stora utmaningar

Källa: SCB, Kommuninvest, Nya befolkningsframskrivningen visar på stora utmaningar för kommunsektorn, maj 2024

Bakgrund

Vart tredje år gör SCB en mer omfattande analys av den framtida befolkningsutvecklingen. De senaste åren har alla årliga framskrivningar under 2020- talet framstått som alltför optimistiska. Frågan inför den nya befolkningsframskrivningen var därför, hur stor kommer nedrevideringen att bli?

Barn och unga

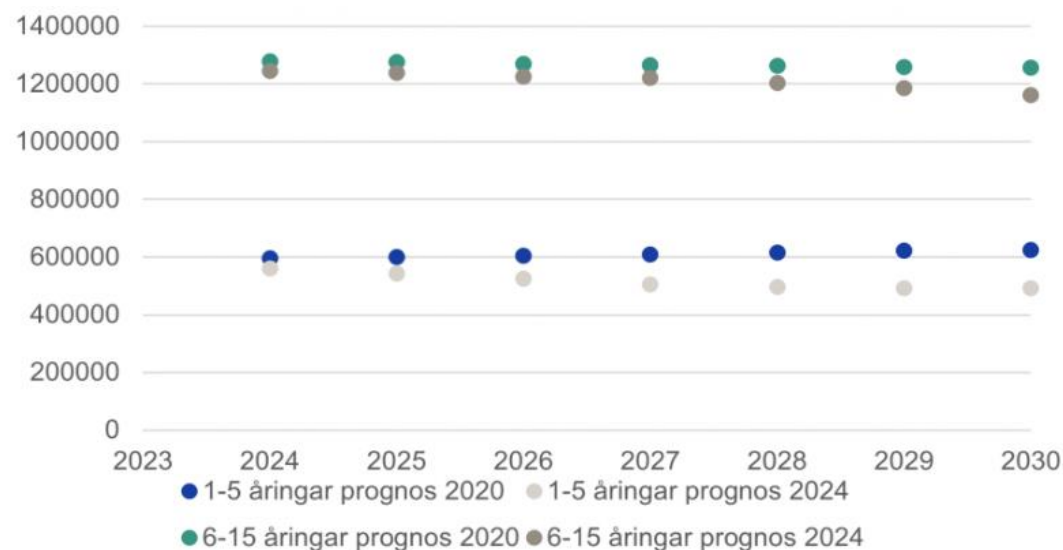
Antalet barn som föds varje år i Sverige har på två år sjunkit från runt 115 000 år 2021 till 100 000 år 2023. Denna nedgång har varit svår för demografer att förklara, inte minst då antalet kvinnor i familjebildande ålder var historiskt högt förra året. Det förefaller som att yngre människors preferenser för att utöka familjens storlek har förändrats.

Lägre preferenser för familjebildning och färre antal kvinnor i åldern 30–34 år de kommande åren innebär att antalet födda barn förväntas ligga mellan 95 000 och 100 000 per år fram till 2030. Det kan jämföras med framskrivningen 2020 där antalet födda barn förväntades överstiga 120 000 per år. På några års sikt får detta stora konsekvenser för utbildningsverksamheten i landets kommuner.

Figur 1: Andel kvinnor som föder barn givet kvinnans ålder

Figur 2: Förväntat antal barn i åldern 1-5 för åren 2024 till 2030

Befolkningsändringar visar på stora utmaningar forts

Källa: SCB, Kommuninvest, Nya befolkningsframskrivningen visar på stora utmaningar för kommunsektorn, maj 2024

Äldre

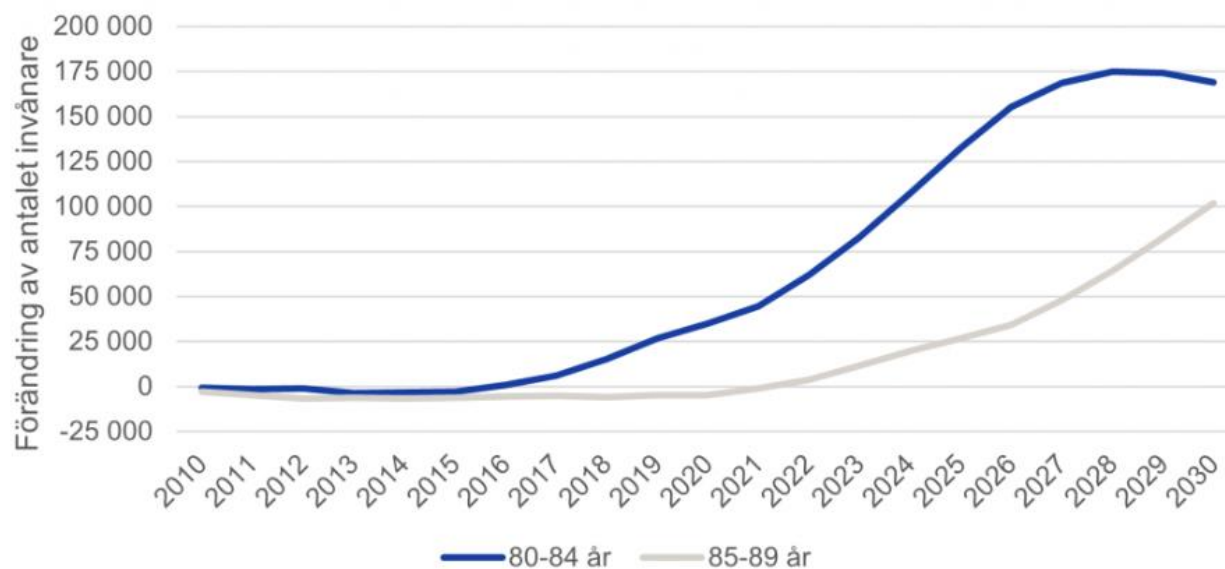
Till skillnad från utvecklingen av barn och unga så har framskrivningen av antalet äldre fram till 2030 förändrats lite mellan 2020 och 2024.

Ökningen av antalet invånare över 80 år har pågått sedan mitten av 2010-talet och kommer fortsätta öka. Ökningen av antalet 80–84 åringar har i dagsläget nått halvvägs till sin topp år 2028. Antalet 85–89 åringar, som har ett ännu större vård- och omsorgsbehov, kommer att öka med mellan 10 – 20 000 personer varje år fram till år 2030.

Implikationer för framtiden

Förskoleverksamheten, och till viss del även grundskolan, är överdimensionerad i dagsläget med tanke på utvecklingen framöver samtidigt som hemtjänst och omsorg i särskilt boende behöver utökas. Att genomföra stora investeringar och utöka en verksamhet på kort tid kan vara kostnadsdrivande och skapa sin form av organisatorisk stress medan neddragningar i form av till exempel sammanslagningar och nedläggningar är politiskt svåra beslut som ofta leder till missnöje hos dem som berörs.

Figur 1: Förändring av antalet 80-84 och 85-89 åringar mellan 2010 och 2030

Hur träffsäkra är svenska kommunala befolkningsprognoser?

Källa: Kommuninvest, hur träffsäkra är svenska kommunala befolkningsprognoser, september 2024

Befolkningsprognoser är ett viktigt verktyg

Befolkningsprognoser används i stor utsträckning av kommuner och regioner för planeringsändamål. Trots det är kunskapen om prognosernas träffsäkerhet begränsad.

Kommuninvest har i en rapport analyserat träffsäkerheten i befolkningsprognoser 2010-2022 i de största 26 kommunerna i Sverige.

Resultatet i Kommuninvests rapport visar att den prognostiserade folkmängden i genomsnitt avviker från den folkbokförda folkmängden med knappt 2 procent, fem år efter den tidpunkt när prognosen ställdes, och med drygt 3 procent efter 10 år. Efter fem år råder genomsnittligt en överskattning om 0,3 procent, men när 10 år har gått har överskattningen förbytts i sin motsats, en underskattning om 2,2 procent.

Resultaten för specifika åldersgrupper visar att prognoser för 0-åringar har högst avvikelse, vilket är naturligt eftersom det föreligger svårigheter i att förutse födslar.

Rapporten visar att träffsäkerheten är betydligt bättre för äldre åldersgrupper, undantaget 19–24-åringar som är i en flyttintensiv ålder vilket ökar prognosavvikelsen. Detta stämmer väl överens med slutsatserna i tidigare studier utförda i andra länder, men träffsäkerheten i de svenska kommunernas befolkningsprognoser tycks vara något bättre.

Studien visar även att födda och döda konsekvent överskattas i prognoserna, medan in- och utflyttning underskattas. Födda, in- och utflyttning visar en ökad prognosavvikelse över tid, medan antal döda förblir relativt stabila.

Färre barn och fler äldre ställer krav på en resursfördelningsmodell

Källa: Ekonomirapporten, PwC och KEFs enkät om långsiktig planering, oktober 2023

Bakgrund

Det närmaste decenniet kommer kommunerna möta en förändrad demografisk sammansättning. Skillnaderna över landet är däremot stora, storstäderna har relativt gynnsamma förhållanden med en lägre andel barn och unga samt äldre. Pendlingskommunerna runt de större städerna har en hög andel barn och unga men relativt få äldre vilket ger en försörjningsbörda i linje med rikssnittet.

Landsbygdskommunerna har en relativt liten andel barn och unga men en hög andel äldre, vilket ger en hög försörjningsbörda. Antalet barn i åldrarna 1-5 år och antalet inskrivna barn i förskolan har ökat under en lång period. Sedan 2020 har däremot antalet barn i åldersgruppen minskat vilket är en utveckling som ses även kommande år. Antalet barn i förskoleålder väntas minska i nio av tio kommuner fram till 2027.

I grundskola har antalet barn i åldersgruppen 6-15 år ökat varje år sedan 2011, men kommande år förväntas åldersgruppen 6-15 minska i mer än hälften av alla kommuner. Befolkningen i gymnasieålder, 16-18 år, minskade mellan år 2009-2015. Därefter har ungdomarna i gruppen ökat, vilket förväntas fortsätta fram till 2027. Detta gäller dock inte alla kommuner, i 82 av Sveriges 290 kommuner förvänta antalet personer i åldrarna 16-18 år att minska.

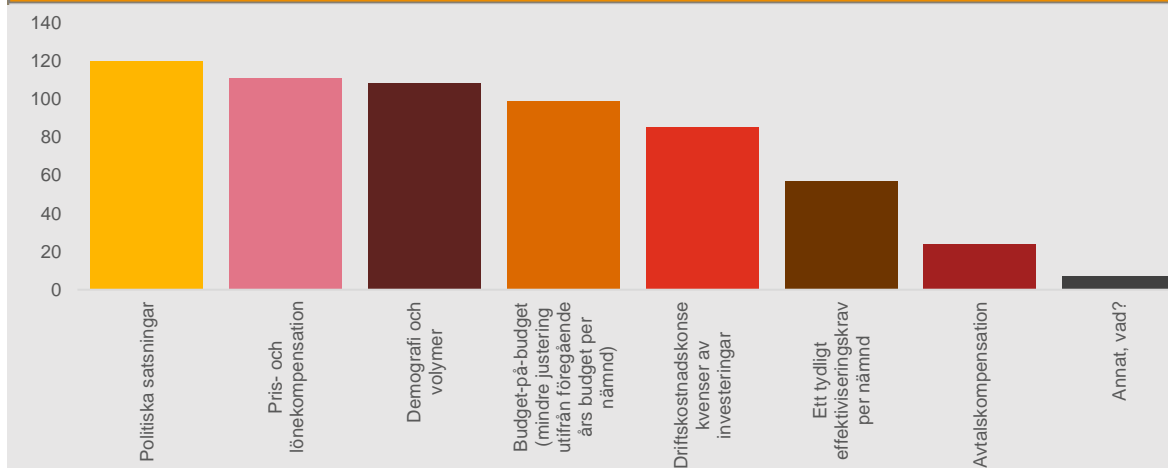
Åtgärder

Eftersom det framförallt är inom förskolan antalen barn beräknas minska de närmaste åren kommer kommunerna att ställas inför utmaningar med att ställa om verksamheten. Även i grundskolan kommer det i vissa fall krävas anpassningar. SKR menar att det kan leda till inlåsningseffekter om kommuner i budgetarbetet utgår ifrån föregående års budget.

De menar att använda sig av en resursfördelningsmodell som bygger på befolkningsprognoser där resurserna fördelas utifrån beräknat barn, elev, brukare är mer fördelaktigt. De menar också att det underlättar för politikerna att fatta beslut kring prioriteringar i budget eftersom modellen i sig innebär att resurserna minskar i verksamheter som har vikande befolkningssiffror och vice versa.

Vi anser att kommunernas resursfördelning blir ett centralt instrument för att säkerställa att resurstilldelning motsvarar den demografiska utvecklingen. För att undersöka vilka principer resursfördelningen i Sveriges kommuner bygger på har PwC ställt en fråga kring detta i enkätundersökningen som genomfördes 2023 tillsammans med KEF.

Vilka huvudsakliga principer bygger er nuvarande resursfördelning på?

Stark ökning för skatteunderlaget i reala termer 2025

Källa: Aktuell ekonomi 24:43, SKR, oktober 2024

Konjunkturbedömning

Enligt SKR:s bedömning av svensk ekonomi sedan sommaren har lågkonjunkturer nått sin botten. Återhämtningen av den svenska ekonomin påbörjas i vinster, och den tillfälligt svaga ökningen av skatteunderlaget återhämtar sig nästa år.

Jämfört med prognosen som presenterades i augusti är de senaste revideringarna överlag små. En högre BNP-tillväxt bidrar gradvis till en allt starkare arbetsmarknad, men förstärkningen sker relativt långsamt. Den ökade BNP-tillväxten förväntas först förbättra produktiviteten, följt av en ökning av medelarbetstiden genom fler arbetade timmar. Det kommer därför att ta tid innan återhämtningen också resulterar i ett stigande antal sysselsatta.

Framåtblickande indikatorer visar en ökad optimism bland svenska hushåll, vilket delvis kan tillskrivas en alltmer expansiv ekonomisk politik. Riksbanken har sänkt styrräntan tre gånger i år och signalerar ytterligare sänkningar både för detta och nästa år. KPIF-inflationen har legat under Riksbankens mål på 2 procent sedan juni. Regeringen har också bytt fokus och presenterade i september en expansiv budget för att bland annat lyfta ekonomin ur den rådande lågkonjunkturer.

Än så länge syns dock ingen uppgång i hushållens konsumtion, men SKR förväntar att den kommer under vintern. Denna uppgång förväntas drivas av högre reallöner, en ökning av de disponibla inkomsterna efter skatt och ränteutgifter, samt en växande framtidsstro.

Återhämtningen av skatteunderlagstillväxten samt nedväxlingen av inflationen innebär att kommunsektorns köpkraft åter beräknas öka framöver.

Speciellt stark blir den reala uppgången i kommunernas köpkraft 2025. Förutom att priser stiger långsammare faller pensionskostnaderna.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
BNP	-0,1	0,9	3,1	2,4	1,8	1,7
Sysselsättning, arbetade timmar	1,4	0,1	1,2	1,4	1,0	0,6
Relativ arbetslöshet, nivå	7,6	8,2	8,1	7,8	7,6	7,6
Timlön, konjunkturlönestatistiken	3,8	4,1	3,5	3,5	3,4	3,4
Konsumentpris KPIF	6,0	1,8	1,7	1,9	2,0	2,0
Skatteunderlag, nominellt	4,9	3,7	4,3	4,6	4,3	4,1
Skatteunderlag, reallt	-1,8	-0,2	4,9	2,2	1,6	0,7

Källa: Aktuell ekonomi 24:43 oktober, 2024, SKR

Pensionskostnaderna toppar i år

Källa: Aktuell ekonomi 24:43, SKR, augusti 2024

Lägre inflation avgörande

Kostnaderna för kommunernas avtalspensioner har ökat mycket på kort tid. Mellan år 2022 och 2024 förväntas pensionskostnaderna ha fördubblas och år 2024 förväntas de landa på cirka 140 miljarder kronor år 2024.

De höga kostnaderna förklaras av den höga inflationen som medfört en dramatisk ökning av prisbasbeloppet för 2023 och 2024. Enligt SKR:s prognos minskar pensionskostnaderna rejält år 2025 och 2026, till följd av en lägre inflation. Se graf till höger.

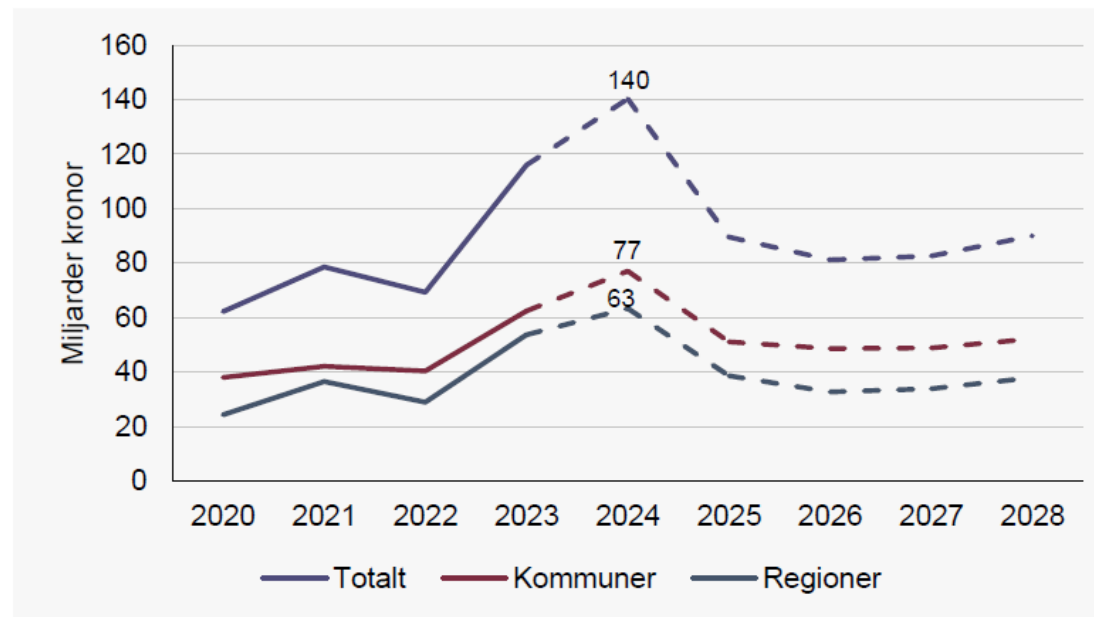
SKR har jämfört med tidigare prognoser ökat kostnaden för 2026 med 3 miljarder kronor men de har också minskat kostnaden för 2027 med 1 miljard kronor. Under 2024 och 2025 är däremot kostnaderna oförändrade mot tidigare prognos.

Prisbasbeloppet påverkar

Prisbasbeloppet påverkar kostnaderna för avtalspensionerna på flera sätt:

- Högre uppräknings av pensionsutbetalningar.
- Högre uppräknings av värdet av den avgiftsbestämda delen, som året för utbetalning värdejusteras med prisbasbeloppet.

- Högre intjänad förmånsbestämd pension, då pensionsunderlaget består av inkomster ett antal år tillbaka i tiden som räknas upp till dagens penningvärde med prisbasbeloppet.
- Stor effekt på den finansiella kostnaden, den ränta/värdeuppräknings av pensionsskulden som belastar finansnettot.

Källa: SKR

Kraftigt ökad skuldsättning hos de kommunala VA-verksamheterna

Källa: Kommuninvest, välfärdsekvationen, juni 2024

Ökade avgifter

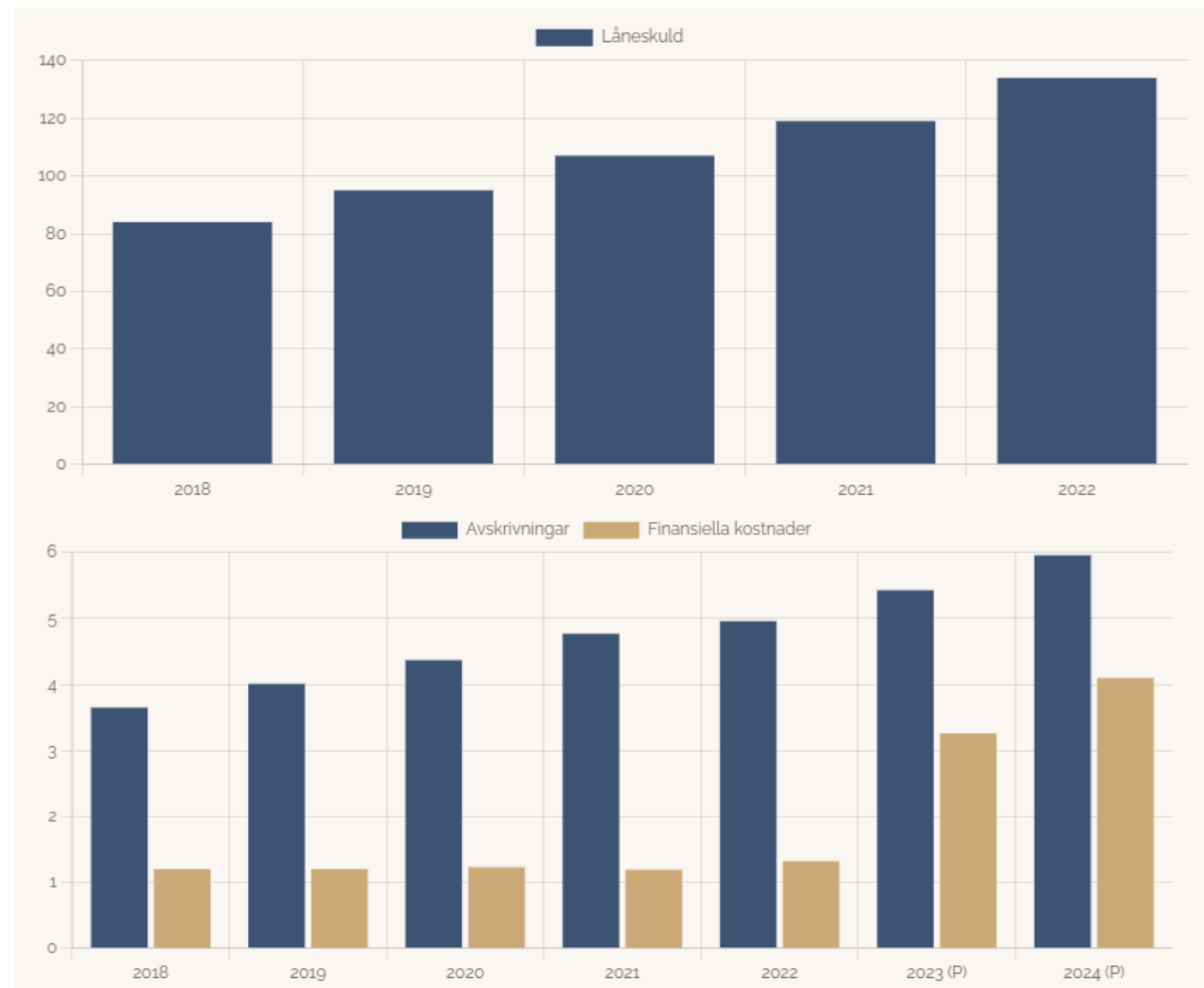
Under 2023 och 2024 har avgifterna för vatten och avloppstjänster ökat kraftigt, med höjningar på 8 procent föregående år och ytterligare 14 procent i år. Dessa höjningar är betydligt högre än de historiska revideringarna som sällan överstigit 5 procent. Utöver makroekonomiska faktorer som påverkar kostnaderna har verksamheterna ett underliggande investeringsbehov som påverkar så väl avskrivningskostnader och storleken på låneskulden, enligt Kommuninvest.

Mellan 2018 och 2022 har VA-verksamheterna investerat nästan 100 miljarder kronor, vilket har ökat deras skuldsättning från 80 till 130 miljarder kronor. En rimlig förklaring till utvecklingen, förutom storleken på volymerna, är att verksamheternas möjligheter att på egen hand finansiera investeringar är begränsade. Både investeringarna och låneskulden har stigit snabbare bland VA-verksamheterna än för kommunkoncernerna som helhet.

Den ökade skuldsättning har gjort verksamheterna mer känsliga för ränteförändringar, eftersom låneskulden har ökat med i genomsnitt 11 procent per år medan intäkterna endast har ökat med knappt 4 procent per år.

Stigande räntekostnader

Trots den ökade skuldsättningen har detta inte synts i resultaträkningen fram till nu, tack vare goda finansieringsförhållanden och sjunkande räntor som hållit räntekostnaderna stabila. Istället har kapitalkostnaderna främst ökat på grund av stigande avskrivningskostnader. Det är först 2023 som effekterna av de senaste räntehöjningarna kommer att synas tydligt i den ekonomiska redovisningen, och fram till 2024 förväntas räntekostnaderna bli tre gånger så stora om investeringar och låneskuldsutvecklingen fortsätter i samma takt som tidigare, enligt Kommuninvest.

Hur ska man möta behovet av effektivisering?

Källa: Valfärdsekonomerna, "Handbok i effektivisering"

Bakgrund

På samma kostnadsnivå återfinns kommuner med både bra och mindre bra kvalitet. De kommuner som för samma kostnad levererar högre kvalitet, eller som för en lägre kostnad levererar samma kvalitet, är att betrakta som mer effektiva. En sammanställning på nationell nivå ger en tydlig indikation på att det inte är mer eller mindre resurser som är avgörande.

Det finns uppenbarligen fler faktorer som spelar in. Detta visar i sin tur på faran i att bara fokusera på mer resurser. Minst lika viktigt, om inte viktigare, är hur man nyttjar de resurser man har. Den som spenderar mest pengar i en verksamhet behöver alltså inte alls vara bäst när det kommer till kvalitet.

Fem goda råd

- **Ta jämförelser på allvar - utnyttja dem till att lära och förbättra**
Jämförelser och benchmarking av effektivitet har, av olika anledningar, inte använts fullt ut för att driva effektiviseringar inom kommunsektorn. De senaste åren har metod och data för att kunna göra vassa jämförelser förstärkts på flera fronter. Dessa nya möjligheter måste tas tillvara. Med hjälp av väl utförda jämförelser finns det en potential att göra betydande effektiviseringar i de flesta kommuner och regioner.
- **Ta den nya tekniken på allvar - använd den proaktivt och fullt ut.**
Relativa jämförelser återspeglar dock inte den fulla effektiviseringspotentialen. Det räcker inte med att mindre effektiva kommuner/regioner lyfter sig till samma nivå som effektiva kommuner/regioner. Hela kommunsektorn behöver lyfta sig till en högre nivå. Här finns det en stor potential i ny teknik.
- **Agera tidigt - låt inte problem växa.**
En faktor som ofta får för lite uppmärksamhet när det gäller att driva effektiviseringar är förmågan att tidigt identifiera och åtgärda problem. Många kommuner och regioner är för närvarande i en situation där de har gott om ekonomiskt utrymme på kort sikt men på längre sikt ett mycket snävt scenario framför sig på längre sikt.
- **Styr med sikte på helhet, långsiktighet och förtroende.**
Det finns en bred samsyn om att faktorer som ledning, styrning och kultur förklarar delar av variationen i effektivitet inom kommunsektorn. Effektiva kommuner och regioner tycks, i kontrast till de mindre effektiva, utmärkas av sådant som en distinkt målstruktur, enkelhet, långsiktighet, en klar roll- och ansvarsfördelning, en lyhörd ekonomistyrning och aktivt HR-arbete.
- **Samverka där det leder till effektivare utfall.**
Sverige har en decentraliserad välfärdsmodell. För att modellen ska fungera krävs ett rimligt mått av samverkan. Det finns en stor potential i att göra kommunal/regional verksamhet mer effektiv via samverkan över kommun/region-gränserna. Men detta är inte lösningen på alla utmaningar. Samverkan som skapas eller drivs på fel sätt kan i värsta fall leda till försämrad effektivitet. Därför gäller det för kommuner och regioner att vara noggranna när man utvecklar den mix av samverkan som man vill prioritera.

Utredning av utjämningsystemet (1 av 3)

Källa: Nätt och jämnt, SOU2024:50, juli 2024

En ändamålsenlig kommunalekonomisk utjämning

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service. Regeringen anger att för att syftet med det kommunalekonomiska utjämningsystemet ska uppnås behöver systemet utvecklas i takt med samhällsutnettvecklingen.

Riksrevisionen har även granskat det kommunalekonomiska utjämningsystemet och pekar på utvecklingsområden inom och kopplat till utjämningsystemet, bl.a. vad gäller kostnadsutjämningen och behov av en djupare förståelse för hur inkomstutjämningen påverkar tillväxtincitament på lokal nivå.

Regeringen beslutade med bakgrund av detta att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen.

PwC

Utredningen skulle se över samtliga delar av utjämningsystemet, inklusive LSS-utjämningen för kommuner. Resultatet av utredningen släpptes den andra juli 2024 och de förändringar som kommittén föreslår i betänkandet föreslås införas från och med 1 januari 2026.

Kommittén föreslår att systemet för kommunalekonomiska utjämning ändras från att omfatta fyra till att omfatta sex delar, se tabell 1. Det innebär att strukturbidraget av förenklingsskäl delas upp i ett fast införandebidrag och ett bidrag för svagt befolkningsunderlag. Samt att dagens ersättning för eftersläpning lyfts ut från systemet för kostnadsutjämningen och bildar en egen del för att tydliggöra den tillfälliga karaktären av ersättningen.

Inkomstutjämningen

Kommittén hade i uppdrag att utreda om inkomstutjämningen kan ha tillväxthämmande effekter samt föreslå åtgärder för att minska de potentiella effekter.

Utredningen påvisar däremot inte någon evidens på att inkomstutjämningen har tillväxthämmande effekter. Kommittén rekommenderar att den länsvisa skattesatsen bör uppdateras och utgå från rikes genomsnittliga skattesats år 2022.

Vidare anser kommittén att garantinivån bör vara på en nivå som innebär att regeringsposten ligger så nära noll som möjligt. Därför föreslår kommittén en garantinivå på 116 procent.

Nuvarande	Förslag
Inkomstutjämning	Inkomstutjämning
Kostnadsutjämning	Kostnadsutjämning
Strukturbidrag	Bidrag för svagt befolkningsunderlag
Införande bidrag	Fast införandebidrag
	Ersättning för eftersläpning
	Införande bidrag

Tabell 1: system för kommunalekonomisk utjämning

Utredning av utjämningsystemet (2 av 3)

Källa: Nätt och jämnt, SOU2024:50, juli 2024

Kostnadsutjämnningen

Kommittén föreslår att delmodellerna för verksamhetsövergripande kostnader och infrastruktur och skydd delas upp efter verksamhetsområdet, se tabell 2. Kommittén anser att detta system ska bli enklare att förstå då det blir tydligare vad de olika delmodellerna avser.

En genomgripande förändring som sker i delmodellerna förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, förskoleklass och grundskola, gymnasieskolan, individ och familjeomsorg och äldreomsorg är att ersättningen för övergripande administration överförs från delmodellen för verksamhetsövergripande kostnader.

LSS-utjämnningen

Kommittén anser att det fortsatt behövs en utjämnning för LSS-kostnader på grund av stora skillnader mellan kommuner i antal insatser och kostnader.

LSS-utjämnningen hanteras separat från det kommunalekonomiska utjämningsystemet eftersom den bygger på delvis påverkbara faktorer, som användningen av personalkostnadsindex. Kommittén föreslår att detta index tas bort eftersom det är påverkbart samt att det inte finns någonting som stödjer att skillnader i personalkostandsindex speglar skillnader i bemanningsbehov.

Istället införs två nya merkostnadskomponenter: en för högt strukturellt löneläge och en för övergripande administration. Prislapparna i modellen uppdateras och LSS-insatserna bör beräknas utifrån ett genomsnitt av minst två mättillfällen under året för att hantera variationer, särskilt i mindre kommuner.

Införandebidrag

Enligt kommitténs mening bör förändringar införas succesivt, men kan inte fasas in under en alltför lång tid. Kommittén föreslår två separata införandebidrag:

Ett för det kommunalekonomiska utjämningsystemet och ett för LSS-utjämnningen. För att den samlade förändringen inte ska bli för stor föreslås också ett gemensamt tak. Därtill föreslår kommittén ett fast införandebidrag för kommuner och regioner som får kraftiga negativa förändringar till följd av förslaget

Strukturbidraget

Kommittén föreslår att nuvarande strukturbidrag för kommuner tas bort och ersätts av ett bidrag för svagt befolkningsunderlag och ett fast införandebidrag, som begränsar den totala förändringen av den del av strukturbidraget som inte avser svagt befolkningsunderlag till högst 500 kronor per invånare

Nuvarande	Förslag
Förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet	Förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet
Förskoleklass och grundskola	Förskoleklass och grundskola
Gymnasieskola	Gymnasieskola
Kommunal vuxenutbildning	Kommunal vuxenutbildning
Individ- och familjeomsorg	Individ- och familjeomsorg
Äldreomsorg	Äldreomsorg
Kollektivtrafik	Kollektivtrafik
Infrastruktur och skydd	Gator och vägar
Övergripande verksamhetskostnader	Räddningstjänst
	Befolkningsminskning
	Fastighet
	Politiskt verksamhet

Tabell 2: Kostnadsutjämnningen för kommuner

Utredning av utjämningsystemet (3 av 3)

Källa: Nätt och jämnt, SOU2024:50, juli 2024

Statsbidrag

I kommitténs uppdrag ingick även att se över vilka av dagens riktade statsbidrag som skulle kunna inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn.

Sedan statsbidragsreformen på 1990-talet, som införde generell bidragsgivning till kommunsektorn, har riktade statsbidrag ökat kraftigt i både antal och ekonomisk omfattning. Kommittén ser att riktade statsbidrag ibland är nödvändiga, som under coronapandemin då de hjälpte till att frigöra resurser och koordinera insatser.

Kommittén påpekar problem med riktade statsbidrag, eftersom de inte alltid möter de lokalt identifierade verksamhetsbehoven och kan riskera att leda till ineffektiv resursanvändning. Dessutom kritiseras de för att öka administrationen, skapa ryckighet och försvåra planeringen.

För att hantera denna problematik med de riktade statsbidragen föreslår kommittén:

- dels principer för när statens användning av riktade statsbidrag kan anses vara berättigad i styrningen av kommunsektorn,
- dels kriterier för hur de riktade statsbidragen ska vara utformade för att minska den problematik som de ger upphov till.

Kommittén föreslår att statsbidrag till verksamhet som kommuner och regioner ansvarar för, som huvudregel, ska vara generella. Riktade statsbidrag ska dock kunna ges som kostnadsersättningar, vid extraordinära situationer, vid samsyn om behovet av ett riktat statsbidrag, samt om särskilda skäl föreligger. Dessa principerna har använts för att identifiera vilka av dagens riktade statsbidrag som kan bli generella.

Kommittén föreslår att 17 riktade statsbidrag inordnas i det generella statsbidraget, vilket skulle förstärka detta med 10,2 miljarder kronor i permanenta medel. När det gäller den andra delen, utformningskriterier, föreslår kommittén att följande kriterier ska vara vägledande för regeringen vid utformningen av nya riktade statsbidrag:

- Riktade statsbidrag ska ha breda användningsområden. Om det finns liknande riktade statsbidrag bör utgångspunkten vara att dessa ska slås ihop.
- Riktade statsbidrag ska vara tidsbestämda och ha en tydlig plan för avveckling eller infasning i det generella statsbidraget redan när de införs.
- Riktade statsbidrag ska utformas så att de minimerar den administration de skapar i användarledet.

• Riktade statsbidrag ska vara av en tillräcklig storlek för att kunna finansiera insatser av betydelse, även med beaktande av bidragens administrativa kostnader.

Kopplat till den sista punkten bedömer kommittén även att ett riktmärke för ett riktat statsbidrags minsta storlek bör införas. Riktmärket ska vara att inget riktat statsbidrag ska ge mindre än 100 000 kronor i bidrag till den kommun eller region som får minst.

Appendix: Referenskostnad i relation till verklig kostnad, kommunala verksamheter

Bakgrund

Sedan 1997 jämförs kommunernas faktiska kostnader för kärnverksamheterna med motsvarande standardkostnad. Beräkningen görs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och publiceras i www.kolada.se

Att rakt av jämföra en kommuns kostnader med en annans utan att ta hänsyn till varje kommuns strukturella förutsättningar ger en begränsad indikation på om en kommun är "dyr" eller inte. Ett bättre mått är att jämföra kommunens faktiska nettokostnader i olika verksamheter med kommunens standardkostnad enligt kostnadsutjämnings-systemet.

I den jämförelsen används standardkostnaden för att räkna ut en så kallad referenskostnad.

Eventuella skillnader mot referenskostnaden kan förklaras av den relativa effektivitetsnivån i verksamheten. Bedriver kommunen verksamheten mer kostnadseffektivt än genomsnittet (men till samma standard) visar det sig i en nettokostnad som är lägre än referenskostnaden. Det omvända gäller om verksamheten bedrivs ineffektivt ur ett kostnadsperspektiv.

Kommunen kan vidare göra en annan prioritering i budgettilldelningen än genomsnittet. Det kan handla om att medvetet hålla en högre ambitionsnivå i alla verksamheter (och finansiera detta med högre skatt än genomsnittet) eller att medvetet tilldela en viss verksamhet mer resurser på bekostnad av andra verksamheter.

Bakgrund fortsättning

Denna prioritering kommer att visa sig som en positiv nettokostnadsavvikelse för den prioriterade verksamheten.

Skillnad i tilldelning av resurser kan också spegla en intern resursfördelningsmodell med svaga kopplingar till den demografiska situationen och de strukturella behoven. Kostnadsutjämningssystemet (och referenskostnaden) anpassar sig tämligen direkt till hur situationen ser ut i kommunen. Om resursfördelningen inte "hänger med" kan det resultera i en nettokostnadsavvikelse (uppåt eller nedåt).

Slutligen kan kommunens kostnad påverkas av strukturella förutsättningar som inte systemet fångar.

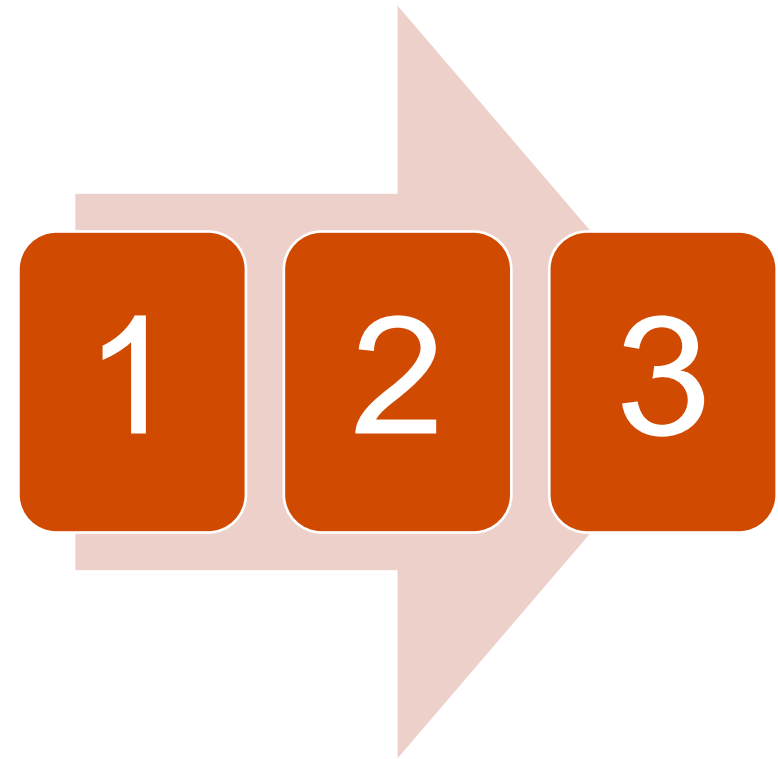
I praktiken kan det vara svårt att konstatera vilket som är orsaken till en eventuell avvikelse. Inte sällan är det en kombination av flera orsaker. Via olika volymuppgifter och styckkostnader ges dock en indikation om orsaken.

Syftet med jämförelsen är således inte att anpassa kostnaden till referenskostnaden, utan att granska kommunens faktiska prioriteringar och resurstilldelning till olika verksamheter (jämfört med genomsnittet).

Analysens tre steg

Referenskostnadsanalysen, enligt den metod som arbetats fram av SKR, består av tre steg.

1. Det *första* steget innebär att man jämför kommunens redovisade nettokostnad (kronor per inv.) med den genomsnittliga nettokostnaden i riket (kronor per inv.).
2. Det *andra* steget innebär att man jämför kommunens referenskostnad (kronor per inv.) med den genomsnittliga referenskostnaden i riket (kronor per inv.).
3. I det *tredje* steget sätts steg 1 i relation till steg 2.

Nettokostnadsavvikelse 2023

Analysens tre steg, kommunens verksamheter

	Förskola	Fritidshem	Grundskola inkl. F-klass	Gymnasieskola	Äldreomsorg	LSS	IFO	Totalt
Nettokostnad i kommunen	6 545	1 823	13 777	4 367	15 137	5 939	4 702	52 291
Nettokostnad i riket	7 329	1 581	14 453	5 119	16 109	6 521	4 979	
Steg 1 (index)	89	115	95	85	94	91	94	
Referenskostnad kommunen	5 887	1 509	13 048	4 302	16 350	6 460	4 223	51 780
Referenskostnad riket	7 257	1 672	14 135	4 986	15 434	6 585	4 457	
Steg 2 (index)	81	90	92	86	106	98	95	
Steg 3 (%)	11%	21%	6%	2%	-7%	-8%	11%	
Steg 3 kr/inv.	658	315	729	65	-1 214	-522	479	511
Steg 3 mnkr	40	19	45	4	-74	-32	29	31

Sammanfattning avvikelse mot referenskostnad 2023

Sammantaget bedrivs de kommunala kärnverksamheterna till en kostnad som överstiger den förväntade nivån med 31 miljoner kronor.

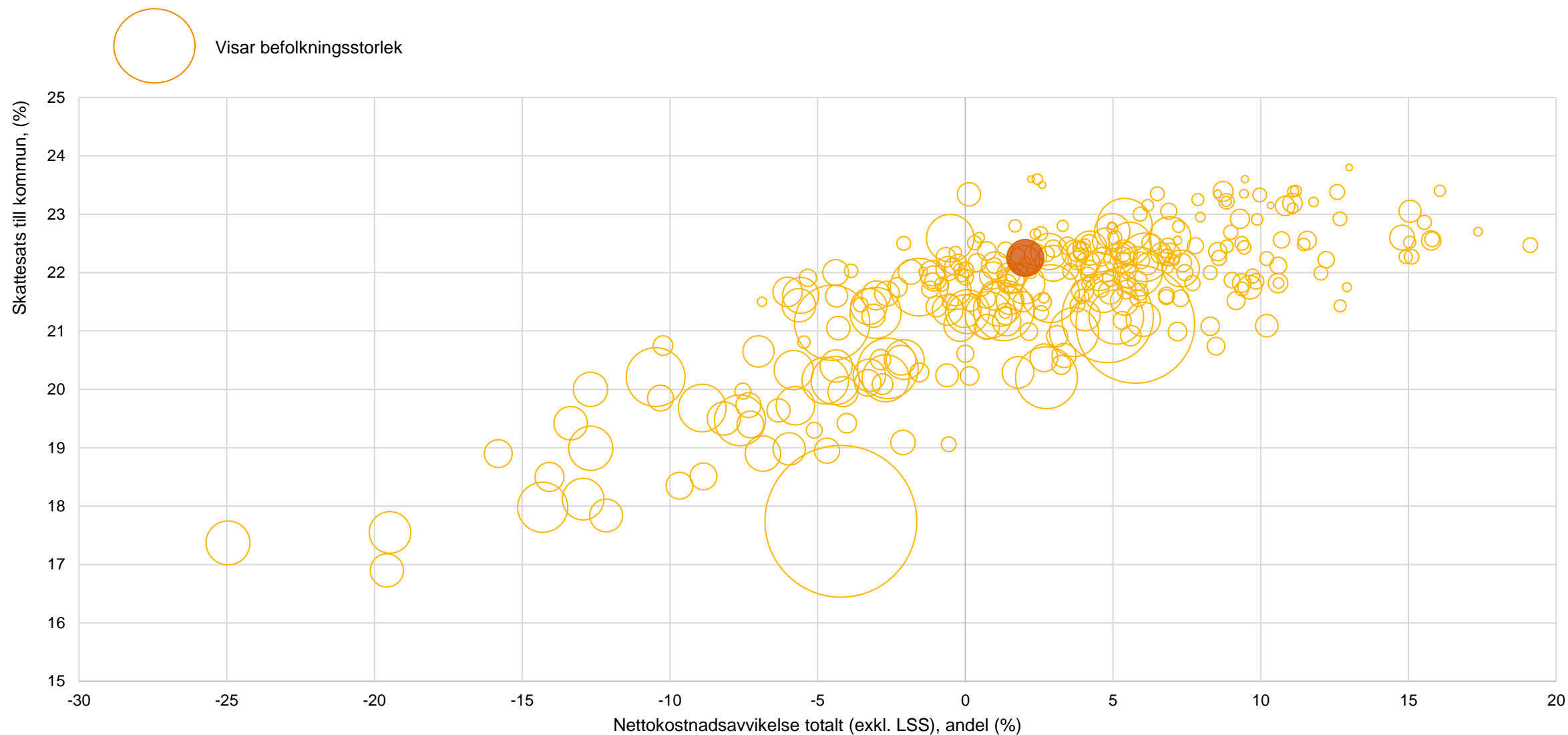
Kostnaden är lägre än den förväntade äldreomsorg och LSS. Kostnaden är högre än den förväntade inom förskola, fritidshem, grundskola inklusive förskoleklass, gymnasieskola och individ- och familjeomsorg. Skillnaden mot referenskostnaden kan förklaras av skillnader i:

- ambitionsnivån (volym)
- effektivitet (styckkostnad)

Samband skattesats och nettokostnadsavvikelse 2023

* Vid kommunal skattesats på 22,25 procent

Appendix: Uppräkningsprinciper och styckkostnad

Uppräkningsprinciper och styckkostnad

<i>Verksamhet</i>	<i>Uppräkningsprincip</i>	<i>Kostnad, 2023</i>
Politiskt verksamhet	Befolkning 0–w	727
Infrastruktur och skydd	Befolkning 0–w	6 346
Kultur och fritid		
Bibliotek	Befolkning 0–w	533
Musik/kulturskola	Befolkning 7–15	3 659
Övrig kulturverksamhet	Befolkning 16–w	300
Fritidsgårdar	Befolkning 13–19	4 379
Övrig fritidsverksamhet	Befolkning 6–w	1 191
Förskola och skolbarnsomsorg		
Öppen förskola	Befolkning 0–5	0
Förskola	Befolkning 1–5	164 143
Familjedaghem 1–12 år	Befolkning 1–12	81

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, forts

<i>Verksamhet</i>	<i>Uppräkningsprincip</i>	<i>Kostnad, 2023</i>
Öppen fritidsverksamhet	Befolkning 6–12	6
Fritidshem	Befolkning 6–12	28 307
Skolväsende för barn och ung.		
Förskoleklass	Befolkning 6	80 153
Grundskola	Befolkning 7–15	142 065
Obligatorisk särskola	Befolkning 7–15	7 069
Gymnasieskola	Befolkning 16–19	105 951
Gymnasiesärskola	Befolkning 16–19	9 228
Övrig utbildning		
Grundläggande vuxutbild.	Befolkning 20–64	1 353
Gy. vuxenutbild. o påbygg.	Befolkning 20–64	10 813
SFI	Befolkning 20–64	7 071

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, forts

<i>Verksamhet</i>	<i>Uppräkningsprincip</i>	<i>Kostnad, 2023</i>
Vård och omsorg		
Vård och omsorg enl SoL o HSL (65+)	Befolkning 65–w, prislappar	..
Vård och omsorg enl SoL o HSL (-65)	Befolkning 0–64,	2 199
Insatser enligt LSS och LASS	Prislappar enligt LSS-utjämning	..
IFO, ekonomiskt bistånd	Befolkning 20–64	2 044
IFO, vuxenvård	Befolkning 20–64	2 024
IFO, barn- och ungdomsvård	Befolkning 0–19	12 821
Särskilda insatser		
Flyktingmottagande	0-w	143
Arbetsmarknadsåtgärder	Befolkning 20–64	1 264

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, äldreomsorg

Givet de kostnader som kommunen har redovisat och antalet personer som erhåller vård i ordinärt respektive särskilt boende har en styckkostnad räknats fram.

Styckkostnaden för ordinärt respektive särskilt boende redovisas för fem åldersgrupper och är uppdelad på män respektive kvinnor.

Skillnader i styckkostnad speglar endast en högre andel som erhåller vård. Någon justering avseende antalet hemtjänsttimmar eller vårdtyngd inom särskilt boende är inte gjord.

Ålder	Kön	Ordinärt boende	Särskilt boende	Totalt
65-74 år	Män	7 353	10 399	17 751
	Kvinnor	5 591	7 089	12 679
75-79 år	Män	13 297	20 359	33 656
	Kvinnor	15 031	18 142	33 173
80-84 år	Män	22 853	36 078	58 931
	Kvinnor	28 440	48 326	76 766
85-89 år	Män	56 153	64 618	120 771
	Kvinnor	76 362	130 798	207 160
90-w år	Män	89 284	201 028	290 312
	Kvinnor	103 295	312 000	415 295

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, LSS-verksamhet

Givet de kostnader som kommunen har redovisat för LSS-verksamheten och antalet personer som erhåller omsorg enligt de olika LSS-insatserna har en styckkostnad räknats ut.

För de LSS-insatser där inte kostnaderna finns uppdelade har riktvärden från LSS-utjämnningen använts.

Typ av insats	Kronor
<i>Bostad med särskild service</i>	
- vuxna (riktvärde)	1 157 017
- barn	1 446 271
- barn i familjehem	520 658
Daglig verksamhet	163 486
<i>Övriga insatser</i>	
- korttidsvistelse (riktvärde)	299 300
- korttidsstillsyn	164 615
- avlösarservice	74 825
- ledsagarservice	74 825
- kontaktperson	29 930
<i>Personlig assistans</i>	
- enligt LSS (riktvärde)	1 005 486
- enligt LASS	502 743

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, primärvård och hälso- och sjukvård

Givet de kostnader som regionen har redovisat samt styckkostnader per vårdform och 1-årsklass framtagna av SKR baserat på data från VGR har en styckkostnad räknats fram.

Ålder	Primärvård	Somatik	Psykiatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykiatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykiatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykiatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykiatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykiatri	Tandvård	Övrig*
0 år	27 369	123 695	164	541	6 424	17 år	3 986	15 288	13 621	2 941	5 859	34 år	3 487	20 945	5 240	348	1 827	51 år	4 201	26 014	4 993	367	1 693	68 år	4 921	46 250	1 830	781	5 193	85 år	6 745	76 741	1 512	759	12 574
1 år	12 519	32 778	100	520	10 101	18 år	4 152	13 479	5 782	2 805	4 341	35 år	3 213	19 156	5 132	339	1 278	52 år	3 936	25 411	4 435	348	1 907	69 år	5 449	51 575	2 178	822	5 496	86 år	6 420	77 132	1 456	675	12 350
2 år	6 783	21 835	94	440	10 879	19 år	4 554	14 857	6 583	3 211	3 789	36 år	3 646	20 450	5 222	376	2 008	53 år	4 478	29 076	4 731	358	2 307	70 år	5 064	49 946	1 626	777	5 873	87 år	5 668	66 243	2 059	629	10 894
3 år	5 111	20 076	206	4 152	12 557	20 år	4 160	15 470	6 535	2 393	3 295	37 år	3 782	20 901	5 541	375	1 843	54 år	4 179	25 884	4 199	333	2 301	71 år	5 096	50 168	1 654	748	6 167	88 år	6 216	75 976	1 283	632	12 193
4 år	4 989	19 879	352	3 748	15 210	21 år	4 214	16 085	6 660	2 535	3 007	38 år	3 895	20 984	5 545	387	1 685	55 år	4 253	27 951	4 018	321	2 444	72 år	4 976	49 727	1 654	742	5 982	89 år	6 840	85 025	1 472	768	13 329
5 år	4 211	17 723	648	3 727	15 052	22 år	4 908	19 552	9 154	3 048	3 416	39 år	4 196	22 410	6 238	400	1 642	56 år	3 556	23 920	3 030	273	1 957	73 år	4 216	41 713	1 356	639	5 687	90 år	6 125	78 863	1 198	697	11 251
6 år	2 508	13 880	836	3 351	13 299	23 år	5 005	22 258	9 083	3 281	3 629	40 år	4 110	21 447	5 794	398	1 804	57 år	3 724	26 207	3 018	271	2 465	74 år	4 241	44 477	1 297	556	5 998	91 år	6 098	77 070	1 169	730	12 239
7 år	2 165	12 891	1 175	3 153	10 733	24 år	4 746	23 058	9 092	3 199	3 009	41 år	4 094	22 204	5 618	413	1 486	58 år	3 854	27 764	3 023	282	2 459	75 år	4 404	46 383	1 375	545	6 408	92 år	5 754	74 529	911	690	12 757
8 år	2 258	13 070	1 935	3 543	10 650	25 år	5 071	26 797	9 509	614	3 470	42 år	4 056	21 580	5 653	389	1 748	59 år	3 685	29 307	2 809	268	2 357	76 år	4 260	44 166	1 466	534	6 367	93 år	6 000	77 296	1 110	725	11 807
9 år	1 855	11 020	2 288	3 054	7 905	26 år	4 674	26 345	8 781	540	2 506	43 år	4 052	21 341	5 568	398	2 111	60 år	3 936	30 978	2 670	774	2 653	77 år	3 868	40 783	1 177	471	5 626	94 år	7 077	88 958	1 141	886	15 701
10 år	1 949	11 817	2 939	3 028	9 191	27 år	4 575	27 054	8 629	535	2 298	44 år	4 279	22 176	5 586	407	1 697	61 år	4 299	34 755	2 993	772	3 265	78 år	3 899	41 183	1 057	460	6 236	95 år	5 222	62 885	710	749	9 409
11 år	1 857	11 853	3 346	2 953	9 107	28 år	3 956	23 469	7 362	445	2 425	45 år	4 506	24 686	6 289	428	1 783	62 år	4 497	37 360	2 761	841	3 485	79 år	4 338	45 997	1 057	494	7 158	96 år	4 800	61 521	662	694	9 312
12 år	1 808	11 357	4 429	2 907	8 478	29 år	3 967	23 867	7 270	433	2 107	46 år	4 497	25 113	6 041	402	1 819	63 år	4 324	37 260	2 191	783	3 444	80 år	4 234	45 373	1 070	479	7 149	97 år	4 745	54 347	422	679	10 943
13 år	1 907	11 287	5 374	2 670	7 674	30 år	3 538	21 663	6 318	395	1 813	47 år	4 919	27 542	6 242	429	2 714	64 år	4 733	41 719	2 250	796	3 858	81 år	4 541	49 520	1 162	499	7 724	98 år	3 882	40 979	582	564	8 854
14 år	2 337	12 312	8 974	2 612	6 970	31 år	3 463	21 022	5 958	378	1 670	48 år	4 537	27 053	5 919	407	2 097	65 år	4 637	42 062	2 259	782	4 114	82 år	5 653	62 457	1 643	587	9 693	99 år	9 650	102 756	2 003	1 361	20 258
15 år	2 985	13 662	12 420	2 769	7 772	32 år	3 564	21 314	5 923	369	1 547	49 år	4 203	24 904	5 304	372	2 010	66 år	4 875	45 447	2 068	798	4 700	83 år	5 639	64 329	1 762	612	10 693	100+ år	3 879	41 002	123	509	5 967
16 år	3 774	16 444	14 496	3 111	6 429	33 år	2 943	17 234	4 562	310	1 444	50 år	4 605	28 215	5 753	397	2 308	67 år	4 704	43 172	1 757	761	4 448	84 år	5 430	62 062	1 433	568	9 684						

*övrig hälso- och sjukvård

pwc.se

Denna rapport har upprättats i enlighet med uppdragsavtal daterat 2024-09-10 mellan Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (556029-6740) och Region Gotland (212000-0803) avseende uppdatering av långsiktig finansiell analys. Rapporten är endast upprättad för vår uppdragsgivares räkning. Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (organisationsnummer 556029-6740)/ PricewaterhouseCoopers AB tar inte något som helst ansvar gentemot någon annan än uppdragsgivaren som väljer att förlita sig på eller att agera utifrån innehållet i denna rapport. Inte heller tas något ansvar för att rapporten används för andra syften än för dem som förelegat vid uppdragets utförande.

© 2025 PricewaterhouseCoopers i Sverige AB. All rights reserved. In this document, “PwC” refers to Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB or PricewaterhouseCoopers AB which is a member firm of PricewaterhouseCoopers International Limited, each member firm of which is a separate legal entity.